CİLT : 20 YASAMA YILI : 2

DANIŞMA MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

136 ncı Birleşim

28 Temmuz 1983 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	50
II. — GELEN KÂĞITLAR	50
III. — YOKLAMA	52
IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	52
1. — Başkanvekili Vefik KİTAPÇIGİL'in, 27 Temmuz 1983 günü Lizbon'da vukua gelen müessif olayı telin eden ve Portekiz Hükümeti yetkililerinin bu olay üzerinde gösterdikleri hassasiyet konusunda demeci.	52
2. — Bahtiyar UZUNOĞLU'nun, fındık fiyatları konusunda gündem dışı konuşması.	52:53
V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	54
1. — Devlet İhale Kanunu Tasarısı ve Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma ve İktisadî İşler komisyonları raporları. (1/25) (S. Sayısı : 483)	54:94

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Bu Birleşim iki oturum yapan Genel Kurulda :

1. — 7-16 Temmuz 1983 tarihleri arasında İngiltere'ye gidecek olan Millî Savunma Bakanı Ümit Halûk BAYÜLKEN'e Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Zeyyad BAYKARA'nın;

27-30 Temmuz 1983 tarihleri arasında Avrupa Ekonomik Topluluğu Komisyonu Başkan Yardımcısı ile Cenevre'de görüşmeler yapmak üzere İsviçre'ye gidecek olan Devlet Bakanı Sermet Refik PASİN'e, Maliye Bakanı Adnan Başer KAFAOĞLU'nun;

20 Temmuz Barış Harekâtının 9 uncu yıldönümünde Kıbrıs Türk Federe Devletinde yapılacak olan törenlere katılmak üzere 19-25 Temmuz 1983 tarihleri arasında Kıbrıs'a gidecek olan Gümrük ve Tekel Bakanı Cafer Tayyar SADIKLAR'a, Ulaştırma Bakanı Mustafa AYSAN'ın;

Vekillik etmelerinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

2. — 27 Temmuz 1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Fıkralar ile Bir Ek ve Bir Geçici Madde Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısı ile Aynı Kanunun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesine ve 121 inci Maddesinin (e) Bendinin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Kanun Tasarısının maddeleri ve tümü kabul edildi.

3. — Devlet İhale Kanunu Tasarısının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanarak, maddeleri üzerinde bir süre görüşüldü.

28 Temmuz 1983 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere Birleşime saat 19.05'te son verildi.

Vefik KİTAPÇIGİL
Başkan
Başkanvekili

A. Güngör ÇAKMAKÇI — Kâtip Üye
M. Talât SARAÇOĞLU — Kâtip Üye

II. — GELEN KÂĞITLAR

Raporlar

1. Danışma Meclisi Üyesi Lütfullah TOSYALI ve 9 Arkadaşının, 5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 32 nci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Malî İşler Komisyonu Raporu. (2/16) (S. Sayısı 78'e 1 inci Ek (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

2. Dernekler Kanunu Tasarısı ve Adalet; Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları. (1/696) (S. Sayısı : 500) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

3. 5 Haziran 1935 Tarihli ve 2762 Sayılı Vakıflar Kanununun 27 nci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine ve 29 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Malî İşler Komisyonu Raporu. (1/581) (S. Sayısı : 501) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

4. 1593 Sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanununun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet ; Bütçe - Plan komisyonları raporları. (1/701) (S. Sayısı : 502) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

5. 4.1.1961 Tarihli ve 209 Sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenleştirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanunun 3 üncü Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan; Sağlık ve Sosyal İşler komisyonları raporları (1/678) (S. Sayısı : 503) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

6. 22.4.1341 Tarihli ve 657 Sayılı Harita Müdiriyeti Umumiyesi Kanununun Adının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/739) (S. Sayısı : 505) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

7. 4 Ocak 1961 Tarihli ve 211 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun Değişik 87 nci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/718) (S. Sayısı : 506) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

8. 19.2.1957 Tarihli ve 5016 Sayılı Milletlerarası Para Fonu ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak İçin Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanunun Değişik 2 nci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/699) (S. Sayısı : 507) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

9. 21.6.1922 Tarihli ve 1111 Sayılı Askerlik Kanununun Değişik 35 inci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/694) (S. Sayısı : 508) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

10. Tahsil Edilemeyen Hazine Alacaklarının Silinmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Malî İşler; Bütçe - Plan komisyonları raporları. (1/674) (S. Sayısı 509) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

11. 4.7.1972 Tarihli ve 1602 Sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 82 nci Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/731) (S. Sayısı : 510) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

12. Yabancı Deniz Kuruluşlarının Acentelik Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonu Raporu. (1/692) (S. Sayısı : 511) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

13. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İran İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırmasına Dair 20 Ekim 1982 Tarihli Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/720) (S. Sayısı ; 512) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

14. Yaygın Eğitim Koordinasyon ve İşbirliği Kanunu Tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu. (1/705) (S. Sayısı : 513) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

15. 8.6.1949 Tarihli ve 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri; Bütçe - Plan komisyonları raporları. (1/723) (S. Sayısı : 515) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

16. 8.6.1949 Tarihli ve 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 100 üncü Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/662) (S. Sayısı : 516) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

17. Danışma Meclisi Üyesi Muhsin Zekâi BAYER ve 14 Arkadaşının, 5434 Sayılı Emekli Sandığı Kanununun 32 nci Maddesine Bir Bent Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (2/112) (S. Sayısı : 517) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

18. Danışma Meclisi Üyesi Muhsin Zekâi BAYER ve 15 Arkadaşının, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa 20.5.1976 Tarihli ve 2012 Sayılı Kanunla Eklenen Ek Maddenin (a) Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (2/114) (S. Sayısı : 518) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

19. 19.3.1969 Tarihli ve 1136 Sayılı Avukatlık Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu. (1/682) (S. Sayısı : 519) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

20. Danışma Meclisi Üyesi Mustafa ALPDÜNDAR ve 24 Arkadaşının, 1.3.1965 Tarih ve 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 26 ncı Maddesine Bir Fıkra Eklenmesi ile Bu Kanuna Bir Ek ve Bir Geçici Madde İlave Edilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu. (2/107) (S. Sayısı : 520) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

21. Jandarma Genel Komutanı ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi Orgeneral Sedat CELASUN'un Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Kanun Teklifi ve Anayasa; Bütçe - Plan komisyonları raporları. (2/119) (S. Sayısı : 525) (Dağıtma tarihi : 27.7.1983)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14.00

BAŞKAN : Başkanvekili Vefik KİTAPÇIGİL

KÂTİP ÜYELER : Erdoğan BAYIK, M. Talât SARAÇOĞLU

BAŞKAN — Değerli üyeler; Danışma Meclisinin 136 ncı Birleşimini açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı).

BAŞKAN — Değerli üyeler; çoğunluğumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Başkanvekili Vefik KİTAPÇIGİL'in, 27 Temmuz 1983 günü Lizbon'da vukua gelen müessif olayı telin eden ve Portekiz Hükümeti yetkililerinin bu olay üzerinde gösterdikleri hassasiyet konusunda demeci.

BAŞKAN — Dün Lizbon'da vukua gelen çok müessif olayı Yüce Meclis adına telin ediyorum. Portekiz Hükümeti yetkililerinin bu feci hadise üzerinde gösterdikleri hassasiyetten dolayı şükranlarımızı arz ediyorum.

Müessif olayda Mıhçıoğlu Ailesinin kaybından dolayı da aileye yine Meclis adına başsağlığı diliyorum.

2. — Bahtiyar UZUNOĞLU'nun, fındık fiyatları konusunda gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — Sayın Uzunoğlu'nun gündem dışı söz isteği var, okutuyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

27.7.1983 günü «Fındık Fiyatları» konusunda gündem dışı konuşma yapmak istiyorum.

Gereğine müsaadelerini saygılarımla arz ederim.

Bahtiyar UZUNOĞLU

BAŞKAN — Buyurun Sayın Uzunoğlu.

BAHTİYAR UZUNOĞLU — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Ülkemizin toplam ihracat hacmi içerisinde önemli bir yeri olan ve döviz girdilerimiz arasında ortalama % 10 dolayında bir paya sahip bulunan fındığın toplanmasına genellikle Ağustos ayının ilk haftasında başlanmakta ve 15 Ağustostan sonra da üreticiler tarafından satış için pazara getirilmektedir.

Vakit çok yaklaşmış olmasına rağmen, fındıkla ilgili taban fiyatları henüz tespit ve ilan edilmiş değildir. İç ve dış piyasanın kararsızlıktan kurtulması, piyasanın belirli bir fiyat üzerinden tutunabilmesi ve üreticinin de tereddütlü durumdan kurtulabilmesi için fındık taban fiyatlarının vakit geçirilmeden açıklanmasında yarar görülmektedir.

Tespit yapılırken, şüphesiz girdi maliyetlerinin, enflasyonun göz önünde bulundurulması yanında, daha çok çikolata sanayiinde kullanılan fındığın alternatifi durumunda bulunan bademin Amerika Birleşik Devletlerinde bu sene üretiminin düşük olması, bize başlıca rakip ülke durumunda bulunan İtalya'da da keza bu sene fındık üretiminin düşük seviyede olacağının anlaşılması gibi hususların da ayrıca hesaba katılması lazım gelmektedir. İşte bu faktörler dahilinde, üreticiyi mağdur etmeyecek ve ülkemize daha çok döviz girdisi sağlayacak bir taban fiyatı belirlenmesi gerekli bulunmaktadır.

Öte yandan, fındık dikim alanlarının yayılmasıyla ortaya çok çeşitli ve düşük kalitede fındık türleri çıkmış bulunmaktadır. Yüce Meclisimizin bu hususu da önlemek için bundan üç ay kadar önce bir Kanun kabul ettiğini ve Sayın Konseyce de benimsenip yürürlüğe konulduğunu bu arada şükranla ve memnuniyetle bir kez daha kaydetmek isterim.

Hemen hemen tamamı ihraç konusu olan Türk fındığı, dışarıda bellibaşlı iki esas kalite üzerinden satılmakta ve müşteri bulmaktadır. Bunlardan biri, Doğu Karadeniz'de Bulancak ile Vakfikebir arası sahil şeridinde yetiştirilen «Giresun Kalitesi», diğeri de, belirtilen bölge dışında üretilen «Levant Kalitesi» dir.

Değerli arkadaşlarım;

Bu yüce kürsüden bugüne kadar temsil etmekte olduğum ilin adından bahsetmemeye ayrı bir özen

gösterdim. Şimdi bu adı kullanmış isem, sırf bu dış ülkelerde üstün kaliteli bir fındığa verilmiş olan bir sıfatı zorunlu olarak zikretmek ve bu kaliteyi nitelemek için olmaktadır; bu açıdan beni bağışlayacağınızı takdirlerinize sunmak isterim.

İnce kabuklu olması yahut protein oranının yüksek bulunması ve nihayet kavurma ameliyesinde diğer kalitelere oranla iç kabuğunu tamamen atma ve dolayısıyla beyazlatma hassasına sahip bulunması gibi nedenlerle «Giresun Kalitesi» içeride serbest pisada kabuklu olarak kiloda 10 lira fazlasına ve dış piyasada da iç olarak 100 kiloda 4 - 5 lira fazlasına müşteri bulabilmektedir.

Hal böyle iken, kalite yönünden herhangi bir ayrım yapılmamakta, bugüne kadar her kalite fındık için sadece nevi itibariyle olan sivri - tombul ayrımı hariç, tek taban fiyatı tespit edilmiş ve uygulanmıştır. Gerek kalitesi yüksek bu fındık türünün üretilmesini teşvik etmek, gerek bunu yetiştiren üreticilere haklı olan kailte farkını ödeyerek onların mağdur olmamasını sağlamak bakımından, taban fiyatlarının tespitinde bu husus da göz önünde bulundurularak kaliteye göre fiyat farklılaştırılması cihetine gidilmesi gerekmektedir. Malumlarınız olduğu üzere, bölgelere göre kalite esas alınmak suretiyle bu tür uygulama pamukta ve tütünde çok eski senelerden beri yapılagelmektedir. Bu uygulamanın fındık için de geçerli olmaması için ortada herhangi bir neden bulunmamaktadır.

Saygıdeğer arkadaşlarım;

Fındık fiyatlarıyla yakından ilgili görülen önemli bir husus da, ürün bedellerinin ödenme şeklidir. Geçmiş yıllarda uygulanmış olan taksitlerle ödeme yöntemi, iç ve dış fiyatların düşmesine yol açmış ve bunun sonucunda hem üretici zarar görmüş, hem de fındıktan ülkemize daha az döviz girmiştir. Mahzurları belirgin şekilde ortaya çıkan bu uygulamadan geçen rekolte mevsiminin sonlarına doğru geç de olsa vazgeçilmiştir. Bu rekolte yılında da aynı uygulamanın devam ettirilerek ürün bedellerinin peşin ödenmesi, biraz önce belirttiğimiz mahzurları gidereceği için, ülkemiz açısından yarar sağlayacaktır.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Fındık fiyatları ile ilgili bir diğer husus, dış satışlarda uygulanacak yöntem ve asgari ihraç fiyatı konusudur. Kanaatimizce faydaları tecrübelerle sabit olmuş bulunan tescil sistemi ile birlikte asgarî ihraç fiyatı uygulaması fındık ihraç politikasını tamamlayıcı olacaktır.

Amerika Birleşik Devletlerinde (Biraz önce belirttiğim gibi) badem, İtalya'da da fındık üretiminin düşük düzeyde olması nedeniyle ülkemiz bu sene daha bol bir ürün elde etme şansına sahip olması yanında, fındık ihracı konusunda avantajlı ve şanslı durumda bulunmaktadır.

İşte bu avantajı ve şansı kullanmamız gerekmektedir. İç ve dış piyasayı sağlam temellere oturtmak ve ülkemize daha çok döviz girdisi sağlamak yönünden içerideki taban fiyatlar esas alınarak ihracatı köstekleyecek ve fakat fındığın dövize çevrilmesine imkân verecek makul ve gerçekçi bir asgarî ihraç fiyatı uygulanması gerektiğine samimiyetle inanmaktayız.

Değerli arkadaşlarım;

Sözlerime konuyu özetlemek suretiyle son vermek istiyorum. Ürünün idrakine çok az bir zaman kalması nedeniyle fındık taban fiyatlarının bir an önce ilan edilmesinde çeşitli bakımlardan yarar bulunmaktadır. Bunun yanında kaliteye göre fiyat uygulaması üreticinin emeğini değerlendirmiş olacaktır.

Öte yandan iç ve dış piyasanın belirli bir fiyat bazına oturması ve üreticinin korunması yönünden de ürün bedellerinin üreticilere peşin ödenmesi fayda sağlayacaktır. Keza tescil sistemi ve ihracata imkân verecek makul bir ihraç fiyatı uygulaması ile de sistemin maksada en uygun şekilde işlemesi sağlanmış ve tamamlanmış olacaktır.

Sayın Hükümetimizin fındık konusunda sözünü ettiğimiz hususları göz önünde bulunduracak şekilde bir uygulama içerisinde olacağına inandığımı belirtmek isterim.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkürler eder, Yüce Meclise en derin saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Uzunoğlu.

V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Devlet İhale Kanunu Tasarısı ve Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma ve İktisadî İşler komisyonları raporları. (1/25) (S. Sayısı : 483) (1)

BAŞKAN — Değerli üyeler, Gündemin «Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen İşler» bölümünde 1 inci sırada yer alan Devlet İhale Kanunu Tasarısının görüşmelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Dün 7 nci maddede kalmıştık...

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; 1 inci madde ile ilgili bir önerge vardı. Biz bu önerge üzerindeki görüşlerimizi arz etmek istiyoruz. İsterseniz onu bitirelim, ondan sonra 7 nci maddeye devam edelim.

BAŞKAN — Evet, 1 inci madde ve 5 inci madde var. Eğer yeni şeklini getirdiyseniz onlara devam edebiliriz. Bende yok diye 7 nci maddeden başlıyordum.

Dün Tasarının görüşülmesine başladığımız zaman 1 inci madde üzerinde bir önerge vardı. Bu itibarla, 1 inci maddeyi Komisyon bilahara görüşelim dedikleri için bugüne bırakmıştık. Şimdi bu 1 inci madde üzerinde Komisyonun görüşünü alalım efendim.

Buyurun Sayın Sarıoğlu.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Önergeleri okuyalım efendim.

BAŞKAN — Müsaade buyurun; tabiî 1 inci maddede üzerindeki görüşme sonrasında önergeyi okuyacağız. Bir tane zaten.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Şimdi efendim; bir hatırlatma olmak üzere sizin ve arkadaşlarımın müsaadesi olursa, önergeyi hemen okumak istiyorum. Önerge şöyle idi; önergeyi veren arkadaşlarım Sayın Kuzuoğlu ve Sayın Tosyalı madde 1'de şöyle bir değişiklik yapmak istemektedirler :

«Madde 1. — Genel Bütçeye dahil dairelerle, katma bütçeli idarelerin 60 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameye veya bunun yerine kaim olacak Kanuna tabi kuruluşlarla, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri aynî hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür.» Önerge bundan ibarettir.

Arkadaşlarımın buraya ilave etmek istedikleri Kamu İktisadî Teşebbüsleridir. Konuyu tekrar inceledik. Bu konu ile ilgili olarak şunu arz etmek isterim :

Bildiğiniz gibi bir 60 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çıkmıştır ve bu 60 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname, Kamu İktisadî Kuruluşlarının ve bunlara bağlı müesseselerin kuruluş amaçları doğrultusundaki faaliyetlerini daha evvelce kendi kanunlarında yazılı amaçlarına uygun olarak müdebbir bir tüccar gibi hareket etmeleri bakımından birtakım esaslara bağlamak istemektedir. Bununla ilgili olarak evvela bir metin var, onu hemen sunmak isterim :

1. Ekonomik gereklere... Bildiğiniz gibi bu kuruluşlar evvela ekonomik gereklere uygun olarak hareket etmek; yani verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda kendi aralarında ve ulusal ekonomi ile uyum içinde çalışarak sermaye birikimine yardım etmek ve bu suretle daha fazla yatırım kaynağı yaratmak;

2. Kendilerine verilen görev ve kamu hizmetlerini ekonomik ve sosyal gereklere uygun olarak verimlilik ilkesi doğrultusunda yürütmek;

Şeklinde gösterilmiş ve bunların karma ekonominin kurallarına uygun bir şekilde yürütülmeleri gerektiği belirtilmiştir.

Devlet İhale Kanunu Tasarısı kapsamına giren diğer kuruluşların hiçbiri ekonomik gereklere uygun olarak verimlilik ve kârlılık ilkesine göre değil, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi amacı ile çalışmaktadır.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin, Devlet İhale Kanunu Tasarısı kapsamına alınması halinde bunların 60 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile belirtilen amaçlar doğrultusunda çalışmaları mümkün olmayacaktır.

Bildiğiniz gibi bu kuruluşlar hammadde temini, ihtiyaçlarını yerine getirmek ve diğer kuruluşlara ürettikleri malları satmak durumundadırlar. Şimdi bunların alım ve satımında gerekli esneklik olmadığı zaman, inisiyatif verilmediği zaman, bunların doğrudan doğruya diğer kuruluşlarla eşit şekilde hareket etmesini istiyoruz ki, aslında bunların kanunla kuruluş amaçlarına da uygun değildir. Böyle olunca da bu Kanun kapsamında bunların yer almasının büyük sakıncaları olacağı ve bunları birer Devlet kurumu olarak (Diğerleri de Devlet kurumudur ama) gayeleri bakımından bizim istediğimiz hedeflere yöneltmek mümkün olmayacaktır.

Diğer taraftan, bildiğiniz gibi halen yürürlükte olan 2490 sayılı Artırma-Eksiltme ve İhale Kanunu

---

(1) 483 S. Sayılı Basmayazı 27.7.1983 tarih ve 135 inci Birleşim Tutanağına eklidir.

da kuruluşları inşaat ve esaslı tamirat işleri hariç olmak üzere, bu Kanunun kapsamı dışında bırakmıştır.

Bu nedenle, bu Kamu İktisadî Teşebbüslerinin, KİT'lerin bu Kanun kapsamı içerisine alınmasında büyük mahzur vardır. Çünkü bunların amaçları, yönetim tarzları bildiğiniz gibi özel kanunlarla tespit edilmiştir ve 60 sayılı Kanun Hükmünde Kararname de yine bu çerçeve içerisinde, bu anlayış doğrultusunda bunların yönlendirilmesini hedef edinmiştir.

O itibarla, buraya almamız mümkün değildir ve bu sebeple de Komisyonumuz buna katılmamaktadır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Sarıoğlu.

Değerli üyeler, madde ile ilgili söz isteyen sayın üye?..

AKİF ERGİNAY — Önergeler hakkında söz veriyor musunuz Sayın Başkan?..

BAŞKAN — Evet, önergeyi bir kere daha okutacağım, ondan sonra söz vereceğim.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Devlet İhale Kanunu Tasarısının 1 inci maddesinin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

A. Fehmi KUZUOĞLU Lütfullah TOSYALI

«Madde 1. — Genel Bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, 60 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameye veya bunun yerine kaim olacak kanuna tabi kuruluşlarla özel idare ve belediyelerin alım satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri aynî hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür.»

BAŞKAN — Önerge sahibi Sayın Kuzuoğlu, bir açıklama yapacak mısınız efendim?..

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Sayın Paşa Sarıoğlu, biraz önce 60 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameden bahsettiler ve bu KİT'lerin çalışma tarzlarının düzenlendiğini buyurdular. Halbuki burada bahsi geçen, bunların faaliyet sahalarının düzenlenmesi değil. Biz doğrudan doğruya, ismi üzerinde, Devlet İhale Kanunu yapıyoruz. Devlet kuruluşu olan KİT'lerin de bu Kanun kapsamı dışında bırakılmasını şahsî mantığım kabul etmiyor benim.

Gerekçe olarak ne ifade edilirse edilsin; Maliye Bakanlığı, mevcut kanunlar muvacahesinde bunu mümkün olmayacağını dahi ifade etse, ancak prensipte böyle bir ihtiyaç olduğu tespit edilirse, diğer mevzuatın bunu engellememesi gerekir. Eğer yanlışa hâlâ devam edeceksek o başka... Eğer bunu yanlışlık olarak kabul ediyorsak, düzeltmek de zorundayız.

Çok basit bir ifade ile, Devlet kendi KİT'lerinden ve KİT'ler de birbirlerinden takdir edilecek kıymet üzerinden alım - satım yapmaktadırlar. İlk bakışta bu Devlet yararına görülebilir; halbuki bugün tatbik edilmeye çalışılan ekonomik politikada KİT'lerin de iyi bir tüccar olmaları esas alınmıştır ki, arkadaşımız kanunî olarak izah ettiler.

Peki, bunları yapmaz ise, Devlet KİT'lerden takdir edilecek fiyat üzerinden alır ise, KİT'ler de birbirinden aynı şekilde takdir edilecek fiyatın üzerinden alırsa; KİT'ler nasıl tekamül edecek, hangi esasa göre tekamül edecek, yeni teknolojiyi neye göre getirecek?.. Nasıl olsa müşteri hazır, hangi kalitede üretirsen üret, alıcı da hazır, birbirlerinden de aynı şekilde alacaklar... Hatta biraz evvel kendileri de ifade ettiler, hammaddeyi özel teşebbüse KİT'ler vasıtasıyla temin edecekler; bu da doğru. Bunlar hep KİT'lerin düzelmesi için; ama KİT'in kendi ürettiği mallar için, gerek istihdamı azaltıcı, gerekse kaliteyi yükseltici tedbiri, serbest teşebbüs olmadan, serbest rekabet olmadan nasıl sağlayacak KİT'ler?.. Buna bu şekilde imkân yok.

Bir de yeni teknolojinin alınması gerekiyor. Arz ettiğim gibi, müşteri hazır, belirli isteklere de cevap verilecek, o halde ne lüzum var yeni teknolojiye?.. Oysa KİT'lerin durumu hepimiz biliyoruz ve hepimiz bundan şikâyetçiyiz.

Yalnız burada, memleket savunması ile ilgili üretim yapan KİT'leri tabiî ki, bunun dışında bırakmak gerekiyor. Silah, araç, gereç gibi savunma maksatlarına yönelik üretim yapan KİT'ler bunun dışında kaldığı müddetçe, hiçbir mahzur doğuracağı kanısında değilim.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kuzuoğlu.

Önergenin aleyhinde Sayın Erginay, buyurun efendim.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkan; Kamu İktisadî Teşebbüslerinin kuruluş gayesi, Devletin özel sektör gibi faaliyette bulunması ve bir anlamda özel sektörün boşluğunu da kısmen doldurması veya onu teşvik etmesidir. Bu itibarla özel hukuk hükümlerine tabi olarak çalışırlar, hiçbir kayda tabi değillerdir,

herhangi bir tüccar gibi faaliyette bulunmak mecburiyetindedirler. Serbest rekabet hükümleri çerçevesinde hiçbir formaliyete tabi olmadan herhangi bir tüccar, herhangi bir sanayici, işamadı gibi, ani olarak piyasada faaliyette bulunmak mecburiyetindedirler.

Bu anlamda Devlet İhale Kanununa bunların tabi tutulması, teklif alınması, komisyon kurulması gibi birtakım formalitelerle işin uzatılması halinde bunların iktisadî sahada fiilen çalışması önlenmiş olur. Zaten, maksatlarına da aykırı düşer.

Eğer bahsedilen şekildeki hükmü koyarsanız, bu kez bir kısım Devlet bankalarını da buraya sokacağız, hatta belki Merkez Bankasını bile veyahut da Emlâk Kredi Bankasını; sermayesinin yarısından fazlası Devletindir ve KİT'ler şeklindedir bünyesi itibariyle. O zaman bankalara da böyle Devlet İhale Kanunu çerçevesinde harekete sevketmek de biraz manasız düşer.

Bu itibarla her anlamda, özel sektörün bütün vasıflarıyla çalışmak mecburiyetinde olan KİT'lerin veya diğer kamu müesseselerinin bu Kanun çerçevesine alınması zannediyorum ki, tamamen tutarsızdır. Bu itibarla reddini düşünürüm.

Arz ederim, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Sayın Erginay.

Komisyon önergeye katılmadığını kürsüdeki konuşmasıyla belirtti.

Sayın Bakan katılıyor musunuz efendim?..

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan; biz, Hükümetten gelen Teklifin aynen kabul edilmesini arz ediyoruz, katılmıyoruz.

BAŞKAN — Değerli üyeler, önergenin dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmemiştir.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 1 inci madde kabul edilmiştir.

Komisyondan gelen 6 ncı maddeyi okutuyorum.

İhaleye katılamayacak olanlar :

MADDE 6. — Özel kanunlardaki kısıtlayıcı hükümler saklı kalmak üzere;

İhaleyi yapan idarenin taahhüt amirleriyle ihalenin işlemlerini hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve denetlemekle görevli olanlar; bunların eşleri, ikinci dereceye kadar, bu derece dahil kan ve sıhrî hısımlarıyla bu kimselerin veya hısımlarının ortakları; bu Kanun gereğince geçici veya sürekli olarak kamu ihalelerine katılmaktan yasaklanmış olanlar; doğrudan doğruya veya dolaylı olarak ihalelere katılamazlar.

Nuri ÖZGÖKER
İktisadî İşler Komisyonu
Başkanı

BAŞKAN — Önerge sahibi Sayın Azgur idi. Sayın Azgur yoklar.

Komisyondan gelen 6 ncı maddeyi oylarınıza sunacağım...

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Sayın Başkan, burada «İkinci dereceye» kadar ibaresi rakamla değil, yazı ile olacak efendim. Öyle mi acaba?..

BAŞKAN — Yazı ile Sayın Kantarcıoğlu.

ALİ MAZHAR HAZNEDAR — Sayın Başkan, madde bir kere daha okunabilir mi acaba?..

BAŞKAN — Hayhay okutalım efendim.

(Komisyondan gelen 6 ncı madde tekrar okundu.)

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan, orada bir sözcük geçiyor, bu konuda soru sorabilir miyim?..

BAŞKAN — Tabiî, soru sorabilirsiniz. Yalnız biliyorsunuz önerge sahibine söz veriyorum. Önerge sahibi olmadığı için söz veremedik. Komisyondan gelen maddeyi aynen oylatıyoruz. Üzerinde bir müzakere açmak mümkün değil. Bu, Tüzüğün amir hükmüdür.

Yalnız, oylatacağım madde üzerinde soru sorabilirsiniz. Oylatmadan evvel sorunuz efendim.

Sayın Erginay, buyurun efendim.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkan; 6 ncı maddenin ilk düzenleme şekli bir defa kanun tekniğine aykırı idi. Birtakım hususları belirtiyor; ihalede şunlar, şunlar yasaktır, diyor; «Özel kanunlardaki hükümler saklıdır» diyor. Yani, oradaki yasak olan hükümler de saklıdır manasına geliyor. Aslında, menfî olan bir şeyler için söyledikten sonra, «Özel kanunlardaki hükümler saklıdır» demek, bunun aksine olan bir hükmü saklı tutmak demektir.

Yani bu tam tersine idi. Şimdi getirilen metin de yine aynı mahiyette oluyor.

Bu itibarla, acaba bahsedilen özel kanunlardaki hükümler bunların aynı durumda olanları için midir, yoksa bunların dışında kalanlar için midir? Bunları öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Tutum, buyurun.

CAHİT TUTUM — Aynı ibarede, kısıtlayıcı hükümlerin saklılığından söz ediyor. Herhalde benim anladığım o, «mevcut yasaklayıcı hükümlerin saklılığı» demek daha isabetli olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN — Sayın Haznedar, buyurun.

ALİ MAZHAR HAZNEDAR — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Eğer yanlış tespit edemedim ise madde şu şekilde düzenlenmiş. Üst tarafını, «Özel kanunlardaki hükümler saklıdır.» kısmını geçiyorum. Yalnız, maddeden şu anlaşılıyor.

İhaleyi yapan idarenin taahhüt amirleri ve bir de ihalenin işlemlerini hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve denetlemekle görevli olanlar, şeklinde geçmiş. Aslında, anladığım kadarıyla, bunların akrabaları kastediliyor maddede. Eğer böyle ise, bunun mefhumu muhalifinden bunun dışında olan memurların ihaleye girebileceklerini ifade eden bir hüküm haline geliyor.

Acaba böyle mi düşünüldü, yoksa sadece akrabalar mı kastedilmektedir? Bu hususun açıklanmasını istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Sarıoğlu, buyurun.

İKTİSADİ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; şimdi bir defa biz bu maddeyi tanzim ederken ve Hükümetten gelen şeklinde de kastedilmek istenen, görev başında olan ve bilfiil bu işlerden sorumlu olanlarla... Mesela, buna misal olarak belediye başkanlarını veririz. Eğer bunu bu şekilde tanzim etmeseydik, burada bu geçmiyor, bir belediye başkanı pekâlâ bu şekilde, bilfiil bir ihalenin hazırlanmasında veyahutta burada bahsettiğimiz şekilde, bilfiil ita amiri olarak bulunacakları için, açık kalıyordu burada. Yani katılma imkânı doğuyordu.

Esasen, dün de arz ettiğimiz gibi, 657 sayılı Kanun kamu görevlisi statüsünde olanları zaten yasaklamıştır. Ancak, burada ifade etmek istediğimiz hususlar, (Ki, belediye başkanını bir misal olarak verdim) bu gibileri kapsam dışında bırakmak; yani daha açık şekilde bunu ifade etmek.

İkincisi de, kısıtlama şekliyle şunu kastettik : Bir misal olarak da verilebilir; geçmişte bir kamu görevlisinin kendisi Devlette görevlidir; fakat eşi Devlete birtakım şeyler satmaktadır; yani müsait durumu.

O itibarla şimdi burada bunu getirmek suretiyle (O önergedeki) biz doğrudan doğruya, Cahit Tutum arkadaşımın da değindiği gibi, özel kanunlarda olan kısıtlamaları burada ifade etmek istiyoruz ki, bir defa daha belirgin hale gelsin ve bu suretle de dikkatten kaçmasın.

Bilmiyorum tatmin edebildim mi? Eğer bir soru varsa yine cevaplandırabiliriz.

ALİ MAZHAR HAZNEDAR — Müsaade ederseniz Sayın Başkan; sorunun aydınlığa kavuşması bakımından arz etmek istiyorum :

Şimdi, belediye başkanlarının ihaleye girmeleri kabil değildir; çünkü Ticaret Odalarına kayıtlı değildir. Binaenaleyh, o endişe ile buraya maddeyi anlaşılmayacak veya yanlış yorumlanacak bir şekilde getirmek bence hatalıdır. Bilmiyorum, Komisyon yine ısrar eder mi?..

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Genelde Sayın Haznedar haklı. Esas itibariyle bizim ihaleye giremeyecek olanları saymamız doğru. Ancak şu veya bu şekilde sayılmamış bir şey varsa, eğer taahhüt amirleri de bu dolaylı yollardan buna girebilirlerse, bunun burada sarahaten yazılmasında yarar vardır. Nitekim, meri 2490 sayılı Kanunda bu hüküm vardır ve elli seneden beri kimse de buna takılmamıştır. Neden şimdi bu kadar münakaşa yapıyoruz, anlayamadım.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Değerli üyeler, maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Şartname genel esasları

MADDE 7. — İhaleye konu olan işlerin her türlü özelliğini belirten şartnamesi, ilgili idarelerce hazırlanır. Bu şartnamelerde işin niteliğine göre konulacak özel ve teknik şartlardan başka, genel olarak aşağıdaki hususların da gösterilmesi zorunludur :

a) İşin niteliği, nevi ve miktarı,

b) Taşınmaz malların satışı, kiraya verilmesi, trampa edilmesi ve üzerlerinde mülkiyetin gayri aynî hak tesisinde tapu kayıtlarına göre semti, yeri, sınırı, yüzölçümü, varsa ada ve parsel numarası ve durumu,

c) İhaleyi yapıp yapmamakta ve en uygun bedeli tespitte idarenin serbest olduğu,

d) İhale kararının, karar tarihinden itibaren en geç 15 işgünü içinde taahhüt amirince onaylanacağı veya iptal edilebileceği,

e) İşin yapılma yeri, teslim etme ve teslim alma şekil ve şartları,

f) Ödeme yeri ve şartlarıyla avans verilip verilmeyeceği, verilecekse miktarı ve şartları,

g) Vergi, resim, sigorta primi ve harçlarla sözleşme giderlerinin kimin tarafından ödeneceği,

h) Tahmin edilen bedel, geçici teminat miktarı ve kesin teminata ait şartlar,

i) İsteklilerden aranılan şartlar ve belgeler, etüd, proje, kontrollük ve müşavirlik hizmetleriyle yapım işlerinde ise Bayındırlık Bakanlığı yönetmeliklerine uygun belgeler,

j) İşe başlama ve işi bitirme günü, gecikme halinde alınacak cezalar,

k) İşin süresinden önce yapılmasında veya tamamlanmasında fayda görülen hallerde erken bitirme primi verilmesi öngörülüyorsa bunun miktarı ve ödeme şekli,

l) İşin özelliği sebebiyle, ihalenin ehliyet ve liyakatlarına güvenilen istekliler arasında yapılması gerekli olan hallerde aranılan şartlar ve belgeler,

m) İhtilafların çözüm, şekil ve şartları .

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?..

CAHİT TUTUM — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Tutum, önergeniz var; isterseniz önerge üzerinde lütfedin...

Madde ile ilgili iki önerge var, okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan tasarının 7 nci maddesinin kenar başlığının, «Şartnamede yer alacak hususlar» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Cahit TUTUM

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Yasanın 7 nci maddesinin sonuna aşağıdaki bendin eklenmesini arz ederim.

Kamer GENÇ

Bent : Şartname ve eklerinin ücretsiz olarak görülebileceği.

BAŞKAN — Sayın Tutum, buyurun.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Madde başlığı Hükümet Teklifinde, «Şartname ve genel esasları» biçimindeyken, Komisyonumuz bunu, «Şartname genel esasları» şekline dönüştürdü.

7 nci maddeye bakıldığında sayılan bütün hususlar, aslında maddenin ilk fıkrasında belirtildiği gibi, «genel esaslar» deyimi genellikle hukuk literatüründe farklı anlamda kullanılır. Herhalde 7 nci maddenin ilk fıkrasında belirtildiği gibi unsurlardır; yani şartnamede gösterilmesi gereken birtakım unsurlardır. Bu unsurların neler olduğunu belirtmektedir.

Genel esaslar, daha çok düzenleyici idarî işlemler için kullanılan bir terimdir. Sanıyorum ki, maddeye bu yolda bir netlik kazandırabilir. Çünkü madde başlıkları genellikle madde metninden sayılmamakla birlikte, yol ve yön gösterici değerde oldukları için, böyle yön gösterici bir biçime büründürülmesi isabetli olur diye düşündüm.

Sayın Başkanım;

İzin verirseniz, madde ile ilgili çok küçük bir yorumumu da getirmek istiyorum : (k) fıkrasında, «İşin süresinden önce yapılmasında veya tamamlanmasında fayda görülen hallerde erken bitirme primi verilmesi öngörülüyorsa bunun miktarı ve ödeme şekli» de şartnamede belirtilecek.

Şimdi, bu erken bitirme primi başka bir yerde geçiyor; daha sonra. Dolayısıyla müessese olarak düzenlenecek bir konuyu daha önce bu maddeyi oylamak suretiyle peşinen kabul etmiş oluyoruz. Bu risk her zaman bizim yasa tasarısı görüşmelerimizde karşımıza çıkıyor, eğer bu riski göze alıyorsak, şimdiden bu erken bitirme priminin ne olduğunun bir açıklığa kavuşturulması gerekir. Sayın Hükümet Temsilcisinden bunu bekliyorum.

Çünkü, erken bitirme primi gerçekten çok iyi niyetlerle konmuş ve aslında olması gereken ve insan mantığına çok uygun düşen bir şey; ama süre tespitinde acaba idareyi daha gevşek davranmaya itebilir mi?... Kamu kesiminde bir iş ne kadar erken bitirilirse kuşkusuz o kadar iyi; ama bunun tabiî niteliğinden fedakârlık yapmamak kaydıyla... Acaba bu kayıt rutin bir kayıt olarak tüm şartnamelerde yer almayacak mıdır; kanunî olarak bunu böyle koyarsak?. Yani, hemen her hazırlanan şartnamede behemehal erken bitirme primi diye, (Ki, faydalı görülecektir, faydalı görülmemesi diye bir şey olamaz gibime geliyor) rutin bir şey haline dönecek ve giderek âdeta gereksiz yere süreyi geniş tutup, o genişlik içerisinde daha erken bitirmenin âdeta marifet sayılacağı bir uygulama dönemine düşebiliriz.

Bu bakımdan Sayın Hükümet Temsilcisi lütfederlerse, bu erken bitirme priminin nasıl algılandığı, nasıl anlaşıldığı ve uygulanması gerektiği konusunda bir açıklama getirmesini saygıyla arz ederim.

Teşekkürler.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.

Sayın Tutum'un önergesinin lehinde, aleyhinde söz isteyen sayın üye?...

AKİF ERGİNAY — Lehinde.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Erginay.

AKİF ERGİNAY — Sayın Tutum'un endişelerine tamamen iştirak ediyorum. Eskiden yapılan uygulamalarda birçok suiistimallere de yer verilmişti. Şimdi böyle bir hükmün konulmasında, aslında diyelim, 1

senede bitecek bir iş için 1,5 senelik müddet konulur, 1 senede de bitince, 6 aylık erken bitirme primi diye bir prime yer verilmiş olur.

Bünyesi itibariyle rasyonel bir şekil; ama bunun herhalde iyice tahkim edilmesi lazım. O bakımdan ben de Sayın Tutum'un önergesi çerçevesinde bunun tahkim edilebileceği, yahut daha iyi düzenlenebileceğini düşünürüm. Bu itibarla kabulünü arz ediyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Erginay, sözünüzü kesmedim. Çünkü konu sizin ihtisasınız dahilinde, önemli bir konudur. Devlet İhale Kanunu. Sayın Tutum'un önergelerinde bu demin açıklamasını yaptıkları husus yoktur. Sayın Tutum'un önergesi yalnız bu maddenin başlığının değiştirilmesiyle ilgilidir. O itibarla ben de bu önergenin lehinde, aleyhinde söz verdim.

AKİF ERGİNAY — (k) bendindekinden bahsedildi...

BAŞKAN — Hayır, hayır; o konuyu tümü üzerinde ben görüşme imkânı vermedim de kendilerine, tahmin ettim ki, yalnız verdikleri önerge üzerinde konuşacaklar, tümü üzerinde konuşacakları zaman. O bakımdan, önergeniz geldiği zaman konuşursunuz dedim.

O bakımdan, Sayın Tuzcu da işaret ediyorlar, Sayın Tuzcu'ya da söz veremeyeceğim.

ŞADAN TUZCU — Sayın Başkan, meseleyi açıklamak için...

BAŞKAN — Hayır efendim, müsaade buyurun. Sahibi önergesini açıkladıktan sonra...

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Aleyhte Sayın Başkan

BAŞKAN — Aleyhte görüşmek isterseniz veririm, buyurun. Lehte görüşüldü, bir de aleyhte.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Sayın Başkanım;

Arkadaşımızın önergesi başlığın değiştirilmesiyle ilgilidir. Halbuki bunun yeri burası değildir. İleride bu prim konusu ele alındığında o madde üzerinde bu geniş bilgiyi koymak suretiyle bir düzenleme yapmak mümkündür.

Esasen burada «Şartname genel esasları» yazılıdır. Şartnamenin genel esaslarında da, ister madde daha önce açıklansın veya açıklanmasın, ister burada birikim halinde bütün tarifler yapılsın, geriye zaten bir şey kalmayacaktır... Burada «Şartnamenin genel esasları», bundan sonraki maddede «Şartnamelerde Bakanlar Kurulunca tespit edilecek olan esaslar», daha sonra «şartnamelerin isteklilere verilmesi» yazılıdır. Burada hiç böyle, erken bitirme primi şu şartlar içerisinde şöyle verilecektir, hükmüne gerek yoktur. Çünkü açıklamasında arkadaşımız bu yolda bir savunmada bulundular.

Bu bakımdan önergenin reddi gerekir. Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Komisyonun ve Sayın Hükümetin görüşünü alalım.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım;

Sayın Tutum arkadaşımız iki tane önerge vermiştir. Bunlardan bir tanesi madde 7'yle ilgilidir. Orada «Şartnamede yer alacak hususlar» demiştir. Diğer taraftan da yine madde 8'de başlık olarak «Genel ve müşterek ihtiyaçlara ilişkin şartname esasları» demiştir.

Şimdi, birisinde «husus» demiştir, birisinde de kendisi yine «esas» demiştir. Sayın arkadaşımızın dediği şekilde düşünmemiz halinde evvela bir şartnamenin hazır olması lazımdır. Şartname hazır olmadan onun içerisinde hangi hususların yer alacağı düşünülemez.

O itibarla, Komisyon olarak burada yazıldığı şekliyle «Şartname genel esasları» demek suretiyle bir defa esasları tespit etmek istiyoruz. Hususlar ayrı bir şeydir.

Ayrıca Komisyonumuz bunu ikiye ayırmış, aşağıda, 8 inci maddede de «Şartnamelerde Bakanlar Kurulunca tespit edilecek esaslar.» demiştir. Şimdi, bunu söylememizde ve buraya bu şekilde işlememizdeki kasıt, iki hususu birbirinden ayırmaktır.

O itibarla zannediyorum ki, Cahit Tutum arkadaşımız bu görüşümüze katılacaktır. Bu sebeple kendisinin önergesine katılamıyoruz.

Bir de prim meselesi vardır. Müsaade ederseniz ona da cevap vereyim.

BAŞKAN — Ona da cevap verin efendim, o önergeyle alakalı değil.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Evet, genelinde olan bir husustur, önergeyle alakalı değildir.

Sayın Başkanım;

Geçmiş uygulamalarda prim usulü Türkiye'de çok nadir hallerde düşünülmüş ve uygulanmıştır. Projenin kendine has birtakım özelliği olması gerekir. Ayrıca, bunun gerekçelerinin de çok iyi hazırlanması ve erken bitirilmesi halinde millî ekonomiye ne gibi yararlar temin edeceği, ne gibi ekonomik faydalar temin edeceğinin de bilinmesi lazımdır. Durup dururken hiç kimse başından itibaren bir projeye prim verileceğini düşünemez; ama proje bir safhaya kadar

yürütülebilir. Öyle bir noktadadır ki, kritiktir ve müteahhitin veyahut da yüklenicinin birtakım ihtiyaçları, talepleri karşılanmak suretiyle bunda bir fayda - zarar analizi yapılmak suretiyle, maliyet hesabı yapılmak suretiyle ve kendisini de müeyyidelere bağlamak suretiyle... Çünkü yalnız prim vermek olmaz, primin bir de karşılığı vardır, cezası vardır. Şimdi, normal hallerde bu düşünülmüştür; fakat bu gibi özel hallerde de primin karşılığında, bir gün eksik bitirdiği zaman onun da bir müeyyidesi vardır ve cezası ağırdır.

Bu itibarla, arkadaşımızın buradaki endişesi zannediyorum ki, yerinde değildir. Bu çok özel haller için bir elastikiyet temini bakımından düşünülmüştür. Bunu da arz etmek isterim.

Ayrıca bir de Kamer Genç arkadaşımızın var efendim...

BAŞKAN — O gelecek, daha okutmadım.

Sayın Bakan, önergeye katılıyor musunuz?

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan, tabirlerin bu şekilde kalmasında yarar görüyoruz. Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Bu önergeye Sayın Komisyon, Sayın Hükümet katılmıyor.

Dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmemiştir.

Sayın Genç, sizin önergeniz, buyurun.

KAMER GENÇ — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Ben evvela bu madde üzerinde konuşmak istemedim, önergem vardı. Bir temenni olarak ileri sürüyorum : Devlet inşaatlarının gecikmesinin bir nedeni de yüklenicilere zamanında yerin teslim edilmemesidir. Burada temennimiz odur ki, bundan sonra idare bu görevini zamanında yerine getirecektir.

Şimdi efendim, benim bu Tasarıyı incelememde gördüğüm bir eksiklik var. Bu da, şartname ve eklerinin görülmesi meselesinin ücretsiz olacağının burada zikredilmemesidir. Gerçi 12 nci maddede şartnamenin isteklilere verilmesi hükmünün bir bedel karşılığı olduğu belirtilmiş; ama görülme ayrı bir şey. Yani her Devlet ihalesine girmek isteyen şartnameyi istemeyebilir; ama mahiyetini öğrenmek isteyebilir. Bu gibi hallerde bir ücret koymanın bir anlamı yok; ama bunu bazı müesseseler ücretsiz, bazıları da ücretli olarak böyle bir prensip kararına varmamaları için, dairedeki bir şartnamenin ilgililer tarafından bedelsiz olarak görülmesi ilkesinin konulmasında bence yarar vardır; ama kendilerinin istemesi halinde, tabiî bu şartnamenin ve eklerinin kendilerine verilmesinin gerektirdiği bir kâğıt yazma ücreti vardır. Bu gibi hallerde bir ücret alınması doğaldır; ama sırf dairede görmek için bir ücret alınması bence gereksizdir. Hiç olmazsa müteahhitlik niteliği olan kişilerin hiçbir ücret ödemeden gidip bunları görmesinde yarar vardır. Ben bunu sağlamak için verdim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Genç.

Önergenin lehinde, aleyhinde söz isteyen sayın üye?..

ŞADAN TUZCU — Aleyhinde Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tuzcu.

ŞADAN TUZCU — Efendim; şu anda görüşmekte olduğumuz 7 nci madde, başlığında da belirtildiği gibi, «Şartname genel esasları»dır. Bunların görülmesi, verilmesi bu madde kapsamına zannediyorum girmiyor.

Sayın önerge sahibi arkadaşımızın da söylediği gibi, 12 nci maddede «verilmesi» tabiri vardır. Eğer arkadaşımız önergesinde ısrar ederse, bu önergesini ancak 12 nci maddede görüşebiliriz; istenmesi, verilmesi veya görülmesi şeklinde mütalaa edilebilir. Bu madde başlı başına «Şartname genel esasları»nı kapsamaktadır. Dolayısıyla önergenin reddini talep ediyorum.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tuzcu.

Sayın Komisyon?..

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; pratikte de bir faydası yoktur. Şu yönden yoktur :

Bazı şartnameler vardır, binlerce sayfadır bunlar. Herhangi bir şekilde gidipte, buyurun siz şartnameyi tetkik edin, dediğiniz zaman, zaten esaslarını bir hamlede ve birçok iştirakçi olacağını düşünerek, hepsini birden karşılamak mümkün değildir ve bunların da aynı zamanda maliyetleri oldukça yüksektir. Zaten biz sağlıklı bir ihale yapmak istiyoruz. Birisinin gidip de orada oturmak suretiyle alacağı bilgilerle bir şartnameye âşina olması, bilgi sahibi olması pratikte mümkün değildir. O itibarla katılamıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Bakan?..

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan yeri burası olmadığı için katılamıyoruz.

BAŞKAN — Değerli üyeler; önergeye Sayın Komisyon ve Sayın Hükümet katılmıyorlar.

Önergenin dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmemiştir.

Değerli üyeler; 7 nci madde üzerinde sorusu olan veya yazım konusunda düzeltmesi olan sayın üye var mı?..

Buyurun Sayın Kuzuoğlu.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Sayın Başkanım; 7 nci maddenin Hükümetten gelen şeklinin son fıkrası olan (m) fıkrasında; «Sözleşme konusu işlerin malzeme ve birim fiyatlarındaki değişiklikler nedeniyle eğer ödenecekse fiyat farkının ne şekilde ödeneceği» de şartnamede yer almaktadır deniyor idi.

Bizim Komisyonda da bu aynı şekilde ele alınmış; «Sözleşme konusu işlerin malzeme ve/veya birim fiyatlarındaki değişiklikler nedeniyle eğer ödenecekse; fiyat farkının ne şekilde ödeneceği» de kaydedilmiştir.

Bu kısım Komisyonca «İhtilafların çözüm şekil ve şartları» olarak yazılmıştır bu (m) fıkrası. Tabiî bu da lüzumlu bir fıkradır; ama daha evvelki Hükümet metnindeki (m) fıkrasının atlanma sebebi pek anlaşılamamıştır.

Diğer bir husus da yine Hükümetten gelen (e) fıkrasında olan kısım var ki, biz Komisyonda buna «İşin yapılma yeri, teslim etme ve teslim alma şekil ve şartları, (Anahtar teslimi dahil)» demiştik ki, bundan sonraki maddelerin içerisinde ben, dün Sayın Bakanımızın da açıkça ifade ettikleri gibi, anahtar teslimi usulünü göremedim. Eğer Komisyon bunu açıklarsa memnun olurum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kuzuoğlu.

Sayın Komisyon?

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; biz bu anahtar teslimi konusunu, bu İhale Kanunu Tasarısının esprisi içinde olduğu için, ayrıca parantez içerisinde böyle yan şekilde geçmesini istemedik. Çünkü, bugün tatbikatta dahi, belki arkadaşımız da bilirler, özellikle İktisadî Devlet Teşekkülleri büyük projelerin bir kısmını; gerek dış finansmanın gerekleri yönünden ve gerekse bazı teknolojilerin parça parça değil, bir bütün halinde bir firma tarafından tesisle beraber yüklenmesi bakımından zaten bu vardır. Pratikte bugün 2490'nın dışında olanlar da, içinde olanlar da gerektiğinde bu insiyatifi kullanmışlardır. Bu yönden bunu kapsam içerisine almadık.

Diğer taraftan arkadaşımızın bahsettiği, birim fiyatlarla ilgili görüşü benimseyebiliriz. Bu bir açıklık, netlik getirmesi bakımından yerinde olur. Fiyatlar her sene değiştiği için burada bahsedilmesinde yarar vardır. Komisyon olarak o kısma katılabiliriz.

BAŞKAN — Yalnız bu bir önerge değildir. Yalnız ben, müsaade ederseniz maddeyi oylatmadan size vereyim. Siz bu bahsettiğiniz kısmı maddeye dahil edersiniz, verirsiniz, ondan sonra da oylatırız efendim.

Bu itibarla 7 nci maddeyi Komisyona geri veriyorum.

Madde 8'i okutuyorum.

Şartnamelerde Bakanlar Kurulunca tespit edilecek esaslar

MADDE 8. — İdarelerin genel ve müşterek ihtiyaçlarından;

a) Yiyecek, içecek, giyecek ve yakacak ihtiyaç maddelerinin alımlarına ait şartnamelerin genel esasları,

b) Kalkınma planı ve yıllık programlar gereğince yapılacak yatırımların etüt, plan, proje, kontrollük ve müşavirlik dahil her türlü hizmetlerine ait şartnamelerin genel esasları,

c) Yapım işlerine ait şartnamelerin genel esasları,

d) Makine, araç ve gereçlerin satın alınmasına ait şartnamelerin genel esasları,

e) Yukarıdaki fıkralar dışında kalan her türlü mal ve hizmetlerin teminine ait şartnamelerin genel esasları,

f) Mücbir sebepler,

Bakanlar Kurulunca tespit edilir ve Resmî Gazetede yayınlanır.

Bu madde ve işler için özel ve teknik nitelikteki şartlar, İdarelerince gerektiğinde bu esaslara eklenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Madde ile ilgili iki önerge var, okutuyorum.

Yüce Başkanlığa

Görüşülmekte olan Tasarının 8 inci maddesinin kenar başlığının «Genel ve müşterek ihtiyaçlara ilişkin şartname esasları» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Cahit TUTUM

Danışma Meclisi Başkanlığına

Müzakere etmekte olduğumuz 483 sayılı Devlet İhale Kanununun 8 inci maddesindeki,

(a) fıkrasına «kullanacak»,

(c) fıkrasına «malzeme» kelimelerinin ilave olarak konmasını müsaadelerinizle arz ederim.

Muhsin Zekâi BAYER

BAŞKAN — Sayın Tutum, buyurun efendim.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkanım; aslında böyle terminoloji tartışmasını açmak hiç istemiyorum; ama Sayın Komisyonumuzun benimsediği bir modelin fazla rasyoneli olmadığından endişe ediyorum. O bakımdan tekrar söz aldım.

Herhalde benim anlayışıma göre saygıdeğer Komisyonumuz esas tabirini özel ve teknik şartlar ve genel şartları içeren bir anlamda kullanıyor. Çünkü 7 nci maddede özel ve teknik şartlardan bahsediyor ve «Aşağıdaki hususların da gösterilmesi zorunludur» diyor. Halbuki 8 inci maddede gerçekten, birtakım genel esasların tespitinden söz ediliyor; Bakanlar Kurulunca tespit edilecek... Acaba bu neleri ihtiva edecek bilemiyorum; ama bana göre esas tabiri şartları, usulleri, yetkileri ve yükümlülükleri içeren oldukça geniş bir düzenleyici kavramdır. Halbuki 7 nci maddede, diyelim ki, taşınmazın ada ve parsel numarası ve durumunu tespit edecek, miktar ve şart konanacak, cezalar belirtilecek. Belirtilmiş, bunların her biri unsurdur. Halbuki 8 inci maddede bütün şartnamelere ilişkin değil; idarenin genel ve müşterek ihtiyaçlarına ilişkin şartnamelerin bağlı olacakları genel esasların Bakanlar Kurulunca tespitinden söz etmektedir, anlayışıma göre. Böyle olunca, madde 8'in başlığının «Genel ve müşterek ihtiyaçlara ilişkin şartname esasları» denmesi ve zaten 8 inci maddenin hemen her bendinde «Genel esaslar» deyimi geçtiği için madde metnine, bünyesine daha uygun bir başlık olacağını düşündüğüm için bunu önermiştim.

Saygı ile arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.

Önergenin lehinde, aleyhinde söz isteyen sayın üye var mı?.. Yok.

Komisyonun görüşü efendim.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; kısaca arz etmek isterim. Bizim 7 nci maddede dikkate aldığımız özel esaslardır. Burada da, maddenin sonunda da geçtiği gibi Bakanlar Kurulunca dikkate alınacak esaslar olduğu için, başlık bu şekilde ve net olarak yazılmıştır. Katılamıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Bakan?

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Asıl olan işin yürütülmesinin sağlama bağlanmasıdır Sayın Başkan. Takdir Yüce Heyetindir.

BAŞKAN — Katılamıyorsunuz.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Hayır, ben katılıyorum efendim.

BAŞKAN — Değerli üyeler; önergenin dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmemiştir.

İkinci önerge Sayın Bayer'indir.

Sayın Bayer, buyurun efendim.

MUHSİN ZEKÂİ BAYER — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Devlet İhale Kanununun ana esprisi, ihaleye konulacak konulara göre, değişikliklere ait şartnameleri ortaya koymaktadır. Bu 8 inci maddede değişik türlere göre şartnamelerin hazırlanması belirtilirken, prensipte yapı işleri ile ilgili şartnamenin ayrı, diğer her türlü işlere ait şartnamenin de ayrı konması lazımdır. Halbuki burada hepimizin bildiği gibi, Devlet Malzeme Ofisinden alınacak malzemeler vardır; «Malzeme» kelimesi konmamıştır. Kullanılacak eşya vardır, konmamıştır.

Bu bakımdan burada, madem ki tarihleri koyuyoruz, prensip itibariyle (a) maddesinde yiyecek, içecek, giyecek, yakacak ve kullanacak ihtiyaçları diye «Kullanacak» kelimesinin konması gerektiği kanaatindeyim.

Ayrıca (d) fıkrasında «Makine, araç, gereç» derken, bir de Devlet Malzeme Ofisinin, Maliye Bakanlığının ve Sayıştayın statüsüne göre, bir de malzeme vardır. Bunlar demirbaşa kaydedilen malzeme. Bir de kullanılacak malzeme vardır. «Malzeme» kelimesi de burada bulunmamaktadır.

İkinci bir husus ise, burada bu yönetmeliklerin Bakanlar Kurulu tarafından yürürlüğe konacağı belirtiliyor; fakat hangi bakanlık tarafından hazırlanıp Başbakanlığa sunulacağı belirtilmemiştir. Burda Maliye Bakanlığı genellikle ağırlığını koyar ve Bayındırlık Bakanlığının veya diğer ihtisas bakanlıklarının işlerine müdahale eder. Bu bakımdan benim kanaatime göre, (c) fıkrasındaki yapım işlerine ait şartnamenin Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konacağının açıklığa kavuşturulması lazımdır.

Arz ederim, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayer.

Bu önergenin lehinde, aleyhinde söz isteyen sayın üye var mı?.. Yok.

Önerge ile ilgili Sayın Komisyonun görüşü?

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Efendim; bu 8 inci maddenin (a) fıkrasında «Yiyecek, içecek, giyecek ve yakacak ihtiyaç maddelerinin...» denilmektedir.

Şimdi «İhtiyaç maddeleri» denilince, biz bunu o şekilde ihtiyaç maddeleri içerisinde düşündüğümüz

için, ayrıca malzeme ve diğerlerini tadat etmedik. Bunu o şekilde genel ihtiyaç maddeleri olarak dikkate aldık; onun için de saymadık.

Diğer taraftan arkadaşımız yönetmeliklerle ilgili beyanda bulundu. Tabiatıyla bu yönetmelikler kısmı daha ileride gelecek. Yönetmelikler bahsinde kendisine cevap vereceğiz.

Cevabımız bu kadardır, arz ederim; iştirak edemiyoruz.

İBRAHİM ŞENOCAK — Aleyhte konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Şenocak, kayıt müddeti bitti; ama buyurunuz. Siz zaten çok az söz alıyorsunuz, buyurun efendim.

İBRAHİM ŞENOCAK — Önerge sahibi malzemenin de ilave edilmesinden bahsetmiştir. Halbuki (d) fıkrasında makine, araç ve gereçten bahsedilmektedir, ki «Gereç» malzeme demektir. «Malzeme» kelimesinin Türkçesi malumunuz «Gereç» tir. Binaenaleyh, «Malzeme» den bahsedilmiştir.

İkincisi; diğer kullanım malzemesi» nden bahsediyorlardı. (e) fıkrasında,» Yukarıdaki fıkralar dışında kalan her türlü mal ve hizmetlerin teminine...» denilmekle madde bunu da içermektedir.

Ayrıca (c) fıkrasına, yapım işlerine ait şartnamelerin Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanmasının ilavesini istemektedir. O zaman diğer fıkralara da kimlerin hazırlaması gerektiğini ilave etmek lazımdır. Bu bakımdan gerek yoktur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Şenocak.

Sayın Bakan, önergeye katılıyor musunuz?

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Katılmıyorum.

BAŞKAN — Değerli üyeler; Sayın Komisyon ve Sayın Hükümet önergeye katılmıyorlar.

Önergenin dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmemiştir.

8 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 uncu maddeyi okutuyorum :

İKİNCİ BÖLÜM

İhale İşlemleri

BİRİNCİ KISIM

İhaleye Hazırlık

Tahmin edilen bedelin tespiti

MADDE 9 — Tahmin edilen bedel, idarelerce tespit edilir veya ettirilir. İşin özelliğine göre gerektiğinde bu bedel veya bu bedelin hesabında kullanılacak fiyatlar Belediye, Ticaret Odası, Sanayi Odası, Borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişiden soruşturulur. Tahmin edilen bedel, bunun dayanaklarının da eklendiği bir hesap tutanağında gösterilir ve asıl evrak arasında saklanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye var mı?.. Yok.

Madde ile ilgili önergeyi okutuyorum.

MUHSİN ZEKÂİ BAYER — Sualim var efendim.

BAŞKAN — Soru için sonra söz veririm efendim.

Sayın Başkanlığa

Görüşmekte olduğumuz 483 Sıra Sayılı Devlet İhale Kanunu Tasarısının «Tahmin edilen bedel» kenar başlıklı 9 uncu maddesinin, sözlü olarak açıklayacağım gerekçelerle Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonunun kabul ettiği şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Ali Mazhar HAZNEDAR

BAŞKAN — Sayın Haznedar, buyurun efendim.

ALİ MAZHAR HAZNEDAR — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

2490 Sayılı Kanunun başlıca tenkit konusu yapılan ve aksayan yönlerinden bir tanesi ve en önemlisi, işlerin ihale bedellerinin çok artması ve mukavelede tespit edilen sürenin çok aşılması konularında gerekli düzenleyici hükümleri ihtiva etmemesi olarak ileri sürülmekteydi.

Kanunun aksayan yönlerinin düzeltilmesi ve bazı hükümlerinin günün şartlarına uygun hale getirilmesi amacıyla 49 yıllık tecrübenin ışığında Hükümetçe hazırlanan Tasarının Komisyonumuzdaki müzakeresi safhasında, özellikle bu nokta üzerinde durulmuştur.

Daha önce Kanun Tasarısının tümü üzerinde söz alan pek çok arkadaşımızın belirttikleri gibi, Kanun Gerekçesindeki açıklamalara rağmen aslında bu Tasarı da büyük bir yenilik getirmektedir. Komisyonumuz bu tespit nedeni ile Kanunu bu yönden tamamlamak, yeni bir fikir getirmek amacı ile 9 uncu maddede bazı düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenleme İktisadî İşler Komisyonunca maalesef nazarı itibara alınmamıştır. Getirilen yeni fikir ne idi?

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Komisyonumuz müzakereler safhasında şu sorulara cevap aramıştır : Bir iş neden gecikir, neden keşif bedelini önemli ölçüde aşar? İşin bidayette düşü-

nülen maliyetini önemli ölçüde aşması, eğer ilave inşaat nedeniyle, proje ya da nitelik değişikliği nedeniyle, yıllık fiyat artışları nedeniyle meydana geldi ise elbette buna bir şey denemez. Daha doğrusu bu konu anlayışla karşılanabilir. Ancak bu takdirde dahi ihaleye esas alınan proje üzerinde evvelce yeterince çalışma yapılmamış olmasının büyük etkisi olduğunu kabul etmek gerekir. Fakat bu konuda en önemli faktör; yani maliyet artışının asıl nedeni, ihaleye esas olan projenin gerekli nitelikleri haiz olmaması, hatta bazen hiç proje olmadan da keşfin hazırlanarak ihalenin yapılmış olmasıdır.

Filhakika bu takdirde, mukavelenin aktini müteakip yapılan yer teslimine evvelce iyi etüd yapılmadan hazırlanmış projenin çok önemli ölçüde değiştirilmesi, hatta bazen tamamen terkedilerek yeniden proje hazırlanması zaruretinde kalınmaktadır. Bu da, şüphesiz eski keşfin temelden değişmesi ve etüd ve proje çalışmaları nedeniyle sürenin aşırı ölçüde uzaması sonucunu doğurmaktadır. Böylece, mukavelelerde öngörülen % 20 ya da % 30 artış sınırı çok önemli ölçüde aşılmakta, uzayan süre nedeniyle her yıl yapılan işin bedelinin o yıla ait yeniden hazırlanan birim fiyatlarla ödenmesi sistemi (Ki, buna «Eskalasyon» da deniyor) dolayısıyla işin maliyet bedelinde, başlangıçta düşünülmeyen çok büyük artışlar vuku bulmaktadır.

İşte, Komisyonumuz işlerin gecikmesi ve pahalıya mal olmasında önemli etken olan gerçekçi bir projeye dayalı olmadan ihalenin yapılmasını önlemek amacıyla, 9 uncu maddeye emredici bir hüküm getirmiştir. Bu hükme göre, ihalelere esas olacak keşif bedellerinin nitelikleri yönetmelikte belirtilecek projelere göre hazırlanması gerekmekteydi. Bu nitelikler konusunda da bir ölçü getiriliyor ve bu projeye istinaden hazırlanacak keşfin, sözleşmede yazılı limitleri aşmaması; yani % 30 (Eksik veya fazla) gibi öngörülüyor idi. Bu düzenlemeye gerek olmadığı, esasen idarelerin ihalelerinde teknik kadrolarının kapasitesi ve kalitesi ölçüsünde hazırlayacakları projelere göre keşifleri hazırlamalarına engel bir durumun bulunmadığı şeklindeki bir fikrin, kanımızca kabulüne imkân yoktur. Çünkü, her ne kadar müspet düşünce, bir mühendisin iş anlayışı her şeyden önce iyi bir proje olmadan keşif yapmamayı gerektirir ise de, pratikte ve fiiliyatta çok değişik uygulamalar görülmektedir.

Filhakika, yönetimin çoğu kez politik mülahazalarla sabırsız davranışları ve bazen bu yoldaki tasarrufları proje için gerekli asgarî süre beklemeyi dahi önlemektedir. Bu, geçmişte böyle olmuştur, gelecekte de olabilir. Aslında bu tarz davranış işin kısa sürede bitirilmesini kesinlikle temin etmez; fakat, böylece yönetimin üzerindeki politik baskı kalkmış olur. O anda durum kurtarılır. Oysa, yıllarca sürecek devamlı şikâyetlerin böylece kapısı açılmış olmaktadır. İdareci maalesef bazen bunu göze almak zorunda kalır.

Böylece artan maliyetler yıllık programların yatırım hacimlerinde beklenmeyen şişkinlikler yaratmakta, bu durum bazen imkânsızlıklara kadar uzanmaktadır.

İşte Komisyonumuz, yeni kanunda teknik kadroya ve yöneticiye, politik baskılara karşı koyabilmek için bir dayanak vermek istemiştir. Bu espri maalesef esas komisyonca nazarı itibare alınmamıştır. O kadar ki, Sayın Komisyon Sözcüsü burada Tasarının tümü üzerindeki tenkitlere cevap verirken, programa girmiş işlerde bir an önce yatırıma başlama, böylece programı tahakkuk ettirme arzu ve zorunluluğunu; «projelerin yeterli nitelikte hazırlanamaması ve dolayısıyla maliyet artışlarının bir mazereti olarak» ifade edebilmiştir. Oysa doğru olan, o tesisin projesi, üstün standartlara ve uygulanabilir bir projesi olmadan programa girmemesi idi. Eğer Kanunda Komisyonumuzun yaptığı bu düzenlemeye yer verilirse, hiç kimse, hiçbir politik baskı; projesi olmayan bir tesisin yıllık programlara alınmasını temin edemeyecektir. Bu, geçirdiğimiz tecrübelerin ışığında büyük bir aşama olacaktır.

Konu elbette, sadece daha kesin keşif bedelleri, daha kesin ve kısa süre sonucunun da ötesine uzanacak ve her idare zorunlu olarak aranılan standartta proje yapacak ya da yaptırabilecek nitelikte teknik elemanlara sahip olmak isteyecektir.

BAŞKAN — Sayın Haznedar, süreniz doldu ve geçiyor; lütfen bağlayın efendim.

ALİ MAZHAR HAZNEDAR — Bitiyor Sayın Başkan.

Çünkü idarenin ve idarecinin başarısının sırrı, bu zorunlulukta yatmaktadır. Bu şiddetli arzu, sonuçta mevcut personel rejiminde dahi mutlaka daha kaliteli kadroların oluşmasını temin edecektir. Bu kadroların tatmin edilme yollarını idareciler behemehal bulacaklardır. Böylece hizmet standartının yükselmesi yolunda önemli bir adım atılmış olacaktır.

Bu nedenle takdim ettiğim bu önergenin kabulünü Yüce Meclisin takdirlerine arz ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Haznedar.

ŞADAN TUZCU — Sayın Başkan, önergenin lehinde söz istiyorum.

MUHSİN ZEKÂİ BAYER — Efendim, ben de lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Evet; iki sayın üye birden işaret buyurdular.

MUHSİN ZEKÂİ BAYER — Sayın Başkan, ben feragat ediyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayer.

Buyurun Sayın Tuzcu.

ŞADAN TUZCU — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Görüşmekte olduğumuz 2490 sayılı Kanunu ortadan kaldıran Devlet İhale Yasa Tasarısının en hayatî noktasında bulunduğumuzu vurgulamak isterim.

Her şeyden evvel Tasarının geneli üzerindeki görüşmeler sırasında söylediğim gibi, kara lahana alımıyla nükleer enerji santralının yapımını aynı kanun içine sığdırmaya kalkarsanız hata şansımız fazla olur.

İşte hiç değilse sayın önerge sahibi burada bir ayrıcalık getirmiştir; «Yapımlar ve alımlar» diye. Onun için, sayın önerge sahibine ve bu hususta titizlik gösteren Sayın Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân Komisyonumuza huzurunuzda teşekkürü borç bilirim.

Sayın Başkan, değerli üyeler;

Meselenin ruhunda yatan ve aksaklıkların en çok dile getirildiği şey, 2490 sayılı Kanuna en çok yapılan ithamlar; «Niçin işler keşif bedelinin içinde bitmiyor, niçin işler zamanında bitmiyor?..» Doğru, niye bitmiyor? Ama, bir de bakalım bu keşifler neye göre hazırlanmış; keşifler samimi mi, değil mi? keşif samimi olmayınca zamanın samimi olduğunu kimse iddia edemez. Artık teknik bellidir.

Bu noktada konuyu bir misalle vurgulamak istiyorum sayın üyeler: Müteahhitlik müessesesi bir organizasyon müessesidir. İyi organize olan işi iyi yapar, iyi becerir, çok kâr eder; kimse buna karışamaz, o, indirimini ona göre yapabilir; ama teknik bir hududa gelmiştir. Teknik, tekamülünü tamamlamıştır, Şurada açıkça söylüyorum ki, 10 işçi bir evi 100 günde yapabilir; ama teknik artık ne kadar ilerlerse ilerlesin 100 işçi bir evi 10 günde yapamaz. Çünkü, bir yapım zamanı vardır. Ha bu yapım zamanıda neyle çıkacak? Başta, Sayın Haznedarın vurguladığı gibi, projenin ortaya çıkmasıyla.

Efendim, politik dönemlerde hepimizin yaşadığı, bildiği bir şey vardır. Politikanın en hızlandığı seçim dönemlerinde her bölgeye bir yatırım başlar ve bu yatırım realize olsun veya olmasın, planlı olsun veya olmasın baskı, onun yapılmasından yönedir. Haklı olarak, talep edene kuruluş karşı çıkar: «Efendim, bu zamana kadar projesini yetiştiremeyiz...»

«Efendim, proje mühim mi? İşte 10 kuruş koyalım. Bu işe muhakkak demir gidecektir, çimento gidecektir, tuğla gidecektir; üç-beş kuruş da bunların karşısına koyalım ve bunu yapalım...» İşte 2490 sayılı Kanuna yapılan hücumların kökeninde yatan en büyük neden budur. Bir işe eğer başlanıyorsa, projesi muhakkak yapılmalıdır. Eğer projesi yapılırsa hata payı düşer, zamanlamada da hata yapılmamış olunur.

Muhakkak ki, Sayın Haznedar'a katılamadığım bir nokta var; «Tasarının 63 üncü maddesinde % 30'luk bir hata payı kabul ediliyor.» Efendim, bugün çok yaygın olan iş, bina işleridir, bina ihaleleridir. Bina ihalelerinde % 30'u hoşgörü ile karşılamak; bana, suiistimallere açık kapı bırakmak gibi gelir ve büyük bir açık kapıdır; ama çok spesiyal işlerde... Bunda haklı olunan taraflar vardır. Çünkü görünmeyen, yer altında neyin çıkacağı, bir tünel inşaatında, bir baraj inşaatında bilinmeyen hususlar olabilir; ama yapılacak olan binaysa, projesi de tamamsa, hata payı o noktada az olur.

Bu önergenin kabulünü Yüce Heyetten istirham eder, saygılar sunarım efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tuzcu.

Buyurun Sayın Komisyon.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; zannediyorum burada arkadaşlarımız bir hususu karıştırmaktadırlar; kendilerinin affına sığınarak söyleyeyim.

Bir defa Bayındırlık Komisyonunun kabul ettiği yan başlık, «Tahmin edilen bedel»dir. Hükümetin getirdiği şekil, «Tahmin edilen bedelin tespiti»dir.

Sayın Haznedar'ın burada bahsettiği husus bir defa tahmin edilen bedelle ilgili değildir. Biz kendisinin görüşlerine ktılıyoruz; yani uygulamada gerçekten tatbikat projeleri eksik olan, yer teslimi yapılmayan veya politik nedenlerle acele ihaleye çıkarılması hallerinde, bütün bu aksaklıkların doğurduğu devlete olan maliyetini biliyoruz. Bunu uzatmadan arz etmek isterim ki, Komisyonumuz da bunun üzerinde yaptığı uzun müzakerelerden sonra bu hususu dikkate almak suretiyle 63 üncü maddeyi buraya vazetmiştir. Şimdi o maddeyi okuyorum. 63 üncü maddenin yan başlığı, «Yapım işlerinde ihaleye çıkılamayacak haller»dir. Bunun yakın bir ilgisi vardır; arkadaşlarımızın buradaki sözlü açıklamalarıyla. Madde 63'te, «Arsası, mülkiyet ve istimlakı tamamlanmamış olan ve gerekli olduğu halde imar durum ve tatbikat projeleri ve bu projelere dayalı

keşfi bulunmayan yapım işlerinde ihaleye çıkılamaz.» deniyor. Zannediyorum ki, bütün bu endişeleri Komisyonumuz da dikkate aldığı için bu maddeyi vazetmiştir ve bunu önlemeye çalışmışızdır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, zatıâlinizin görüşü?..

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan; maddenin matlabı ile arkadaşların dile getirdiği hususlarda ben bir ilinti göremedim. Hükümet teklifinin aynen kabulünü arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Değerli üyeler önergeye Sayın Komisyon ve Sayın Hükümet katılmıyorlar...

HALİL EVLİYA — Sayın Başkan soru efendim.

MUHSİN ZEKÂÎ BAYER — Sayın Başkan, sorum var.

BAŞKAN — Sorularınızı maddeyi oylatmadan önce sorduracağım.

Önergenin dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmiştir.

Başka bir önerge yoktur. Maddenin oylamasına geçemeyeceğimiz için soruyu ileride madde geldiği zaman sorabilirsiniz.

HALİL EVLİYA — Gerek kalmadı efendim...

BAŞKAN — Olabilir; belki tekrar bir sorunuz olabilir.

Maddeyi önergeyle birlikte Komisyona veriyorum.

10 uncu maddeyi okutuyorum.

Bedelin tahmin edilememesi

MADDE 10. — Sınaî ve teknolojik zorunlulukların gerektirdiği durumlarda ilgili Bakanın onayı alınmak suretiyle, bedel tahmini yapılmadan kapalı teklif usulüyle ihale yapılabilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

AKİF ERGİNAY — Soru Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Erginay.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkan; burada geçen «Bakan» tabiri, diyelim ki, taahhüt amiri belediye başkanı olan müesseseler için neyi ifade eder?.. Yani İçişleri Bakanını mı kasdediyor, yoksa buradaki «Bakan» ifadesi, belediyeler veya il özel idareleri gibi kuruluşları kapsamaktan uzak mı kalıyor?.. Anlamak istediğim, «Bakan» kelimesinin il özel idareleri veya diğer kuruluşlar bakımından da, bağlı olduğu düşünülen bakanlık mıdır?.. Yoksa kendisi taahhüt amiri olarak görev yapan belediye başkanı veya il özel idaresi olarak vali midir?.. Bunu öğrenmek istedim. Pek çok yerlerde geçiyor bu «Bakan» kelimesi.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erginay.

Buyurun Sayın Sarıoğlu.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; şimdi bu «Bedelin tahmin edilememesi» başlığı altında «Sınaî ve teknolojik zorunlulukların gerektirdiği durumlarda...» diyor. Bu, her zaman anlamına gelmiyor tabiatıyla. Doğru, bir yerde belediyeleri kapsamamakta; ama bu zorunluluk belediyeyi böyle bir yola sevk etmesi halinde, ilgili bakanlık tabiatıyla İçişleri Bakanlığıdır; oraya başvuracaktır. Diğer hallerde diğer bakanlıklardır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Başka soru?.. Buyurun Sayın Haznedar.

ALİ MAZHAR HAZNEDAR — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu maddede de bir noksan taraf var gibi geliyor, onu arz etmek istiyorum ve sorumu ona dayatacağım.

Bir işin ihalesi için, çok iyi biliniyor ki, tahmini bedel; yani muhammen bedel tespit edildikten sonra yahut keşifler yapıldıktan sonra buna ait bir geçici teminat mevzuu vardır; geçici teminat istenir teklif verecek olanlardan. Bedel mevcut olmadığına göre, o zaman geçici teminat nasıl hesap edilecek?.. Bu konuyla ilgili bir husus bu maddede yer almamış. Çok özel bir madde bu. Bizim Komisyonumuzda «Bu gibi durumlarda geçici teminat tutarı idarece takdir edilir» diye bir cümle vardı; bu çıkarılmış. İleride büyük bir boşluk yaratacağı kanısındayım. Acaba Komisyon da böyle düşünüyor mu? Onu arz etmek istedim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Haznedar.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Arz edeyim mi efendim?..

BAŞKAN — Tabiî Sayın Bakan, buyurun efendim.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Efendim; Sayın Haznedar haklıdır. Bedeli bilinmeyenlerde idarenin bir takdir hakkı vardır, şu anda maddeyi hatırlayamadım; fakat ileride bu gelecektir. O bakımdan endişesi olmasın; çünkü hattızatında burda kasıt, doğrudan doğruya bizim tarafımızdan hesaplanması mümkün olamayan ahvalde ancak

bir teklif alma yoluna gidiyoruz. Bunun tahmini bedeline göre idarece alınan bir teminat akçesi vardır, onun miktarı ilgili maddesinde yazılıdır.

Arz ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Komisyonun ilave edeceği bir konu? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

11 inci maddeyi okutuyorum.

Onay belgesi

MADDE 11. — Onay belgesinde ihale konusu olan işin niteliği, nevi, miktarı, tahmin edilen bedeli, bütçesindeki kullanılabilir ödenek tutarı, ihalede uygulanacak usul, yapılacaksa ilanın şekli ve adedi, alınacaksa geçici teminat miktarı, ihale komisyonunun kaç kişiden kurulacağı, asil ve yedek üyelerin isimleri ile birlikte açıklanır.

Onay belgesinde ayrıca, şartname ve eklerinin bir bedel karşılığında verilip verilmeyeceği, varsa bedelin ne olacağı belirtilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Sorusu olan sayın üye?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

12 nci maddeyi okutuyorum.

Şartnamelerin isteklilere verilmesi

MADDE 12. — Şartname ve eklerinin onanmış örneklerinin isteklilere bedelli veya bedelsiz verilmesi hususu ile bedelli verilmesi halinde bu bedelin tespitine ilişkin esaslar, Maliye ve Bayındırlık Bakanlıklarınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikte gösterilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Sorusu olan sayın üye?.. Sayın Erginay, Sayın Tutum, Sayın Kırcalı, Sayın Aydar.

Buyurun Sayın Erginay.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkan; burada bir yönetmeliğe niye lüzum görülüyor?.. Bakanlar Kurulu kararıyla bunlar zaten tespit edilecek; birkaç rakamla yahut izahatla. Bunun için koca bir yönetmeliğe neden lüzum görülmüş?.. Doğrudan doğruya, «Maliye ve Bayındırlık bakanlıklarınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca tespit edilir.» yahut «Kararlaştırılır» denir, birkaç rakamla belirtilir.

Bu itibarla ayrı bir yönetmeliğe gerek görülmediği kanaatindeyim. Acaba bunu izah edebilirler mi?..

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tutum.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan;

Demin oyladığımız ve kabul ettiğimiz 11 inci maddenin son fıkrasında, «Onay belgesinde ayrıca, şartname ve eklerinin bir bedel karşılığında verilip verilmeyeceği, varsa bedelin ne olacağı belirtilir» deniyordu. Acaba, bu fıkranın uygulanabilmesi 12 nci maddeye mi bağlı?.. Ben öyle anlıyorum. Bu takdirde eğer, münferit olarak bedelinin ne olacağını belirtiyorsa onay belgesinde, 12 nci maddede yönetmelik neyi tespit edecek?.. Eğer bedeli tespit edecekse 12 nci maddedeki yönetmelik, onay belgesinde bunun yer almasının ne gereği var?.. Çünkü en azından onay belgesinde belki bedelin verilip verilmeyeceği söylenebilir de, «Varsa bedelin ne olacağı» deyince, sanki yönetmelikte belirtilenin dışında bir bedel mi koyacak oraya?.. Bunu anlamakta güçlük çekiyorum.

İkincisini Sayın Erginay Hocamız söylediler. Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmeliğe bunun bağlanmasının nedeni nedir; tüm diğer bakanlıkların da imzasını ihtiva eden böyle bir yönetmeliğin? Maliye ve Bayındırlık bakanlıkları yeterli olmuyor mu?..

Teşekkürler.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.

Sayın Kırcalı, buyurun

SÜLEYMAN SIRRI KIRCALI — Efendim; ben de Sayın Tutum'un sorduğu hususu soracaktım. 11 inci maddenin son fıkrası ile 12 nci madde tam bir çelişki içerisinde gibi görünüyor bana. Eğer 12 nci maddeyi ilgilendiren hususlar yönetmelikle tespit edilecekse, 11 inci maddenin son fıkrasına hiç gerek yoktur. O yönetmelikte lüzumlu takdir hakları bakanlıklara bırakılır mı, bırakılmaz mı?

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kırcalı.

Sayın Meriç, buyurun.

RECEP MERİÇ — Sayın Başkan, daha evvel sordular vazgeçtim.

BAŞKAN — Evet efendim.

Sayın Aydar, buyurun.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan; ben aslında soru biçiminde yapacağım açıklamayı.

Kabul edilen 11 inci maddenin ikinci fıkrası aslında, onay belgesinde yer alabilecek bir hükümdür. 12 nci maddede öngörülen yönetmelik Türkiye'de bugüne kadar uygulanmış birçok kuruluş tarafından; hatta 2490 sayılı Kanuna tabi olmadan ihalelerini yapan birtakım kuruluşlar vardır. Aslında burada öngörülen yönetmelik, tespit edilecek esaslar içerisinde ihale belgelerinin hangi esaslarda bedelli veya bedelsiz verilebileceği hususunu taşıyacaktır zannediyorum. Durum herhalde budur, bu hususun açıklanmasını istiyorum.

BAŞKAN — Evet, teşekkür ederim.

Cevap rica edeyim Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan; birinci hüküm doğrudan doğruya, genel olarak bir bedelle talep edilip edilmeyeceğine ait bir hükümdür. Biraz evvel bir sayın arkadaşımız da; bakalım, görelim, bu şartnamelere muttali olalım, demişti. Bu şartlar altında bunun bedelli veya bedelsiz verileceğine ait bir hükümdür.

Diğeri ise, geniş çaptı hazırlanan ve hakikaten birçok hizmeti gerektiren şartnamelerin bedellerinin ne şekilde tespit edileceğine dair bir yönetmelikle bunun tespit edilmesini önermektedir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Sarıoğlu, buyurun efendim.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Katılıyoruz efendim bu görüşe. Zannediyorum Sayın Bakanımızın verdiği cevap hepsini kapsadı. Çünkü biraz detaylı bilgi istendi; ama prensipte Sayın Bakanımızın verdiği cevap zannediyorum ki bu endişeleri giderici mahiyettedir.

BAŞKAN — Peki teşekkür ederim.

Değerli üyeler; maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

13 üncü maddeyi okutuyorum.

İhale komisyonları

MADDE 13. — Taahhüt amirleri, ihale işlerini düzenlemek ve yürütmek üzere ilgili idarenin memurlarından birinin başkanlığında, ihale konusu iş dalında uzman en az bir kişi ve bir Maliye memurunun katılmasıyla kurulacak komisyonları görevlendirirler.

Askerî İhale Komisyonlarının kaç kişiden ibaret olacağı ve nasıl kurulacağı Millî Savunma ve Maliye bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir Kararname ile tespit edilir.

Komisyonlara katılacak Maliye memuru, Maliye Bakanlığınca belirlenecek usule göre tespit edilir.

Komisyonlara yardımcı olmak üzere, ihale kararlarına katılmamak şartı ile gereği kadar memur ve uzman da görevlendirilebilir.

İl özel idarelerine ilişkin ihaleler, valinin, özel idare memurları arasından görevlendireceği bir kimsenin başkanlığında il daimî encümenince kendi üyeleri arasından seçilecek iki üyeden kurulu komisyonca,

Belediyelere ait ihaleler, belediye başkanının belediye memurları arasından görevlendireceği bir kimsenin başkanlığında, belediye encümenince kendi üyeleri arasından seçilecek iki üyeden kurulu komisyonca,

Yürütülür.

Komisyonların başkan ve üyelerine bu komisyondaki görevleri dolayısıyla Maliye Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca çıkarılacak Yönetmelikte belirlenecek miktarda ücret ödenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Sayın Tosyalı.

Başka sayın üye?.. Yok.

Buyurun Sayın Tosyalı.

LÜTFULLAH TOSYALI — Sayın Başkanım, sayın üyeler;

Bu madde ile yıllardan beri uygulanan bir sistemi terk edip, il özel idareleri ve belediyeler için yeni ihale komisyonları teşkil ediyoruz.

Nüfusu 1 milyonun üstünde olan iller dışında uygulamada şimdiye kadar bunun bir sakınca teşkil ettiği görülmemiştir. İhalelerin bu konuda yetkili encümenler yerine, başka bir komisyon tarafından yapılması, bilhassa ilerideki siyasî dönemlerde birtakım sakıncalar doğurabilir. Bu maddeyi düzenlerken ilerisini de düşünmek zorundayız.

Komisyon görüşmeleri sırasında bu maddenin düzenlenmesi için valilerin de görüşü alınması şeklinde bir temennide bulunmuştum. Bu temenni şimdiye kadar yerine getirilemedi.

Gene benim naçiz kanaatim, Ankara, İstanbul, İzmir gibi işi çok, günde yüzlerce ihale yapmak zorunda kalan belediyeler dışındaki il özel idareleri ve belediyeler için ihale komisyonlarının, eskiden olduğu gibi, yine il daimî encümenlerine ve belediye encümenlerine bırakılması yolundadır. Bu yolda bir önergem vardır. Önergemin Sayın Genel Kurulunuzca dikkate alınacağını sanıyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tosyalı.

Değerli üyeler; bu madde üzerinde dört önerge var. Önergelerin okunması ve bilahara önergeler üzerinde yapılacak görüşmeler bir hayli zaman alacağı için, bu saatlerde verdiğimiz ara daha çok sonraya kalacak. O itibarla şimdiden bir ara vereceğim ve bilahara önergeleri okutmak suretiyle önergeler üzerinde görüşmelere başlayacağız.

Birleşime 20 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati : 15.45

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 16.05

BAŞKAN : Başkanvekili Vefik KİTAPÇIGİL

KÂTİP ÜYELER : Erdoğan BAYIK, M. Talât SARAÇOĞLU

BAŞKAN — Değerli üyeler, 136 ncı Birleşimimizin İkinci Oturumunu açıyorum.

13 üncü madde ile ilgili önergeleri okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan tasarının 13 üncü maddesi için Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân Komisyonunun kabul ettiği metnin kabulünü arz ederim.

Saygılarımla.

Şadan TUZCU

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Devlet İhale Kanunu Tasarısının beş ve altıncı fıkralarında il özel idareleri ve belediyeler için düzenleyici hükümlerin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Lütfullah TOSYALI

İl özel idarelerine ait ihaleler, il daimî encümenlerince, belediyelere ait ihaleler, belediye encümenince yapılır. Ancak, nüfusu bir milyonu aşan illerde ve belediyelerde encümenler bu yetkilerini iki üyesini kendi aralarından seçecekleri üç kişilik bir kurula devredebilirler. Bu durum da komisyon başkanları, vali ve belediye başkanlarınca belirlenir.

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan tasarının 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen, «bir Maliye memurunun» ibaresinin «Maliye Bakanlığını temsilen bir memurun» şeklinde ve aynı maddenin üçüncü fıkrasında geçen, «Maliye memuru» deyiminin, «Maliye temsilcisi» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Cahit TUTUM

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan tasarının 13 üncü maddesinin son fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Cahit TUTUM

Son Fıkra — Komisyonların başkan ve üyelerine bu komisyondaki görevleri dolayısıyla verilecek ücretler Bütçe Kanununda gösterilir.

BAŞKAN — Sayın Tuzcu, önergeniz üzerinde açıklama yapmak üzere buyurunuz efendim.

ŞADAN TUZCU — Sayın Başkan, değerli üyeler;

13 üncü maddede, Hükümet Teklifiyle Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonumuzun hazırladığı teklif arasındaki ayrıcalık, beşinci ve altıncı paragraflarda bulunmaktadır.

Hükümetin Teklifinde ve İktisadî İşler Komisyonunun kabul ettiği metinde, «Valinin özel idare memurları arasından görevlendireceği bir kimsenin...» deniliyor. Halbuki Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonunun kabul ettiği metinde, «Valinin veya adına görevlendireceği bir memurun başkanlığında il daimî encümenince kendi üyeleri arasından seçilecek iki üyeden kurulu komisyonlarca» tabiri kullanılmaktadır.

Efendim, Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonunun kabul ettiği metin bence daha kapsamlı oluyor.

Bu Yasayla çok alımlar ve yapılacak işler olduğuna göre vali, isterse Komisyona Başkanlık edebi-

leceği gibi, meselenin ihtisasına göre emrindeki elemanlardan birini komisyon başkanlığına ataması imkânı Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonunun metninde vardır. Böylece, eğer yapılacak iş bir yapım işi ise, vali isterse komisyon başkanı olacaktır, isterse emrindeki bayındırlık müdürünü bu komisyonun başkanlığına atayacaktır. Eğer bir yol yapımı ise, haliyle bir YSE müdürü vardır, onu atayacaktır.

Hükümetin Teklifinde olduğu gibi, meseleyi valinin dışına çıkarmak, vali isterse komisyon başkanı olamamasını getirmek veyahutta daha dar çerçeve olan, yalnız ve yalnız özel idarenin bir memuruna hasretmenin tatbikatta büyük yanlışlıklar doğurabileceği kanısındayım.

Beşinci fıkranın devamında olan altıncı fıkrada da aynı husus vardır : «Belediye başkanının veya adına görevlendireceği...» Tabiî belediye başkanı adına birini görevlendirecekse, o yapılacak işin ihtisasına göre, emrindeki elemanları görevlendirme şansı olacağından, bence; Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonunun hazırladığı metin daha doğrudur.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tuzcu.

Bu önergenin lehinde Sayın Aydar söz istediler.

Başka?.. Yok.

Buyurunuz Sayın Aydar.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Sayın Tuzcu'nun önergesi; Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonunun kabul ettiği metnin benimsenmesi yolundadır.

Bilindiği gibi, Türkiye, idarî yapı bakımından merkezî ve mahallî idareler olmak üzere iki anafonksiyonu icra etmektedir. Mahallî idarelerimiz; belediyeler, il özel idareleri ve köylerdir. 1982 Anayasamızda genel karar organları; halk tarafından seçilen kuruluşlardır bunlar.

Yerleşmiş geleneklerimiz içerisinde il özel idarelerinin yaptığı işler, özellikle il genel meclisi üyeleri arasından seçilmiş olan il encümenlerinin aynı zamanda başında vali olmak şartıyla, il daimî komisyonunun başkanı sıfatıyla mahallî seviyedeki işler yürütülmektedir. Vali, aynı zamanda il genel meclisinin başkanı sıfatıyla il komisyonunun da başkanıdır.

Biz burada, mahallî idarenin Anayasamızda kabul edilmiş olduğu prensibi içerisinde komisyon olarak maddeyi düzenlemiştik. Şayet, Hükümet Tasarısına uygun olarak madde kabul edildiği takdirde, burada mahallî idarelere ait olan görev ve yetkiler, aslında sorumluluğun başkasına ait olduğu halde, bir başkası tarafından kullanılması gibi fevkalade ters ve bir ölçüde de Anayasaya aykırı bir uygulama ortaya çıkabilecektir. Bunu arz edeyim.

Hükümet metni, burada valileri, bizatihî başkasına, bir memura yetki verme; yani kendisini temsil eden, kendi komisyon başkanı sıfatını bizatihi orada mahallî idare fonksiyonu içerisinde temsil edecek kişiye verdiği takdirde, burada esas anafonksiyonun yine yetki kullanacak olan komisyona ait olması gerçeği ile karşı karşıya getirir bizi.

Eğer bir düz memura valinin bu yetkisini kanuna koymadan vermiş olursanız, o zaman mahallî idarenin sahip bulunduğu ve taşıdığı mana bir ölçüde ve geniş ölçüde diyeyim zedelenmiş olacaktır.

Aynı durumda, belediye reisi de aynı zamanda belediye encümeninin ve belediye meclisinin başkanıdır; tabiî başkanıdır. Belediye meclisinin başkanı sıfatıyla belediye başkanı aynı zamanda icra organıdır. Kendisine ait olan, kanunlardan kaynaklanmış olan bir yetkiyi devretmeden, görevlendireceği bir kişi ile ihale komisyonu kurmak, aynı zamanda mahallî idarelerin yetkilerini elinde bulunduran yetkili kurulları da bir ölçüde görev, yetki ve sorumluluklarına da müdahale edilmiş olacaktır ki, Komisyonda biz bunu konuşurken bu şekilde düzenlemeyi Anayasamıza ve geçirdiğimiz tecrübelere ve tatbikata uygun olduğu nedeniyle kabul etmiştik.

Yüce Heyete arz eder; kabul etmesini dilerim, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Aydar.

Önerge üzerinde Sayın Komisyonun görüşü?

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; arkadaşlarımızın gerekçeleri karşısında Bayındırlık ve Ulaştırma Komisyonunun kabul ettiği metni Komisyon metni olarak benimsiyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN — Kabul ediyorsunuz.

Sayın Bakan?

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan; burada işi yaptıracak olan idarenin mensubundan seçmesi, sayın valilerimize bir işaret bakımından konmuştu. Takdir Heyeti Âlinindir.

Sırf tavzih bakımından; niçin bu şekilde yazıldı? Hükümetten gelen teklifte valinin özel idareden seçmesini şart koşmamızın nedeni, o iş özel idareye ait olan bir iş olduğu için oradan birisinin seçilmesinde yarar gördüğümüz için yazdık. Takdir Heyeti Âlilerinindir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Bakan takdire bırakıyor, Sayın Komisyon önergeye katılıyor.

Bu takdirde önergeyi dikkate alınmak üzere oylarınıza sunacağım. Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmiştir.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; bunu kesin oylayabilirsiniz. Bayındırlık Komisyonundaki bununla ilgili hususun kesin olarak oylanmasını Kurula sunabilirsiniz.

BAŞKAN — Diğer önergeler var, hepsiyle birlikte vereceğim.

Sayın Tosyalı'nın önergesi. Sayın Tosyalı madde üzerinde görüştüğü için önergesi üzerinde görüşemeyecek.

Yalnız lehinde, aleyhinde söz isteyen üyelerin bilgilerini tazeleme bakımından önergeyi tekrar okuyorum.

(Lütfullah Tosyalı'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergenin lehinde, aleyhinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Komisyonun görüşü?..

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Efendim, buna katılamıyoruz.

BAŞKAN — Katılamıyorsunuz.

Sayın Bakan zatıâliniz?

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Önergenin dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmemiştir.

Sayın Tutum iki önergeniz var. İkisi üzerinde de açıklama yapacaksanız buyurun.

Birinci önerge Maliye memurlarıyla ilgili, evvela onu...

CAHİT TUTUM — Sayın Başkanım; basit bir düzeltme niteliğinde, fazla bir önem taşımıyor. Ancak, her halde eski yasalarda kalmış bir deyim; «Maliye memuru» diye bir deyim var. Kanımca bu kimsenin Maliye Bakanlığını temsilen bir memur olması lazım. Çünkü «Maliye memuru» diye bir terim tanımı yok literatürde. Maliye Bakanlığının herhangi bir mensubu olabilir; fakat bu ancak Maliye Bakanlığınca belirlenecek usullere göre tespit edildiği için, her halde Maliye Bakanlığından tamamen malî işlerle meşgul olan bir memur, basit bir genel idare hizmetlisi olmaktan çok, doğrudan doğruya muhasebe işleriyle meşgul olan bir memur kastedildiğini anlıyorum. Ben o bakımdan, «Maliye Bakanlığını temsilen bir memur» dedikten sonra, bunun kimin olacağını da ve nasıl tespit edileceğini de 3 üncü fıkradaki «Maliye Bakanlığınca belirlenecek usulle olacağını işaret ediyorum. Katılırlarsa böyle bir düzenleme yapılabilir.

Asıl önemli olan önergem, maddenin son fıkrasıyla ilgili.

İhale komisyonlarının (Benim anladığım kapsamlı bir şey; tüm ihale komisyonları benim anladığım buradan.) başkan ve üyelerine bu komisyondaki görevleri dolayısıyla verilecek ücretlerin yönetmelikle tespiti sakıncalıdır. Kanımca bu ücretler bütçe kanununda gösterilmelidir. Aslında Devlet Memurları Kanununun 87 nci maddesinde aslî görevlerinin bir uzantısı niteliğinde olmayan bu tür görevlendirmeler karşısında eğer özel kanunlarında bir hüküm varsa veya özel kanunlara dayanılarak tespit edilmiş bir ücret varsa bu ücretin ödenmesini öngörüyor.

Binaenaleyh, aslında mevcut olan bir hükmü daha da açıklığa kavuşturucu nitelikte. Eğer Komisyon başkan ve üyelerine bir ücret verilmesi öngörülüyorsa yasama organınca, (Ki, bu teklifte öngörülüyor) ancak bu ücretin bütçe kanununda gösterilmesi açıklık ve aleniyetlik ilkesi açısından daha önemlidir. Çünkü bu ücret zaman zaman değişecektir. Yönetmeliği değiştirmek sanıldığı kadar kolay değildir; «Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikte» diyor. Bir hayli zor bir yolu seçmişler arkadaşlarımız, neden bilemiyorum. Ben daha pratik bir yol öneriyorum.

Saygıyla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.

Değerli üyeler; birinci önergenin lehinde, aleyhinde söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Birinci önerge, «Maliye Bakanlığını temsilen bir memur» şeklindedir.

Buna Sayın Komisyon katılıyor mu?

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; zannediyorum ki, bir komisyonda başka bakanlıkların da temsilcisi olur. Görevlendirilecek bir memurdur aslında. Bu itibarla, kendisinin bünyesinde olan birisinin ay-

rıca temsilci şeklinde gösterilmesi, başka bir şey akla getiriyor. Biz buradaki şekliyle kalmasını benimsiyoruz; katılmıyoruz.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Sayın Bakan?

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan, Hükümet teklifinin kabul edilmesini arz ediyorum.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz...

Değerli üyeler; önergenin dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmiştir.

İkinci önerge, bir son fıkra eklenmesiyle ilgili; ücretlerin bütçe kanununda gösterilmesiyle alakalı.

Bunun üzerinde lehte, aleyhte söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Sayın Komisyon?.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım;

Şimdi Sayın Arkadaşımızın da dikkatinden kaçmamıştır. Zaten bu 42 nci sayfada, «Komisyonların başkan ve üyelerinin bu komisyondaki görevleri dolayısıyla Maliye Bakanlığınca hazırlanacak, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelik...» Şimdi bu daha esnektir. Bütçe kanunlarında da, belki Arkadaşımız bu hususları bizden iyi bilir; zaten bir yerde de bir bağıntı vardır.

Bu itibarla, biz buradaki metinde olduğu gibi kalmasında yarar görüyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN — Evet, teşekkür ederim.

Sayın Bakan, aynı görüşte misiniz?.. Aynı görüştesiniz.

Önergenin dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmemiştir.

O halde, bu dikkate alınan Sayın Tuzcu'nun önergesi istikametinde Komisyon maddeyi kabul ediyor; öyle mi efendim?..

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU BAŞKANI NURİ ÖZGÖKER — Evet efendim.

BAŞKAN — Evet.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Soru...

BAŞKAN — Efendim, önergeyi evvela kesin oylatayım, ondan sonra maddeyi oylatmadan evvel soru sorduracağım Sayın Kuzuoğlu.

Sayın Tuzcu'nun önergesini kesin oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi oylatmadan Sayın Kuzuoğlu, sorunuzu buyurun.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Daha Tasarının maddelerine indikçe yavaş yavaş konunun önemini ve bize ilham ettiği tehlikeleri görmeye başlıyoruz.

13 üncü madde ihale komisyonları teşkili hakkında idi. Bizim Komisyonun metni de şu halde kabul edilmiş bulunuyor. Ancak, yine başlangıçta da arz ettiğim gibi, Tasarının maddelerinde hiç olmazsa komisyonları da yapım işleri ve diğer işler olarak ikiye ayırabilseydik, ileride gelecek olan maddede; özellikle uygun bedel tayininde şu komisyonun becerili olamayacağı kanatinde olduğum için bunu arz ediyorum. Bu çok önemli bir husustur.

Şimdi, hangi şekilde olursa olsun bir alım-satım yapacak olan ihale komisyonuyla belirli bir inşaatı ihale edecek olan ve sonunda uygun bedeli tayin edecek olan komisyon arasında farklar olması gerekir. Burada bu elastikiyet yoktur.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kuzuoğlu.

Bir cevap verecek misiniz?.. Buyurun.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Efendim, Sayın Arkadaşımızın görüşlerine katılamıyorum. Çünkü bir yerde bir ihale yapılacağı zaman mutlaka teşkil edilen komisyonun herşeyi bilmesi mümkün değildir. Ancak alt komisyonları teşkil etmek suretiyle zaten bu ihtiyaç karşılanabilir.

O itibarla, endişesinin yeri yoktur; katılamıyoruz.

BAŞKAN — Evet, teşekkür ederim.

Değerli üyeler;

Maddeyi Komisyondan gelen ve Bayındırlık, Ulaştırma, İmar-İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonunun kabul ettiği madde olarak oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14 üncü maddeyi okutuyorum.

Komisyonların çalışması

MADDE 14. — İhale Komisyonları eksiksiz olarak toplanır. Komisyon kararları çoğunlukla alınır. Oyların eşit olması halinde Başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta kabul edilir. Kararlarda çekimser kalınamaz. Muhalif kalan üye karşı oy gerekçesini kararın altına yazarak imzalamak zorundadır. Komisyon üyeleri oy veya kararlarından sorumludurlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Sayın Erginay, Sayın Tutum...

Evet, buyurun Sayın Erginay.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkan;

Biraz evvel kabul buyurulan 13 üncü maddede, komisyonların teşekkülünde, prensip itibariyle tek şekil var, tekildir. Yani üçlü, beşli olabilir; ama üçte... Nitekim, 13 üncü maddenin birinci fıkrasında «en az bir kişi» ile birlikte üç kişi; altta il özel idarelerinin kuracakları gene üç kişi; belediye komisyonları gene üç kişi.

Şimdi, üç kişilik komisyonlarda eşit oy söz konusu olamaz, müstenkif de olamaz. Bunların üçünün de toplanması mecburiyeti var. E, bu durumda nasıl bir eşitlik sağlanacak ki, başkanın bulunduğu taraf ağırlık kazanmış olacak?.. Aslında tabiî 13 üncü maddenin birinci fıkrasındaki «en az bir kişi» deyince iki kişi de olur, dört kişi olabilir; o zaman ikişer üyelik; yani iki-iki olur ve başkanın bulunduğu taraf da ağırlık kazanmış olur; fakat prensibi üç olarak kabul edilmiş olan komisyonlarda böyle bir maddenin işlemeyeceği açıktır. Gayet tabiî, denebilir; «Bu eşyanın tabiatından gelmedir. Yani aslında üç kişilik toplanmışsa zaten eşitlik söz konusu olmaz.» Bu da denebilir; ama yani çoğu yerde üç kişilik olduğu kabul edilen bir komisyon için eşit halde başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta sayılır gibi bir ifadeyi ben iyi bulmadım. Acaba buna daha başka bir esneklik verebilir mi?.. Bunu düşünüyorum, yahut kendileri bunu nasıl düşünmüşler? Onu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erginay.

Sayın Tutum, buyurun efendim.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkanım;

Bu madde bana oldukça önemli, Bir yönden; hukuk sistemi açısından, sanıyorum ki, tartışmalı bir konuyu gündeme getiriyor.

Madde 14'ün son cümlesi, «Komisyon üyeleri oy veya kararlarından sorumludurlar.» Aslında «oy veya karar» diye niye ayırmışlar, anlayamadım hukuk açısından; ama anladığım kadarına göre oy sonucu karar oluşacak burada. Burada bu ne anlama gelebilir?..

Şimdi, muhalif kalan üye karşı oyundan dolayı sorumlu tutulabilir; olumlu oy kullanan üye de bu oyundan dolayı sorumlu tutulabilir. Acaba burada kastedilen sorumluluk idarî sorumluluk mu, cezaî sorumluluk mu, malî sorumluluk mu?.. Kişi, anladığım kadarına göre, oyundan dolayı değil, belki oyuyla oluşan kararın hukukî ve fiilî sonuçlarından sorumlu tutulabilir. Buradaki sorumluluk eğer cezaî nitelikte bir sorumluluksa, görevin ihmali dolayısıyla bir sorumluluk söz konusu olabilir veya yetkilerini kötüye kullanmasından dolayı sorumlu olabilir. Tabiî, eğer verdikleri karar dolayısıyla bir hukukî sorumluluk söz konusu ise, bir üçüncü hal vardır ki, bu da kararın ve oyun isabetle alınamaması ve kullanılamaması halidir. Acaba hukukumuzda hemen hemen hiç uygulanmayan, «yerindelik sorumluluğu» dediğimiz kararın isabeti ve yerindeliğinden dolayı o kararı alanlar sorumlu mu tutulacaklardır hukukî açıdan?.. Fevkalade önemli bir olgudur.

Eğer maksat oyların isabetle kullanılmaması dolayısıyla ortaya bir hukukî zarar doğmuşsa, malî zarar doğmuşsa bunun tazmini hukukî yönden kendilerinin sorumlu tutulması kastediliyorsa, sanırım ki, bugüne kadar pek izlenmeyen bir yol tutulmuş olacak. Belki isabetli olabilir; ama ihale komisyonlarının süratli karar alma ve hızlı sonuca varma gibi bir amaç ile bu tür yerindelik kararın ve oyların isabetinden dolayı hesap sorulması arasında nasıl bir uzlaşma sağlayabileceklerdir?.. Acaba böyle bir sonuç kendileri için öngörülüyorsa bu durum komisyonu sorumluluktan kurtulmak için aşırı formalist bir tutum içine sokmaz mı?.. Tam arzuladığınız, amaçladığınız amacın tersine işleri geciktirici bir sonuca sizi vardırmaz mı?..

Sanıyorum ki, bu noktanın açıklığa kavuşturulması gerekir. Eğer «Komisyon üyeleri oy veya kararlarından sorumludurlar»dan kasıt, komisyon üyeleri oy veya kararların isabetli kullanılmasından dolayı ve onun sonucunda bir malî zarar meydana gelmişse, ondan dolayı bir sorumluluk alacaklarsa o belirtilir. Yoksa, Türk Ceza Kanunu 330 ve 240'a göre sorumlu olacaklarsa, burada onu böyle ayrı bir madde halinde zikretmekte yarar yoktur. Bu noktanın açıklığa kavuşturulmasını istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.

Buyurun Sayın Sarıoğlu.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım, evvela Sayın Hocamızın sorusuna cevap vereyim.

Şimdi, bu 13 üncü maddenin birinci fıkrası okunduğu zaman, «Taahhüt amirleri, ihale işlerini düzenlemek ve yürütmek üzere ilgili idarenin memurlarının birinin başkanlığında...» Demek ki, bir başkan var «...İhale konusu iş dalında uzman en az bir kişi ve bir maliye memurunun katılması ile komisyonları görevlendirirler.»

Şimdi, üç kişi burada oluşmuş oluyor. Yani, «en az» demek suretiyle, demek ki, onun üzerinde de gerekli ihtisas sahibi kişiler komisyona dahil edilir; fakat burada «en az» denmiştir.

Şimdi Sayın Hocamız diyor ki; «Efendim, bu dört kişi olursa ne olacak?» Bu, teamülen başkanın olduğu taraf, eğer iki-iki ise, dört kişi ise, ki, önemli bir komisyonun herhalde eşit olması düşünülemez, normal olarak düşünmemek gerekir; ama düşündüğümüz takdirde herhalde böyle bir karar iki - iki olursa, başkanın bulunduğu taraf ağır basacaktır ve bununla ilgili bir madde vardır. O itibarla, zannediyorum ki, bu husus aydınlığa kavuşmuş olacaktır.

Şimdi, Sayın Tutum arkadaşımızın sorusuna...

AKİF ERGİNAY — Diğer komisyonlarda öyle değil. Belediye ve özel idareler üç kişi. Onlarda «en az» diye birşey yok; üç kişi diyor.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Olsa dahi demin arz ettiğim şekilde giderilmesi mümkündür.

Sayın Tutum arkadaşımızın temas ettiği hususa gelince :

Şimdi, bu taslak burada müzakere edilirken bazı arkadaşlarımız dediler ki, «Efendim, yetki verilmiştir, sorumluluk yoktur...» Şimdi hatırlamıyorum; arkadaşlarımızın bunu dediğini biliyorum.

ŞADAN TUZCU — Ben söyledim...

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Evet, Sayın Tuzcu söylemiş...

BAŞKAN — Bu karşılıklı konuşmalara izin veremeyeceğim, lütfen. Söz sırası geldiği zaman söz verilir konuşulur.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — O halde, benden önce Sayın Tuzcu'nun buna karşı çıkması lazımdı.

Şimdi efendim, biz Devletin yürütmekte olduğu projelerinde şimdiye kadar şikâyet konusu olan hususların kaldırılmasını, izale edilmesini, asgarî şekle indirilmesini istiyoruz.

Şimdi burada görevli kıldığımız kişilerin yetkilerini artırırken onlara birtakım sorumlulukların da buna paralel olarak verilmesinde isabet olduğu görüşündeyiz.

Bu itibarla, şimdi herhangi bir proje üzerinde, herhangi bir ihale üzerinde karar noktasına gelinmiştir. Gelindiği noktada herkes kendi vicdanına göre mutlaka kendi takdirini kullanacaktır. Bunda hiç kimsenin iyi niyetinden şüphe etmemiz mümkün değildir.

Arkadaşımız onu ikiye ayırdılar; evvela oy, sonra karar... Tabiyatıyla oyu istikametinde bir kararı vardır. Oylama olmadan karara gitmesi mümkün değildir. Bu itibarla, karara gidildiği takdirde ilerde bununla ilgili bir husus ortaya çıktığı zaman; yani kamuyu zarara sokan bir durum ortaya çıktığı zaman, bunun hukukî sonuçlarına katlanmak zorundadır. Şu yönden zorundadır;

Konu bir defa herhangi bir yargı organına intikal edecekse muhakkak ki burada bir araştırma yapılacaktır. Sadece soyut şekilde verdiği karardan dolayı bir kamu görevlisinin yargılanması ve mahkûm edilmesi mümkün değildir. Kendisinin savunması da olacaktır. Bu itibarla, Cahit Tutum arkadaşımızın, zannediyorum bunu teorik düzeyde ele aldığında birtakım endişeleri olduğunu görmekteyiz. Ancak, başka bir türlüsünü bana teklif edebilir mi?. Yani, kamu görevlisi oy kullanmıştır bir ihale üzerinde, karara gitmiştir; fakat sorumlu olmasın... O zaman bu başka şeyleri akla getirebilir.

O itibarla, hem görüşüne katılamıyoruz, hem de isabet yoktur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Soru sormak isteyen sayın üye?... Sayın Vardal, Sayın Kantarcıoğlu ve Sayın Tutum.

Buyurun Sayın Vardal.

İSA VARDAL — Efendim; Sayın Erginay Hocamız izah etti. Durum tatbikatta çok çekişmelere, anlaşmazlıklara yol açacaktır. Onun için, fıkranın ikinci cümlesinde bir değişiklik yapmakta yarar vardır. İlerde birtakım hukukî zorluklar çıkacaktır. Bunu Sayın Komisyon şu şekilde kabul ederse yararlı olur.

«İhale komisyonu üç üyeden fazla bir üye ile teşekkül etmiş ise...» tabirini koymakta yarar vardır. Müsaade buyursunlar, kabul etsinler. Yoksa tatbikatta üç kişilik bir komisyonda, komisyon başkanının bulunduğu taraf diye birşey olamaz. Ancak, üç kişiden fazla kişiyle toplanmış olan komisyonlarda bu varittir. Yarın o birgün üç kişi ile toplanan bir komisyonda başkan nasıl taraf olacak?... Zaten başkanın bulunduğu taraf otamatikman iki oy, bir oy şeklinde zaten çoğunlukta olacak. Böyle bir tabir tatbikatta yanlışlıklara meydan verebilir.

BAŞKAN — Evet, soralım efendim.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Efendim, ben arkadaşımızın bu yaptığı açıklamadan; başkan ve iki üye... İkisi bir tarafta olmuşsa zaten bir sorun yoktur.

Şimdi, teşkil tarzında; bunu hiçbir yerde görmedim, eşit şekilde olsun; yani ille de bir başkan, üç tane de üye... Binaenaleyh, inisiyatifinde olan bu ihale ita amiri zaten bunu düşünecektir. Yani, şarta

muallak bir husus söylediler; «Olursa...» Ama, pratikte olmayacağı da kabul edilmelidir.

BAŞKAN — Sayın Kantarcıoğlu.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Komisyonlar çift olduğu takdirde; 4, 6, 8 olduğu takdirde böyle bir maddeye gerek var. Komisyonlar genellikle tek yapılır. Tek olunca böyle bir hükme gerek yoktur. Çekimser olmadığına göre, üç kişidir zaten oylar, başkanın tarafına ağırlık vermeye gerek yoktur. 4, 6, 8, 10 rakamları gibi çift olsa idi eğer, bu durum düşünülebilirdi; ama burada böyle bir durum sözkonusu değildir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Tutum.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkanım; bu «oy veya kararlarından» kasıt «ve» olmayacak mı acaba? Yanılıyor muyuz? Yani, kararla oyu; mücerret oyla kararı nasıl tefrik edecekler? Çünkü, oyun sonucudur karar. Karara varmayan oy sözkonusu olabilir mi acaba?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Sarıoğlu.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; Sayın Tutum arkadaşımız bir kaç konuşma yaptı ve önerge verdi, katılamadık, buraya katılıyoruz.

BAŞKAN — Evet, Komisyon Sayın Tutum'u haklı buluyorlar.

Buna göre, «Komisyon üyeleri oy ve kararlarından...» şeklinde olacak.

Değerli üyeler; bu küçük değişiklikle maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

15 inci maddeyi okutuyorum.

İhale işlem dosyasının düzenlenmesi

MADDE 15. — İhale suretiyle yapılacak işler için bir işlem dosyası düzenlenir. Bu dosyada onay belgesi, varsa tahmin edilen bedele ilişkin hesap tutanağı, şartname ve ekleri, gerekli projeler, ilana ilişkin belge ve gazete nüshaları, sözleşme tasarısı ile saklanmasında yarar görülen diğer belgeler bulunur.

Eksik belgelerle ihale yapılmasından ihale komisyonları sorumludur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Sayın Tutum ve Sayın Genç.

Buyurun Sayın Tutum.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkanım; bu yetki ve sorumluluk hususu aslında bize çok cazip geliyor. Bir yere yetki verdi iseniz, sorumluluğu da hemen belirtirseniz isabetli olur. Çünkü, yetki ile sorumluluk paraleldir. Bu, aslında idare hukuku açısından hiç tartışılmayacak bir konu.

Ancak, biz, halledilmiş olan konuları sanki daha özel ifade edersek daha iyi olacakmış, gibi bir düşünce içindeyiz. Örneğin; bir önceki maddede kabul ettiğimiz sorumluluğun niteliği konusunda ihtilafa düşmüştük. Devlet Memurları Kanununun 12 nci maddesinde «Devlet memurları görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek zorundadırlar. Görevleri ile ilgili olarak idareye verdikleri zararlardan ötürü Borçlar Kanununun haksız fiil esaslarına tabidirler.» Yani, bu zaten var; her zaman var.

Şimdi, burada 15 inci maddede de ilginç bir sorumluluk hükmü getiriliyor. «Eksik belgelerle ihale yapılmasından ihale komisyonları sorumludur.» Şimdi, herhalde bunun ne tür bir sorumluluk olacağı konusu, yine bireysel sorumluluk dediğimiz hukukî sorumluluk olsa gerek. Cezaî sorumluluk olsa, ya ihmal olur, ya suiistimal olur; o değil. Ne tür bir sorumluluk?..

Şimdi, benim sorduğum; buradaki ihale komisyonu sorumluluğu bir zarar tevlit etmemişse; yani eksik ihale yapılması dolayısıyla ortada bir zarar doğmamışsa, bu sorumluluk nasıl bir sorumluluk olacak? Yani, aranan belgelerden bir tanesi dosya içinde görülmemiş; fakat ihalede herhangi bir yolsuzluk yok, herhangi bir gecikme de yok, acaba bu ihale yapılmasını muallel kılacak bir eksiklik dolayısıyla mı ortaya çıkacak bir sorumluluktur?.. Yani, burada eksik belgeyle ihale yapılmasından kasıt, o ihaleyi geçersiz kılacak bir eksiklik mi sözkonusu? Çünkü, pekâlâ telafisi daha sonra mümkün bir eksiklik olabilir bu, yahut ihalenin esasına müessir olmayan bir eksiklik de olabilir. Ne tür bir eksikliktir? Bu tür genelleme yapılması, sanıyorum ki hukukî bakımdan bazı sakıncalar yaratabilir. Dolayısıyla acaba bu son cümlenin yeniden kaleme alınması düşünülebilir mi?

Saygıyla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.

Sayın Genç; buyurun efendim.

KAMER GENÇ — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Devlet ihalelerinin zamanında bitirilmesi, Devlet ihalelerinde suiistimallerin önlenmesi ve işlerin sıhhatli olarak yapılabilmesi, bu maddenin sıhhatli bir şekilde uygulanmasına bağlıdır.

Şimdi, özellikle maddede geçen, tahmin edilen bedele ilişkin hesap tutanağı, şartname ve ekleri, gerekli

projelerinin bu dosyada saklanması ilkesinin çok sıhhatli bir şekilde tespit edilmesi lazımdır. Kanaatimizce burada tespit edilecek hususlar şunlar olmalıdır :

Bir defa, bir yapının bünyesine giren malzemelerin temin yerlerinin açıkça belirtilmesi lazımdır; bir inşaatın bünyesine giren kereste nereden temin edilecektir, kum nereden alınacaktır, taş nereden alınacaktır, hangi nitelikte ve evsaftaki maddeler olacaktır, bunların belirtilmesi lazımdır. Geçmişi hatırlarsanız; Keban barajına Isparta'dan kereste gönderiliyordu, İstanbul'un burnunda yapılan Sosyal Sigortalara ait iki tane büyük hastanenin yine burnunda, Bolu'da kereste fabrikaları varken, yine Isparta'dan buraya keresteler gönderiliyordu ve ortaya bunların ne suiistimalleri çıktı. Yine idare, bir inşaatın yanında kumu varken, taşı varken, sırf nakliyeyi pahalılaştırmak ve müteahhidi korumak için kilometrelerce uzaktan kum, taş, tuğla ve benzeri malzemeler getirmektedir.

Bu itibarla, öncelikle inşaat ihalelerinde dosyaya konulacak tutanaklarda bu inşaatların malzemelerinin nereden temin edileceğinin açıkça belirtilmesi gereklidir.

İkincisi; ben tümü üzerinde yaptığım konuşmada, özellikle Devlet Planlama Teşkilatının murakabesinden kaçmak ve o işleri yapmak için başlangıçta bu inşaatların muhammen bedellerinin düşük gösterildiğini vurgulamıştım. Yine bunlar, inşaatların zamanında yapılmamasına ve fiyatların artırılmasına, gecikmesine sebep olmaktadır. Özellikle bu maddenin uygulanmasında, tespit edilecek muhammen bedellerin de gerçek fiyatlar üzerinden yapılması gerektiğine inanıyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Genç.

Söz alan üyelere bir cevap verecek misiniz Sayın Komisyon?

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Verelim efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Efendim, evvela Sayın Tutum'a cevap vereyim.

Sayın Tutum açıklamalarında özet olarak diyor ki, «Burada bu işlem dosyasındaki eksikliklerden dolayı sonuçta idare herhangi bir zarara maruz kalmamışsa, bundan dolayı bu sorumlu kişiyi neden bu eksikliklerden dolayı herhangi bir muameleye tabi tutalım veya niçin soralım?..»

Değerli arkadaşlarım;

Şimdi, eğer biz bunu mazur görürsek, bunun içerisinde daha başlangıçtan biz bu işlem dosyaları tanzim edilirken birtakım kusurların yapılmasını şimdiden mazur görmüş oluruz; yani eksik olabileceğini kabul etmiş oluruz. Halbuki, işlem dosyasında yapılacak eksiklikler, birtakım malî sorumluluk doğurabileceği gibi, birtakım zararlar doğurabileceği gibi, eğer bunlar yoksa sonuçta en azından idarî bir sorumluluk doğurması lazımdır. Bunu şimdiden tabiî mazur görmek mümkün değil. Çünkü, sonuçta herhangi bir gecikme olduğu takdirde bundan dolayı bir zarar da sözkonusu olabilir. O itibarla bunu mazur görmemiz mümkün değildir. Zaten kendisi de bir alternatif getirmiyor; yani onun yerine başka bir şey önerse, onu da tartışabiliriz; ama yok öyle bir şey. O itibarla endişesini anlamamız mümkün değildir, bizi bağışlamasını rica ederim.

Şimdi Sayın Genç'in açıklamasına gelince :

Efendim, Devlet bir ihale yaparken, tabiatıyla (Ki, burada daha önce başka bir maddede tartışması yapıldı) birim fiyatlarının tespiti, vasıflarının, özelliklerinin tespiti, bunların hepsi yazılmaktadır. Ancak, hiçbir kamu görevlisinin, suiistimal olmak suretiyle, başka türlü düşünmek suretiyle Devleti zarara götürecek herhangi bir düşünce altında bunu yapması mümkün değildir; üstelik sadece bir kişinin de insiyatifinde değildir. İhale komisyonlarının teşkil tarzında, önceden hazırlanan şartnameler zaten ihale komisyonlarının onayından geçiyor ve orada tetkike tabi tutulduktan sonra, ancak ihale usullerine uygun bütün usuller yerine getirildikten sonra ihaleye çıkılıyor. O itibarla, şimdi aklımıza gelmeyen şekilde, belki daha başka şekilde de olabilir, falan yerden kum, falan yerden kereste dersek, biz bir tahdit içerisine girmiş oluruz. Bu takdirde de şu akla gelebilir; falan kayrılmıştır filan kayrılmıştır denebilir. O itibarla buna iştirakimiz mümkün değildir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Sarıoğlu.

Maddeyle ilgili bir önerge var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Devlet İhale Kanunu Tasarısının 15 inci maddesinin aşağıdaki şekilde düzeltilmesini arz ederim.

Şadan TUZCU

MADDE 15. — İhale suretiyle yapılacak işler için bir işlem dosyası düzenlenir. Bu dosyada onay belgesi, eksiksiz tatbikat projesi, gerektiğinde yüzde on hata payı içinde hesaplanacak tahmini bedel ve buna ilişkin hesap tutanağı; varsa, bedeli ödenecek bütün taşımalara ait mesafe limitleri, zemin mukavemetini ve yeraltı su durumunu gösteren zemin etüdü raporu, şartname ve ekleri, ilana ilişkin belge ve gazete nüshaları, sözleşme tasarısı ile saklanmasında yarar görülen diğer belgeler bulunur. Eksik belgelerle ihale yapılmasından ihale komisyonu sorumludur.

BAŞKAN — Önergenizle ilgili olarak buyurun Sayın Tuzcu.

ŞADAN TUZCU — Efendim, benden evvel madde üzerinde konuşan Sayın Genç'in de bir nebze değindigi gibi, bundan evvel geneli üzerindeki görüşmelerde de bu noktaya aşırı derecede değinilmiştir.

Efendim, ben Hükümet Tasarısına ilaveten şunu getiriyorum. Burada «Gerekli proje tabiri» vardır. Onun yerine benim getirdiğim «Eksiksiz tatbikat projeleri» tabiridir. İlaveten «Varsa bedeli ödenecek bütün taşımalara ait mesafe limitleri, zemin mukavemetini ve yeraltı su durumunu gösteren zemin etüdü raporları...»

Her şeyden evvel bu üç nokta çok önemli nokta. Bugün ihaleler için kamuoyuna yansıyan, basında yer alan suiistimallerin kökeninde bu üç madde yatar. Hafızalarımızı tazelemeye çalışırsak, işte Sinop' ta bir yerde bir zamanlar büyük suiistimaller olmuştur. Bunun ruhunda proje eksiklikliği ve aşırı nakliyeler yatar veyahutta bilmem nerede yapılan bir inşaattaki suiistimalin ruhunda zemindeki klas mıydı, kum muydu, küskü müydü, bunun tespiti yatar.

Efendim, işi ihaleye çıkarıyorsak yapılacak şey, her baskıdan uzak yapacağımız işi tarif edelim. Nasıl tarif edeceğiz?.. Tatbikat projesini yaparak tarif edeceğiz. Tatbikat projesi yapılmadan hiçbir şey ihaleye çıkmamalıdır. Çıkmıştır; ne olmuştur?.. Onu görelim :

Efendim, yapılacak bir binadır, bir tesistir. Bir ufak avan projesi yapılır, buna göre bir keşif yapılır ve ihaleye çıkarılır. Bu ihalenin ekinde bir madde vardır. Denir ki, «Tatbikat projesini müteahhit yapacaktır...» Böylece müteahhide bedelsiz bir iş yaptırıyoruz... Yoktur böyle şey. Bu işe kâr için girmiş adam, bedelsiz iş yapmaz. Alıyor bunu. Ne yapıyor?.. Kendi kazanacağı veya kazanması muhtemel olan kalemleri haklı olarak projenin içine koyuyor ve projeyi böylece değiştirebiliyor Çok görülmüştür, projeyi yaptıktan sonra kim tasdik edecektir?.. İhale makamı tasdik edecektir. O halde ben bu projeyi, en akıllı nereye yaptırabilirim?.. Takdirlerinize arz ediyorum.

İşte diyalog burada başlıyor ve bu diyalog işin sonuna göre gidiyor. Efendim, bu durum karşısında bence yapılacak tek şey bunun kesinkes tatbikata yakın, varsa imkânı projesini yapmaktır.

Bir misal vermek istiyorum. Son zamanlarda yapılan en büyük tesis Boğaz Köprüsü. Hatırlayanlar vardır, o zaman kuruluşlarda, Karayollarında çalışanlar iyi bilirler. Boğaz Köprüsü bir tarihî şaheser olduğu kadar, keşif bedeline uygun yapılmış bir iştir ve zamanından evvel bitmiş bir iştir. Üç ay evvel bitmiştir yanılmıyorsam; ama önce tatbikat projesi yapılmıştır. Proje yapılamıyorsa ihaleye çıkarılır. İşte burada da o yapılmıştır, ihtisas elemanına ihaleye çıkarılmıştır ve ucuzdur. En ucuz yolu da budur. İşte ortadadır. Başka misal vermek istemiyorum.

Efendim, proje yapılması meselesinde haklı olarak denilebilir ki, zaten teknik eleman bulmakta zorluk çekiyoruz, mevcut işlerimizin kontrolluğunu yapmakta zorluk çekiyoruz. O halde, demin de söylediğim gibi, Yasa müsaittir yapılacak işin projesi de ihale edilebilir ve böylece daha iyi bir eser ortaya çıkar kanısındayım. Zannediyorum meselenin çözümünün ruhunda yatan yahutta bütün eski aksaklıkların ruhunda yatan husus bu proje meselesidir.

Bundan sonra önergemde ilave ettiğim, gerektiğinde % 10 hata yapı içinde hesaplanacak tahmini bedel ve buna ilişkin hesap tutanağıdır.

Efendim, yapılacak şeyin tatbiki bedeli çıktıktan sonra, bu işte kullanılacak malzemenin hemen hemen % 100 doğruluğa yakın keşfi yapılabilir; ama çok istisnaî durumlar vardır. İşte bunun için burada arz ediyorum; «Gerektiğinde» tabiri budur. Mesela, daha önce de vurgulandı, bir baraj inşaatı yapılacaktır. Yerin 20 metre altından neyin çıkacağı bir anda belli değildir, bunda hata payı olabilir; ama hepimizin dikkatini çeken, her sokak ortasında görülen, herkesin yapabileceği bir inşaatın, basit bir okulun bile keşfi % 100 yanılgıya herhalde uğramaz efendim. Bunun için de 63 üncü maddede yazılan % 30 hata payını kabul etmek kendimize, teknik elemanlarımıza karşı bir insafsızlık olur, ben buna katılamıyorum. Onun için burada kesinlikle % 10 tabirinin kullanılmasında fayda vardır.

Burada getirdiğim ikinci mesele, Sayın Genç'in de bir noktada katıldığı, nakliye meselesidir. Hepimizin bildiği meseledir. İnşaat başlar, nakliye bedeli alır

müteahhit ve inşaatın sonuna kadar bu nakliye bedelinin, nakliye mesafesinin tayini konusunda müteahhitle kontrolör arasında bir sürtüşme olur.

Fazla vaktinizi almamak için 1 - 2 misalle değineceğim.

BAŞKAN — Evet, misalleri az verelim. Çünkü süre doldu Sayın Tuzcu, lütfen efendim.

ŞADAN TUZCU — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Arz ediyorum, Sıhhiye'nin göbeğinde yapılan bir inşaata Turgutlu'dan tuğla gelmektedir. Ankara'da kum nakliyesi için 40 kilometre ile 90 kilometre kullanıldığı rivayet edilmiştir. Bunların akılcı limitler içerisinde ihalelerden evvel tespit edilmesi lazımdır.

Üçüncü önerdiğim değişiklik, zemin etütleri yapılmasıdır. Efendim, bir inşaat kazılıyor, kazılırken «Küskü çıktı, şu çıktı» şeklinde münakaşaları daima yapılıyor. Bunlara daha fazla değinmek istemiyorum. Bu, yapılacak yer belli ise, projesi belli ise, % 100 doğrudur demiyorum; ama % 90 doğruluğa yakın zemin etütleri yapılabilir ve zemin etüdü ortaya konduktan sonra artık müteahhitle kontrolör veya ihale mekanizması arasında münakaşaya açık hiçbir zemin bırakılmamış, hiçbir kapı bırakılmamış olur.

Takdirlerinize arz ediyorum efendim. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tuzcu.

Evet, önergenin lehinde, aleyhinde söz isteyen sayın üye?..

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Lehinde Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kuzuoğlu.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım;

Dün 2490 sayılı Yasanın yeniden düzenlenmesine neden olan ve her biri bir sorun haline gelen konulara bir nebze değinmiştim. Bunları tekrar ediyorum.

Somut olmayan verilerin değerlendirilmesi aldatıcı sonuçlarının özellikle ucuzluk unsuruna bilinçsiz yaklaşımın işi en iyi yapabilecek müteahhit adayının seçimini önlemesi, eksik ve yetersiz proje detaylarla düzenlenen ihale dosyalarının süreye ve maliyete olan olumsuz etkinlikleri, ihale konusu işin yeri ve zemini ile ilgili tüm bilgi, veri ve hesapların ihale dosyaları kapsamında bulunmaması nedeniyle bunların işin başlamasından sonra yapılma yoluna gidilmesi en büyük eksikliklerimizdendi (Bunu vurgulamıştım) ve aslında getirilen Tasarının gerekçesinde de bunlara büyük derecede yer verilmiştir; fakat dün de ifade ettim, maalesef maddelerde bunlara yer verilmemiştir.

İhalenin alındığı günün hemen akabinde süre uzatımı talepleri gelmektedir. Ayrıca tabiî aslında idare neyin nerede, nasıl, hangi zemin üzerinde yaptıracağı konusunda tam etüt yapmadığı için; bir de çalışma programı, iş programı istemediği için bu süre uzatımlarına doğru gidilmekte ve mesela denmektedir ki «Efendim bu bölgeye baktık, altı kayalık çıktı yahut heyelan bölgesidir...»

Efendim çok istirham ederim. Bu kadar teknolojinin geliştiği bir dönemde eğer idare, heyelan bölgesini tespit edemiyorsa; biz bu devirde zelzele kuşaklarını tespit ediyoruz, deprem kuşaklarını tespit ediyoruz, nasıl oluyor da biz, iş yaptıracağımız yerde, «Efendim, burası heyelan bölgesidir, binaenaleyh, şu, şu, şu ilaveler gerekir.» diye istekte bulunuyoruz zemin takviyesi yönünden?..

Diğer konulara değinmeyeceğim. Aslında bizim tartışmasız olarak kabul etmemiz gereken bir husus var : İhale evrakının, özellikle proje, detay ve her türlü imalatla ilgili verilerin eksiksiz olarak hazırlanması için harcanacak süre, kesinlikle inşaat süresinden kazanılmak istenmektedir. Biz bundan çekiniyoruz, bunların detaylarını hazırlamaktan çekiniyoruz ve bu şekilde yuvarlak bir 15 inci madde ile ihaleye çıkıyoruz... Tabiî ki, bir hayli mahzurlar meydana çıkıyor. Halbuki biz, tam proje ile ihaleye çıkarsak, inanın ki süreden kazanacağız. Komple bir ihale dosyasında Sayın Tuzcu'nun ifade ettiği bütün hususlara yer vermekle birlikte, ben burada bir de zemini bu şekilde ifade ediyorum. Yani, bu dönemde zemin etüdünün yapılamaması veya eksik yapılmasını büyük bir kusur olarak görmekteyim.

Bir de bunlara ilave olarak mahal listelerine önem vermekteyim.

Efendim, özetlersek; idare ne istediğini, nasıl bir şey istediğini çok iyi bilmek ve bunun sınırlarını çok iyi çizmek zorundadır. Böyle olunca eksiksiz proje yapmak veya yaptırmak bir problem olmayacaktır. Nitekim Kanun idarelere, müşavir firma kullanma, projeyi ihale etme yetkisi vermektedir. Bundan daha iyi bir imkân olamayacaktır.

Binaenaleyh, bu 15 inci maddenin Sayın Tuzcu'nun önerdiği şekilde düzeltilmesini arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

HALİL EVLİYA — Aleyhte söz istiyorum Sayın Başkan.

HALİL ERDOĞAN GÜREL — Aleyhte söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Bir dakikanızı rica edeyim efendim; iki sayın üye birlikte aleyhte söz istediler. Bu konuda beni zor durumda bırakmamanızı rica edeyim...

HALİL EVLİYA — Ben söz hakkımı Sayın Gürel'e bırakıyorum efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Evliya.

Buyurun Sayın Gürel.

AKİF ERGİNAY — Komisyon adına mı cevap verecek Sayın Başkan?..

BAŞKAN — Hayır; önerge ile ilgili konuşuyor efendim. Bir üyedir; her üye, komisyon üyesi olsun, komisyon üyesi olmasın, bir önergenin lehinde, aleyhinde konuşabilir.

AKİF ERGİNAY — Zannediyorum böyle bir komisyon, kendisi bunun müdafaasını yapar. Komisyon adına değilse mesele yok.

BAŞKAN — Efendim, bir üyenin bir önerge üzerinde konuşma hakkını kısıtlayıcı hiçbir husus yok. Yani, madde üzerinde değil, önerge üzerinde konuşacaklar. Maddeye muhalefet etme yönünden değil. Onun için müsaade ediniz efendim.

Buyurun Sayın Gürel.

HALİL ERDOĞAN GÜREL — Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım;

Dosya tanzim edilecek ve bu dosyanın içinde bulunması lazım gelen evrakları, bilgileri, belgeleri, projeleri bunun içerisine koymaya çalışıyoruz. İstiyoruz ki, yaptığımız işlemde eksiklik olmasın, zamanında bitirilebilsin.

Sayın Tuzcu'nun genelde verdiği misallere iştirak etmemek mümkün değil; ama önergesinde belirttiği hususlar yerine getirilmeye çalışılırsa, o zaman karşımıza tatbikatta içinden çıkamayacağımız kadar çok farklı problemler getirecektir.

Eksiksiz tatbikat projesi bunlardan bir tanesidir. Hiçbir zaman bir tesisin kuruluşunda, bir inşaatın meydana getirilişinde tatbikat projesinin eksiksiz olarak başında verilmesi mümkün değildir. Adı üstünde; avan proje hazırlanır, tatbikata geçilir ve tatbikat esnasında bu projeler (a), (b), sıfırlı numaralar olmak üzere daima değiştirilir. Niye değiştirilir?.. Bunu yapan arkadaşlarımız pekala bilirler ki, tatbikat esnasında masa başında düşünülmeyen pek çok hadiselerle karşılaşılır ve bundan dolayı değiştirilir.

Biz buraya «Eksiksiz tatbikat projesi» tabirini koyorsak, yarın müteahhit diyecektir ki, «Efendim, bana verdiğiniz proje tamamdır. Bundan sonra benim elime ikinci bir proje, pafta veremezseniz. Verirseniz bu yeni bir ihale konusudur, yeni bir ücret konusudur. Ben bunu kabul etmiyorum...» Mahkemeler, bir an evvel bitirilmesi lazım gelen bu inşaatı daha da uzatacaktır.

Ayrıca, % 10 hata payı deniliyor. Neye göre % 10 hata payı?.. Eksiksiz tatbikat projesini yapacaksınız, değerlendireceksiniz, bütün verileriniz Türkiye'de sizin istatistiklerinize dayanacak; ama bu istatistiği nereden bulacaksınız?.. Bu defa da karşımıza, bu ihaleyi yapacak olan ihale komisyonunun aylarca, hatta senelerce çalışma mecburiyeti doğacaktır ve işin içinden çıkamayacaktır; % 10'un tespit ettiği bu zorluk dolayısıyla.

Diğer bir husus, zemin etüdü meselesidir. Değerli arkadaşlarım; doğrudur. Arkadaşımızın belirttiği gibi, bugünkü teknolojik bilgiler içerisinde zemini tayin etmek, etüt etmek mümkündür. Fakat, ben size bir misal arz edeyim, biraz evvel arkadaşımızın bahsettiği bir misalin daha değişiği: Biz bir ihalede zemin etüdü yaptırdık, su seviyesi var mı yok mu, onu da tespit ettirdik; fakat karşımıza öyle bir durum çıktı ki, hafriyat başladıktan sonra müteahhit bizim karşımıza, bu toprağın normal toprak olmadığını ve konglümera olduğunu iddia etti.

Değerli arkadaşlarım; konglümera ayrı bir ücret, toprak hafriyatı ayrı bir ücret, kaya ayrı bir ücret idi. Eğer konglümerayı kabul etse idik, o günün fiyatların üzerinde 15 lira olan normal toprak hafriyatı 45 lira kaya hafriyatı üzerinden yürüyecekti ve bu ihtilaf, bizimle müteahhit arasında uzun çekişmelere vesile oldu; mahkemelik olduk, heyetler geldi, heyetler gitti. Heyetin birisi, bunun normal toprak hafriyatı; kuru, susuz toprak olduğundan bahsetti, bir heyet geldi, bunun konglümera olduğundan bahsetti.

O halde, başında böyle bir sınıflamaya gitmenin etüdü yapılmış olmanın gene yeterli olmadığını, zaman içerisinde bunun değişik heyetlerce, değişik şekilde değerlendirildiğini de kabul etmek lazım.

Gene, arkadaşımın verdiği bir misalin ben tersini vermeye çalışayım; taşıma ile ilgili olarak; Kum, hemen yanıbaşımızda akan bir dereden tedarik edilecekti, böyle hesaplamıştık. Bizim hesaplarımız böyle idi; ama gördük ki, bizim oradan alacağımız kum hem yeterli miktarda değil, hem de yeterli vasıfta değil. Mecbur kaldık, üç kilometre yerine 19 kilometre daha uzaktan kum getirmeye.

Şimdi siz, «Başında bunun tespitini yapamaz mıydınız?..» diye sual sorabilirsiniz. Yapamadık; yapılması mümkün değil. Biz kendimize göre, yakın mesafeden

alınacağını düşündük; ama o sene yağan yağmurlar bize o kadar kum getirmedi, o miktarda da kum alamadık. Mecbur kaldık 19 kilometre ileri gitmeye .

Şimdi burada limitler tespit edilirse, ileride ne diyeceksiniz?.. «Üç kilometreden alacaktınız, niyet 19 kilometreye gittiniz?..» diye sual soracaksınız, ihale komisyonunu sorumlu tutacaksınız; mümkün değildir.

Bir başka misal arz edeyim, Ankara'da olan bir hadise: Belediyenin daha önceden gösterdiği yerler vardır, toprak hafriyatı oraya atılacak idi. Taşıma limiti 8 kilometre idi; ama zaman içerisinde belediyenin aldığı bir kararla oraya toprak atılması yasaklandı, daha fazla toprak atılması gereksiz görüldü. Onun yerine çok daha uzak mesafelere götürülmek mecburiyeti doğdu. O zaman diyebilir misiniz; «Burada bu limiti niye yanlış hesap ettiniz?..» diye?.. Yapamazsınız. En iyisi, bunların mesafelerini belli ölçüler içerisinde, kaça götürüleceğinin tespitinin yapılması, ondan sonra ihale komisyonunun dürüst çalışmasının dürüst davranmasının temin edilmesidir. Başka hiçbir husus yoktur.

İleride doğabileceği mahzurları başında kabul etmemiz söz konusu olamayacağına göre, önergenin reddini talep ediyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gürel.

Komisyon olarak görüşünüz lütfen.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; bu Kanun Tasarısını görüşmeye başladığımız andan itibaren burada, bu Kanun taslağı ile getirmek istediğimiz hükümler içerisine, geçmişteki bütün kusurları izale edecek tedbirlerin alınmasını hepimiz istiyoruz. İnsanoğlu doğduğu günden beri daima iyiyi, güzeli yapmak suretiyle, elde etmek suretiyle ideale ulaşmak istemiştir; ama hiçbir zaman ideale ulaşmak mümkün olmamıştır herhangi bir konuda. Herkes milyoner olmak ister; mümkün değildir. Herkes üniversiteye gitmek ister; mümkün olamamıştır.

Şimdi pratiğe baktığımızda, değerli arkadaşımız bu getirdiği hükümle her şeyin bir çırpıda halledilmesini istemektedir. Yani bir şey ihaleye çıkacaksa bunun kusursuz olmasını; «Eksiksiz» demek suretiyle kusursuz olmasını istemektedir.

Ben, yıllarca çalıştığım dış ülkelerde de gördüğüm şudur : Bir proje hazırlanır başlangıçta; fakat sonradan «Bir, iki, üç» diye birçok revizyonların olduğunu da bizzat kendim de içinde yaşamak suretiyle görmüşümdür.

Şimdi, arzulamak başka şeydir, pratikte bunu yerine getirmek başka şeydir. Türkiye gibi altyapısı oluşmamış, teknolojisi geri, yüz bin mühendisine rağmen henüz Türkiye'de belli başlı görevleri, fonksiyonları kendi sahalarında yerine getirecek müşavirlik, mühendislik firmaları doğmamış bir ülkede bunu bir özlem olarak kabul edebiliriz ancak. Çünkü arkadaşımızın dediği şekilde; «Efendim, eğer idareler bunu yerine getiremiyorsa, ihale etsinler...»

Değerli arkadaşlarım;

Başımızdan geçmiştir; bu işleri ihale etmek için dahi asgarî bir kadronun olması lazımdır. Bu kadro sizde yoksa bu işleri hazırlayacak, en az anaçerçevesini çizecek bir hizmetin yerine getirilmesi bile mümkün olmamıştır. Bunu denemişizdir. Denediğimiz zaman da görmüşüzdür, ihale ettiğimiz müşavirlik firmasıyla dahi aramızda ihtilaf çıkmıştır. Çünkü bu esasları kendi kriteriyle tespit edecek yetenekte ve nitelikte eleman bulamamışızdır.

Bu itibarla arkadaşımın dediği şey hepimizin özlemidir; ama pratikte yerine getirilmesi mümkün değildir. Hazırladığımız bir projede bir kapı kolu eksikse veya başka bir şey eksikse, bu projeyi eksik saymak ve ihaleye gitmemek Türkiye'de birçok darboğazın doğmasına sebep olabilir; bir.

İkincisi; biliyorsunuz her yıl icra planları uygulanmaktadır; Beş Yıllık Kalkınma Planlarına göre. Yıllık tatbikat programına geçen bir projenin yürütülmesi için kamu görevlileri elinden gelen gayreti sarfetmektedir. Şimdi bunu önlemenin yolu muhakkak ki, daha evvel de bahsettiğimiz gibi, Devlet Personel Kanunundan geçmektedir. Evvela kadroların güçlenmesi lazımdır. Kadrolar güçlenmedikçe, arkadaşımızın dediği hususları yerine getirmek mümkün değildir. Şu yönden mümkün değildir : Bir yılda yapacağımız iş bu seferde projeden dolayı birkaç seneye sarkmış olacaktır, Devlet de bundan zarar görecektir, fasılda bekleyen parayı da sarfedemeyecektir ve o mahallin, o yerin insanları da özlemini duydukları bir projeye başlanmamasından dolayı politik yollara başvurmak suretiyle ilgilileri baskı altına alacaklardır. O itibarla bu görüşü benimsememiz mümkün değildir.

Diğer şeylere gelince : Bu birkaç konuyu ihtiva etmektedir. Yüzde on eksik nasıl tahmin edilir?. Efendim, zaten bunun ismi üzerinde; başlangıçta yaptığımız işi böyle bu kadar eksiksiz yapsak zaten ideal bir seviyeye ulaşmışız demektir; o durumdayız. Bunu yapmamız mümkün değildir. Bu yüzde on'u nasıl öl-

çeceğiz?... Ölçülmesi mümkün değildir. Yani yüzde dokuz çıktı, yüzde onbeş çıktı; fakat bir limit içerisinde hata payını kabul etmek mümkündür; ama yüzde on deyipte bunu bağlamak da herhalde mümkün olamaz pratikte.

Bedeli ödenecek bütün taşımalara ait mesafe limitleri... Bunu her yerde tespit etmek mümkün olmaz. Demin arkadaşımız da izah ettiler kişisel olarak; bugün uygun gördüğünüz bir kum ocağındaki bir şey, başka vasıflarından dolayı ileride kabul edilmeyebilir. Binaenaleyh, bizim burada üzerinde durduğumuz husus, Devlet yetkilisine, kamu görevlisine sorumluluk vermektir. Bu sorumluluğu da kullanması için bu Kanunda gerekli şeyler vardır. Eğer sorumluluğunu kullanmamışsa, siz ne yaparsanız yapın, bunu başka türlü yerine getirmek mümkün değildir. Bütün mesele, bu görevleri yürütecek olan kişilerin kendi sorumluluklarını vicdanî ölçüler içerisinde kullanmalarına bağlıdır; yetkisini kullanacak, cesaretini kullanacaktır. Devlet için kullanılan bir şeyden dolayı başkalarının mahkemeye çıktığını da görmedim. Çıkmışsa da muhakkak beraat etmiştir.

Zemin... Biz bu eksikliği zaten Komisyon olarak gördük. 63 üncü maddeye bu eksiklikleri böyle limit çizmeden zaten koymuş bulunmaktayız.

Bu itibarla da bu izahatın ışığı altında arkadaşımın önergesine katılmamız mümkün değildir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Sarıoğlu.

Sayın Bakan, zatıâliniz?...

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan;

Değerli üyelerin çok kıymetli fikirlerine genelde ittıba etmemek imkânsız. Ancak, mühendislik hizmetleri zannedildiği kadar kolay şeyler değildir. Her şeyi peşinen bilmek; bütün etütlerine rağmen her şeyi başlangıçta bütün camiasıyla ihata edebilmek zannedildiği kadar kolay bir iş değil. Hele hele inşaat işlerinde hiç mümkün değildir. Çünkü biz bir yerde civata yapmıyoruz, somun yapmıyoruz veyahutta herhangi bir boruyu kıvırmıyoruz.

Binaenaleyh, idareler projelerde fleksibilite imkânları kendi ellerinden bıraktıkları andan itibaren, bu defa birçok projenin, birçok işin yapılması imkânsız hale gelir. Biz, bu Kanunda her şeyden evvel bütün evrakların tamam olmasını ve o evraklar üzerinde işlemin yürütülmesini öngördük. Aksi takdirde, teknolojik gelişmeye paralel olarak bir değiştirme gerektiği takdirde, bu defa bütün tatbikat projesini hazırlamadan ihaleye çıkardığınız andan itibaren, yarın doğrama yerine alüminyum doğrama, tek pencere yerine çift pencere getirildiği takdirde, fuel-oil yerine kömür kullanıldığı takdirde, ne bileyim ben, aklınıza gelecek bir sürü değişiklikler yapılması icap ettiği andan itibaren, siz artık o projeyi yürütemezsiniz ve bu şartlar altında işlerin bitmesi şöyle dursun, çok daha uzun zamana gidecektir.

Binaenaleyh, biz her şeyden evvel ihale komisyonuna, kendilerine hazırlanmış olan projelerin Bayındırlık Genel Şartnamesinde ve diğerlerinde amir olan hükümleri ihtiva edip etmediğini kontrol etmeden ihaleye çıkarmalarına mani olmaya çalışıyoruz. Aksi takdirde biz bir ihale komisyonundan bütün bunları bekleyecek olursak bu şartlar altında bu işlerin yürümesi artık mümkün değildir.

Binaenaleyh, bizim buradaki kastımız mümkün olduğu kadar tam ve kesin şeylerle ihaleye çıkmaktır. Bir ihale dosyasının içerisinde kullanacağı malzemenin cinsi, nereden taşıyacağı, kum ocağının nerede bulunduğu, nereye kadar taşıyacağını amir hükümler vardır ki, ona göre zaten muhammen bedel hesaplanıyor. Aksi takdirde peşinen, «Ben bunları buraya taşıyacağım» dediğim andan itibaren, yarın belediye çıkıp da; «Çevre sorunları açısından bundan sonra buraya şu malzemeyi dökemezsiniz» dediği andan itibaren bütün o proje altüst olur ve bir daha o projenin altından kalkamazsınız.

Şimdi, kendi kendimizi bağlayıcı hükümler getiremeyiz. Evet, bir Boğaz Köprüsünde bunlar yapılmıştır. Bu insanların imkânları bizimle mukayese edilemeyecek kadar korkunçtur. Her şeyi ile ihata etmek mümkün olan bir devrede değiliz. Biz, bir okul projesi çiziyoruz. Bu okul projesi çizildikten sonra, oturtulacağı yer için yarın Devlet çıkıyor, evvela kendisine ait olan arsa üzerinde bunun yapılmasını arzu ediyor. Çünkü istimlâkleri var, şusu var, busu var... Nihayet bir arsa bulup getiriyorlar. Arsayı elimize aldığımız andan itibaren, bu projeyi o arsaya uygulamak mümkün değil; fakat ihaleyi yapmış oluyoruz. İşte bütün zorluğumuz bu. Bundan sonra arsası, bütün formaliteleri ikmal edilmemiş olan bir işi ihaleye çıkarmamak için mümkün olduğu kadar muhammen bedelin içerisinde bunu çözmeye uğraşıyoruz. Ancak diyoruz ki, «İhale işlerinde sel vesaire afetlerden ötürü, zeminden ötürü çıkacak aksaklıkların bertarafı için de ancak yüzde otuzun üzerinde...» Onları yüzde otuzun üzerinde mütalaa etmek suretiyle bir inşaat ihalesinde yüzde otuza kadar cevaz veri-

yoruz ve diyoruz ki, «Yüzde otuz fazlası yahut yüzde otuz eksiği yapılacaktır...» Bundan evvel olduğu gibi, nitekim ek kanunlarla 2490'ın, eskiden bir işin yüzde otuz fazlasıyla bitemeyeceği anlaşıldığı andan itibaren derhal tasfiye hakkı doğardı, yüzde otuz eksiğiyle biteceği anlaşıldığı andan itibaren derhal tasfiye hakkı doğardı. Halbuki bugün bu Kanunda bunların heyeti umumiyesi, ek kanunlarıda içerisine alınmak suretiyle böyle bir imkân müteahhite verilmemektedir. Müteahhit her halükârda işi yapmakla ve % 30'unu da yerine getirmekle yükümlü tutulmuştur.

O bakımdan müsaade buyurun, bu haliyle kabul edilsin ve tahmin ediyorum çok daha doğrudur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

ŞADAN TUZCU — Bir sorum vardı Sayın Başkan.

BAŞKAN — Soru, önergeden sonra madde üzerinde vereceğim; bütün diğer sayın üyelere hatırlattığımız gibi.

Değerli üyeler; Sayın Komisyon ve Sayın Hükümet önergeye katılmıyorlar. Dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmemiştir.

Evet, buyurun Sayın Tuzcu, sorunuzu sorun.

FEHMİ KUZUOĞLU — Sayın Başkan, benim de sorum var.

BAŞKAN — Hay hay size de söz vereyim Sayın Kuzuoğlu.

ŞADAN TUZCU — Sayın Komisyon Sözcüsü de açıkladılar. Tatbikat projelerinden neyi anladılar?.. Tatbikat projeleri dendiği zaman avan projeden ihaleye çıkılıyor, bir müteahhit geliyor, diyorlar ki, sen bunun tatbikat projesini yap getir, o da yapıyor, getiriyor ve işte o proje ihaleyi yapan kurum tarafından tasdik ediliyor ve ona göre işe başlanıyor. Benim anladığım budur. Acaba Komisyon bunu nasıl anlıyor? Onu öğrenmek istedim; arz ederim.

BAŞKAN — Evet, teşekkür ederim.

Sayın Aydar, buyurun.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkanım;

Genel Kurulumuzun dikkate almayı reddettiği önergeye fazla girmek istemeden, Hükümet ve Komisyonun istikbalde Türkiyenin gelişmiş varlığı içerisinde bu söylenen hususların kanunda yer almasının gerekli olduğu; fakat Türkiyenin bugünkü şartları içerisinde buna lüzum olmadığı şeklinde bir kanaat oluştu bendenizde. Acaba doğru mu? Yani bu kanaate doğru mu erdik ve eğer bu kanaat doğruysa biz, günlük işler değil, aynı zamanda geleceğe matuf, geliştirilecek olan Türkiyenin işlerine de ışık tutacak kanunî düzenlemeyi yaptığımıza göre, o şartları kabul edip zaman içerisinde kullanma esnekliği bahşedecek yeni bir düzenleme getiremez miydik?.. Nitekim, 63 üncü maddede bunu kesin hükme bağlayan maddemiz vardır. Bununla onun, reddedilen önerge arasında bir paralellik vardı. Bu paralelliği Komisyon ve Hükümet neden dikkat nazara almadı? Onu öğrenmek istiyorum; teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Kuzuoğlu.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Sayın Başkan, sayın arkadaşlar;

Şimdi, eksik ve yetersiz proje ve detaylarla düzenlenen ihale dosyalarının getirdiği mahzurları hep beraber burada konuştuk; fakat yine bu Tasarının en önemli maddelerinden birisi, uygun fiyattır. Uygun fiyatı eksik, yetersiz, detaylardan noksan, zemin etüdü tam olarak yapılmayan projelerde kim nasıl tayin edebilecek, uygun fiyatı nasıl belirleyecek? Eğer idare kendisinin ne yaptıracağını tam olarak bilmez ise, uygun fiyatı nasıl takdir eder? Bunu öğrenmek istedim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kuzuoğlu.

Sorulara cevap rica edeyim.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım;

Bu Tasarı bizden önce Komisyon Başkanı olan ve şimdi huzurunuzda bulunan Arkadaşımın Komisyonundan geçmiştir. Acaba merak ediyorum; bu hususları dile getiren ve iyileştiren bir muhalefet şerhi var mı burada?

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Raporda yazılı efendim.

BAŞKAN — Sonra söz vereceğim Sayın Kuzuoğlu. Bu karşılıklı görüşmeyi demin de hatırlattım, buna izin veremeyeceğim; söz vereceğim size.

Buyurun.

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Şimdi ayrıca, bundan önce de yine konuştular; buraya baktım, bir önerge lehinde konuştular. Bu görüşleri kendileri Komisyonda dile getirebilirlerdi veya buraya koyabilirlerdi. O zaman savunmaya hakkı vardı; ama şimdi Arkadaşımızın karşımıza çıkmasının gerekçesini takdir edemiyorum, beni bağışlasınlar.

Şimdi, Sayın Tuzcu'ya gelince: Sayın Arkadaşım bu proje konusunu ele alırken biz cevabımızda Türkiyenin imkânları içerisinde bunu düşündük. Şimdi, avan projeyle çıkıyor, ondan sonra yapılacak iki şey vardır: İdare kendisi yapabilir, müteahhite yaptırabilir veya ihale edebilir. Binaenaleyh, elindeki imkânlar nispetinde kendi tercihini yapacaktır. Bu termine bağlı olarak kendi inisiyatifi içerisindedir. Şimdi, idareyi başka türlü zorlamak da mümkün değildir. İdarenin elindeki kadrolardan kendisinin haberdar olması lazım bir mühendis olarak. Fiilen içinde yaşamış olması lazım. Bilmiyorum, bunları söylemeye de gerek görmüyorum.

Bu itibarla biz idarelere, bunu isterken onların imkânlarını dikkate almak zorundayız. İlle de siz buraya çıkmadan önce bunun avan projesini ve ondan sonra da kesin projesinin hemen yaptırın, ona göre de ihaleye çıkın dersek, zannediyorum ki, bu tatbikatta, Türkiye imkânları içerisinde mümkün değildir.

Sayın Aydar Arkadaşıma gelince: Ben konuşmamda öyle bir şey murat etmedim. Yani, biz bunları görüyoruz, bunlar bu Tasarı içerisinde yer alması lazım; ama Türkiyenin imkânları içerisinde bugün için öngörmüyoruz diye bir şey söylemedim. Bizim murat ettiğimiz, katıldığımız bazı haklı noktalar var; ama yine de arz etmek isterim ki, bunları eğer yerine getiremeyeceksek, bunları buraya koymak suretiyle idarelerin elini bağlamayalım. Benim söylemek istediğim bundan ibarettir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Kuzuoğlu, siz bir cevap hakkı kullanmak istiyorsunuz, buyurun.

HALİL ERDOĞAN GÜREL — Sataşma yok ki efendim.

BAŞKAN — Onu Başkanlık takdir etsin müsaade buyurursanız.

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Sayın Başkanım, sataşma biraz fazla olduğu için ben söz almış oluyorum.

BAŞKAN — Yok, aşırı değildi..

A. FEHMİ KUZUOĞLU — Yok, aşırı değildi, aşırı olarak kabul etmiyorum. Sayın Arkadaşımın gözünden kaçmış olacak, «Söz hakım mahfuzdur» diye yazılıdır, Komisyon Başkanı olarak da bu herhangi bir şey değildir. Bütün her madde üzerinde söz hakkı tutabilmek için ben şerh olarak ayrı ayrı maddeler halinde yazmadım.

Bir diğer önemli nokta, arkadaşım işaret ettiler, kadrolardan bahsettiler. Kadro, göreve göre kadrodur, kadroya göre görev değildir. Biz burada ideal bir kanun yapıyoruz. İdeali neyse kadro ona göre yapılır. İdeali, uygun bedeli tayin edecek. Böyle kadrolar elimizde yok, binaenaleyh, detaylı proje yapamayız falan; bunlar mazeret değildir. Böyle şey olmaz. Ben kendisine onu hatırlatmak istedim efendim.

BAŞKAN — Evet, teşekkür ederim.

Değerli üyeler, madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.... Madde kabul edilmiştir.

16 ncı maddeyi okutuyorum:

İsteklilerde aranacak nitelikler ve istenecek belgeler

MADDE 16. — İdarece, ihalelerin en elverişli koşullarla sonuçlandırılmasını sağlamak amacıyla, isteklilerde belirli malî ve teknik yeterlik ve nitelikler aranabilir.

İsteklilerde yeterlik ve nitelikler arandığı hallerde, bunları tespite yarayan belgelerin neler olduğu, Şartnamelerde gösterilir.

İstekliler, Şartnamelerde yazılı belgeleri eksiksiz vermek ve Türkiye'de tebligat için adres göstermek zorundadır.

Yapım işleriyle hertürlü etüt, proje, kontrollük ve müşavirlik hizmetlerine ait ihalelerde, isteklilerde aranacak niteliklerin ve istenecek belgelerin neler olacağı, ne yolda ve kimlerce verileceği ve müteahhit sicillerinin ne biçimde tutulacağı, ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Bayındırlık Bakanlığınca çıkarılacak Yönetmelikte gösterilir.

Yapım işleri dışındaki ihalelere katılacak isteklilerde aranacak niteliklerle, istenecek belgelerin neler olacağı Maliye Bakanlığının koordinatörlüğünde Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Millî Eğitim, Ticaret, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte hazırlanarak Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir Yönetmelikle tespit edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Sayın Genç.

Buyurun Sayın Genç.

KAMER GENÇ — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Ben bu maddede özellikle yeterlik belgeleri üzerinde durmak istiyorum. Başka bir maddede özellikle Devlette yapı işleri ihalelerine katılacak kişilerin en az belirli bir tahsil seviyesine gelmeleri gerek-

tiği yolunda verdiğim önergeyi, dün zamanında yetersizliği nedeniyle yeteri kadar izah edemedim. Benden sonra çıkıp da cevap veren arkadaşa da zaman yetersizliği nedeniyle cevap veremedim. Aslında her dalda, bugün mesela hiç tahsil yapmadan doktorluk yapan, hatta hukuk fakültesini bitirmeden iyi hâkimlik yapan kişiler de çıkmıştır; ama bunlar sonradan ortaya çıktı ve bu faaliyetlerden men edildi. Denildi. Denildi ki, ilkokul mezunu olmayan birtakım kişiler çok iyi müteahhitlik yapıyor. Bazı kişiler olabilir, üstün nitelikli ama öncelikle bir tahsil çok önemlidir her faaliyette..

Şimdi burada, malî ve teknik yeterlik ve nitelik aranıyor. Devlet ihalelerinde şu görülüyor ki, daha ziyade zengin kişiler katılmaktadır. Malî yeterliği olan herkes teknik yeterlikleri de temin etmektedir ve rahatlıkla ihalelere girmektedir.

Şimdi, burada idarenin aradığı yeterlilik belgelerinin neye göre verildiğinin bir yasal dayanağı yoktur; ama «Yapı, Tesis ve Onarım İşlerine Katılma Yönetmeliği» adı altında Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Heyetince hazırlanan 82/29 sayılı Yönetmelik vardır. Bu Yönetmelikte belirli bürokratlara (Bakanlık makamından başlamak üzere) hudutsuz belge verilmektedir ve uygulamada bu belgeleri alan bir kısım kişiler bunları belirli bir gelir karşısında başkalarına devretmektedir ve bu kanaatımızca birtakım sakıncalara da sebebiyet vermektedir.

Şimdi, bu maddenin dördüncü fıkrasına göre. «..kimlerce verileceği ve müteahhit sicillerinin ne biçimde tutulacağı, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Bayındırlık Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.» deniyor. Burada sözü geçen yönetmelik hazırlanırken sayın Bakanlıktan istediğimiz şudur: Özellikle Devlet ihalelerine katılacak kişilere mümkün olduğu kadar kolaylık gösterilsin ve gücü olan Devlet ihalelerine katılsın ve Devlete hem nitelikli yapı, hem de ucuz yapı yapılsın. Çok duyuyoruz; bir bakıyorsunuz, mesela bugün bir Emek İnşaata bir yeterlilik belgesi verilmiyor, diğer tarafta bir müteahhite büyük ihalelerde yeterlilik belgesi veriliyor.. Ne oluyor?.. Bu piyasaya nasıl aksediyor? Demek ki, bu birtakım nedenlerle verilmiyor; yani bir objektif kıstas alınmalı, yeterlilik belgesi verilirken bunlar göz önünde tutulmalı ve Devlet menfaatı ön plana alınmalıdır.

Bu yeterlilik belgesinin verilmesinde, mesela bugün teknik elemanlar belirli işlerin kontrolünü yapmaktadır; ama teknik eleman, teknik kadroyu terk edipte idarî kadroya geçtikten sonra, artık teknik elemanlık vasfı bir noktada terk edilmekte; teknik eleman görevini terk edip, idarî göreve geçmektedir. Gerçi İdarî görevlerde de, teknik elemanlar tarafından hazırlanıp gelen birtakım raporlara, istihkaklara belki bir noktada imza atmaktadırlar; ama bunlara da kanaatimizce bir hudut tanımak, özellikle üst bürokratlarımıza hudutsuz belge verme yolundaki uygulamalara bir son vermek ve bunlara da bir hudut getirmek, ondan sonra bunları böyle belirli kişilere ve şirketlere belirli bir gelir karşısında satmamak kanaatimizce en uygun bir haldir. Özellikle demin de vurguladığım gibi, Devlet ihalelerinin böyle tercih veyahutta yeterlilik belgesi verilecek kişilerin seçiminde mümkün olduğu kadar çok kişiye bunu vermektir.

Aynı zamanda idareler birde ekipman istemektedirler. Mesela diyor ki, şu işe girecek müteahhitin şu kadar dozeri olacak, şu kadar kamyonu olacak, şusu olacak, busu olacak.. Uygulamada şöyle olmaktadır. Gidiyor ihaleye girecek adam, mesela başka kamyonu olan kişiden vekâlet alıyor. Diyor ki, «Ben bu işi aldığım zaman bunu burada çalıştıracağım.» Bu, bu şekilde yürütülmektedir. Bunlarda pek fazla önemli bir şart olarak yüklenicinin karşısına çıkmamaktadır. Görünüşteki şartların da mümkün olduğu kadar burada dikkate alınmaması gerektiğine inanıyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Genç.

Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan; Kanunun müzakeresine başlandığı zamanda ifade ettiğim gibi, hakikaten aylardan hatta bir yıldan beri ısrarla üzerinde durulan Bayındırlık Bakanlığı Müteahhitlik Yönetmeliğinin uygulamasında çekilen sıkıntılar ve bu arada bilhassa teknik eleman olan idareciler Devletten ayrıldıktan sonra kendilerine hudutsuz karne veriliyor, gibi bir ibare hattızatında pek varit değildir. Biz Bayındırlık Bakanlığı olarak, her mesleğin kendisine göre birtakım özellikleri olduğuna göre, hayata atıldıkları zaman; yani özel sektöre geçtikleri takdirde kendilerinin sermaye ile beraber teşriki mesai ederek, muayyen hizmetlerin ifasında o güne kadar Devlet görevlerinde yapmış oldukları hizmetlere paralel olarak, sureti katiyede yaptıkları hizmetin heyeti umumiyesi üzerinden değil; bir müteahhit yaptığı hizmetin yüzde yüzü, hatta yüzde 200'ü kadar belge alırken, o işi kontrol eden veyahut o işin yürütülmesinden sorumlu olan

bir idareci ancak onun yüzde 5'ini, yüzde 10'unu almaktadır. İktisadî Devlet Teşekküllerinde bu miktar daha da düşüktür.

Bu konu Konsey tarafından da dile getirilmiştir. Açıkça ifade ediyorum; Bakanlar arasında bir komisyon marifetiyle ve müsteşarlar seviyesinde çok ciddî bir çalışma yaptık, bugünlerde arkadaşlarımın itirazlarını önleyecek ciddî şekilde tadiller yapılacaktır. Bunda kimsenin en ufak bir endişesi olmasın.

Şimdi geliyorum öbür tarafına: Bir yerde biz, bu kabil hizmetleri yapmış olan insanların Devlette çalışırken, Devletin milyarlarına kumanda etmelerine müsaade ediyoruz, onlara bir sürü sorumluluklar veriyoruz; fakat diyoruz ki, «Siz dışarı çıkarsanız, parasız olan bir hacıağa ile (Tabirimi mazur görün) teşriki mesai edemezsiniz.» Şimdi, bu değil. Aslolan, sermaye ile bilginin bir araya gelerek, bu memlekette birtakım hizmetlerin ifa edilmesini kolaylaştırmaktır. Aksi takdirde, bunu yapmadığınız zaman bu defa muayyen insanların da hegomanyasından kurtulamazsınız; yani hudutsuz karne alabilmek için bir müteahhit, belki ömrü vefa etmeyecektir; çünkü 10 milyon lira ile başlayacak, 1 milyarlık işe gelebilmesi için 100 sene çalışması lazım. Bu şartlar altında biz, bu kabil hasletleri olan, bilgisi, becerisi olan, tecrübesi olan elemanlarla bunları birleştirmek suretiyle muayyen zümrelerde, muayyen katagorilerde rekabeti artıralım diyoruz. Bunu yapmadığımız andan itibaren hizmetleri bu defa tekele vermek mecburiyetinde kalırız.

«Emek İnşaata belge verilmiyor» deniliyor. Çok rica ederim, Sayın Genç bu bilgiyi kimden almış?.. Biz Emek İnşaatı Bayındırlık Bakanlığı olarak çağırıyoruz; ihalesiz milyarlarca iş veriyoruz. İşte Maliye Bakanlığı binasının inşaatı, işte Atatürk Kültür Merkezinin inşaatı.. Emek İnşaatın kabiliyet ve kudretini bildiğimiz için, ihale etmeden, Maliye Bakanlığından özel müsaade almak suretiyle onlara 8-10 milyarlık işi, hatta fiyatlarını da kendi fiyatlarımız üzerinde bir analiz yapmak suretiyle onlara bu işi veriyoruz.

Demek ki, maksadımız işin bir an evvel bitmesi ve Devletin milyarlarını yatırmış olduğu tesislerin bir an evvel devreye sokulmak suretiyle bunların nemalarını almak için gayret içerisinde olduğumuzdur. Aksi takdirde kimseye bir mefaat sağladığımız mevzu bahis değildir.

Kaldı ki, açılış konuşmamda da ifade ettim; bundan böyle müteahhitlerimizi ve çalışanlarımızı elektronik sistemle kontrol edeceğiz. Eskiden olduğu gibi, 20 bin tane dosyanın içerisine memurlarımız boğulup kalmayacaklar. Bu kontrol artık bir zaptırapt altına alınacaktır. Bunlara müsamaha edilmeyecektir ve zaten Kanunun da bir bakıma idareye getirdiği külfetlerde bunlardır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Değerli üyeler; maddeyle ilgili bir önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan Tasarının 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Cahit TUTUM

Yapım işleriyle her türlü etüt, proje, kontrolluk ve müşavirlik hizmetlerine ait ihalelerde, isteklilerde aranacak niteliklerin ve istenecek belgelerin neler olacağı, bunların kimlerce ve nasıl verileceği ve hangi şartlarda ve sürelerle kullanılabileceği ve müteahhit sicillerinin ne biçimde tutulacağı tüzükte gösterilir.

BAŞKAN — Sayın Tutum buyurun efendim.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Devlet İhale Yasasının çeşitli maddelerine değerli arkadaşlarımızın getirmekte oldukları katkılar, aslında konunun teknik açıdan uzağında olan bir kişi olarak, doğrusu onlara ister özendiğimi kabul edilsin, isterse sağduyumu kullanarak ve hukuk bilgilerimle birleştirerek bazı yorumlar getirmeye çalıştığım kabul edilsin; her iki halde de memnuniyetimi belirtmekle söze başlayacağım.

Kısaca benim verdiğim önergenin özüne Saygıdeğer Bakanımız değindiler. Önce, ferahlatıcı bilgi verdikleri için son derece memnunum. Müteahhitlik karneleri konusunda «Endişeleri ortadan kaldıracak ciddî şekilde tadillerle karşınıza geleceğiz» dediler; bundan fevkalade memnunum.

Aslında benim verdiğim önerge bu 16 ncı maddenin dört ve beşince fıkralarını ilgilendiriyor. Eğer önergem dikkate alınacak olursa son fıkra da ona göre yeniden tanzim edilmesi gerekmektedir.

Benim aslında dile getireceğim konular kısmen Sayın Genç tarafından, kısmen de Sayın Bakanımız tarafından bir iki defa dile getirilmiştir. Benim açımdan konunun iş ahlakını ilgilendiren yönü vardır. Belli bir grup eski kamu görevlisinin ödüllendirilmesi ve favorize edilmesi vardır, müteahhitlerin çıkarlarını ilgilendiren çok önemli yönü vardır, özellikle rekabet konusu söz konusudur; nihayet Bakan olan

kişilerin belli bir süre, belli bir teknik departmanın başında Bakan olarak bulunmuş olan kişilerin ödüllendirmesi konusu vardır, en azından bunu ilgilendirmektedir. Son derece çok yönlü olan bir konu.

Benim getirmek istediğim, dördüncü fıkrada, bu belgelerin neler olacağı ve kimlerce verileceği ve sicillerin nasıl tutulacağı konusundaki düzenlemenin Tüzük konusu haline getirilmesidir. Üzülerek belirteyim ki, birkaç kez bu kürsüden sizlere endişelerimi iletmeye çalıştım. Türk hukuk sisteminde son dört - beş yıldır «Tüzük» kavramı hemen hemen tedavülden kalkmıştır. 1982 Anayasasında koymamıza rağmen tüzüğe itibar eden hiçbir kanun göremiyoruz. Danışma Meclisi olarak biz, hemen hemen tüzüğe atıfta bulunan sanıyorum belki bir kanun ya çıkardık, ya çıkarmadık. 200'ün üstünde kanunun içinde tüzüğe atıfta bulunan madde yok. Bu dikkatimizi çekiyor. Tüzükler Danıştayın incelemesinden geçer. Danıştayın yerleşik ve son derece sağlam hukuk mantığının süzgecinden geçen bu tüzükleri, kanun kadar değerli ve kanunların özellikle uygulanmasında son derece değerli ana norm kaynaklarıdır. Neden bundan çekiniyoruz anlamadım?

Benim buradaki endişem, yönetmelikle sıksık değişen ve istikrarsız olan ve özellikle bu müteahhit karnelerinin verilme usul ve esaslarında dedikodulara mucip olan bu tür geçici düzenlemeler yerine daha kalıcı düzenlemelerle sanıyorum konuyu normlaştırmak isabetli olur diye düşünüyorum.

Tabiî Saygıdeğer Bakanımın açıklamalarını biraz daha genişletmelerini istirham ediyorum. Bize gelen bilgilere göre bu müteahhit karneleri bir tür kıymetli evrak gibi tedavülde; bu doğru mu Sayın Bakanım? Yani hiç, kendisi hemen hemen ilgilenmeden, iş yerine gitmeden, kendi belgesi 7 milyona, 10 milyona iş görüyor diyorlar. Bu doğru mudur Sayın Bakanım? Bu bizi tedirgin ediyor. Lütfen bu konuda açık-seçik bilgiler varsa ortaya konsun. Eğer böyle bir şey varsa, bu doğru değildir.

Ben diyorum ki, bunların hangi şartlarla, nasıl kullanılacağı da tüzükte belirtilsin ve Sayın Bakanın verdiği müjde içerisinde ben bunu anlıyorum, yönetmelikte tadilattan söz ederken, belki bu konularda bazı normlar getirecekler. Dileğim o istikamettedir. İstarham ediyorum; bu son derece önemlidir. Eğer mümkünse, benim verdiğim önerge dikkate alınırsa, eğer amaca hizmet edecek bir başka biçimde formüle edilecekse, dikkate alındıktan sonra Komisyonla beraber böyle bir formülasyon üzerinde durabiliriz.

Hemen son fıkrada bir yönetmelikten söz ediliyor, Yine benzer unsurları tespit edecektir. Burada Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Millî Eğitim, Ticaret, Sa Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak yönetmelikten söz ediyor ve Bakanlar Kurulunca bu Yönetmelik çıkarılacak. Aslında bu kadar önemli, çok sayıda bakanlığı ilgilendiren bir şeyin Tüzükle tespiti daha isabetli olur. Çünkü, benim bir idare hukukçusu olarak gördüğüm manzara şudur: Böyle birlikte yönetmelik çıkarılacak denince, maalesef kimin koordinatörlüğünde olursa olsun, fevkalade friksiyon ortaya çıkıyor ve bunun hakikî sahibinin kim olduğu belli olmuyor.

BAŞKAN — Sayın Tutum, süreniz doldu, lütfen.

CAHİT TUTUM — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Başbakanın zaman zaman müdahalesi sonucu doğmaktadır. Benim verdiğim en güzel örnek, İmar ve İskân Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının müşterek çıkaracağı yönetmelik iki sene çıkarılamamıştır ve sonunda o yönetmelik çıkarma yetkisi de askıya alınmıştır.

Şimdi, birlikte hazırlanacak böyle çok kapsamlı bir yönetmelik tüzük şeklinde olmalıdır. Eğer benim belirttiğim dördüncü fıkradaki önerim kabul edilirse, o istikamette beşinci fıkrayı da değiştirmek mümkün olabilir. Tabiî kabul edilmediğ takdirde beşinci fıkradaki düşüncelerimin yine dikkate alınmasında yarar vardır.

Takdirlerinize saygı ile arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.

Önergenin lehinde, aleyhinde söz isteyen Sayın üye var mı?.. Yok.

Sayın Komisyonun ve Sayın Hükümetin görüşü?

Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Yine tekrar ediyorum; bizim anladığımız manada müteahhitlerin belgelerini müteahhitlere veren arkadaşlarımızın böyle bir istismara yol açmalarına müsaade edilmeyeceği kesenkes bizim hazırladığımız yeni yönetmelikte yer almaktadır. Kendilerine hatta noter tastikli; Yönetmeliğimizde buna dair hükümler getireceğiz ve kolay kolay böyle bir alışveriş meselesi mevzubahis olmayacaktır. Bunu kesenkes Sayın Cahit Beye ifade etmek isterim. En ufak bir endişesi olmasın.

Ancak biz, yine de ısrarla üzerinde duruyoruz, diyoruz ki; biz yetişmiş elemanlarla sermayeyi birleştirerek daha rahat, daha iyi iş yapma imkânlarını bulalım.

Sayın Tutum'un diğer hususlardaki tekliflerine gelince: Bayındırlık Bakanlığının 1609 sayılı Kuruluş Kanununun 1 inci maddesine, 3 üncü maddesine ve 18 inci maddesine aykırı hükümler taşımaktadır. Burada bir kanun tezekkür ederken diğer bir kanunun amir hükümlerinin münakaşa edilmesi bence yerinde olmaz ve esasen bu bakımdan da doğru değildir. Tüzük çok yerinde gibi gözükmekle beraber, birçok hizmetlerin ileride sureti katiyede yapılamaması gibi bir tehlikeyle karşı karşıya kalırız. Nitekim teknolojik gelişmeye uymak ve anında birtakım değişiklikleri yapmak imkânını veremeyeceği için; malumunuz Tüzüğün değiştirilmesi çok büyük bir kanunî formalite gerektirmektedir. O bakımdan kanımca doğru değildir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Sarıoğlu, lütfen önergeye katılıp katılmadığını belirtirmisiniz?

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Sayın Başkanım; iki kelime ilave edeceğim. Sayın Bakanımız gerekli izahatı verdiler. Yalnız, Türkiye gibi hem teknoloji, hem de bilgi ithal eden bir ülkede kendi teknik elemanlarımızın, kendi bürokratlarımızın kazandığı bilgileri birtakım müeyyidelere bağlanmak suretiyle kullanılmasını önlemek zannediyorum çok yanlış olur. Bunu vurgulamak istedim ve önergeye katılmıyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Değerli üyeler; Sayın Komisyon ve Sayın Hükümet önergeye katılmıyorlar.

Dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmemiştir.

Sorusu olan var mı efendim?

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Müsaade ederMisiniz Sayın Başkanım, sorum var?.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kantarcıoğlu.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Sayın Başkanım; birkaç sene önce Millî Eğitim Bakanlığı yurt dışından fizik aleti almış; Türkiye'de ihalesini yapmıştı. Gümrüğe geldiği zaman, fizik dersi aletleri arasında ebonit çubuğa sürtmek suretiyle elektrik elde etmek için küçük, şu kadar kürk parçası, araçlar arasında adı «kürk» geçtiği için bir yıl gümrükte kalmıştır. Bugün üniversitelerin aldıkları bütün malzemeler, ithal edilmiş bu malzemeler gümrükte bekliyor.

Gümrükle ilgili bir de Romanya ile Türkiye arasında yapılan bir buğday nakliyatı meselesi vardır. İhalede bizim mevcut yönetmeliklerimiz 20 tondan aşağı yabancı buğday nakliyesini kabul etmiyor ve Trabzon'dan İran'a gidecek olan bu ihale işinde 20 tonluk kamyonlar kullanılacaktır. Kop Dağından ve Zigana'dan 20 tonluk kamyon nasıl geçer?.. Hiç farkında olmadan bir düzenleme yapılmış zamanında ve bu da gösterdi ki, uygulanamadı; Sayın Ulaştırma Bakanıda bunu beş tonluk kamyonlarla taşınması şeklinde deşitirerek halletti.

Bu kadar bakanlık yazıldıktan sonra, buraya Gümrük ve Tekel Bakanlığı ile Ulaştırma Bakanlığının yazılmasını Komisyon uygun görürler mi? İki tane örnek verdim yani..

Ayrıca, «Şartname» kelimelerinde düzeltme yapmak istiyorum; belki uygun görülür. «Şartname» kelimeleri neden büyük harflerle yazılmış, onu öğrenmek istiyorum.

Birinci satırda da «Koşullar» yerine «Şartlar» mı demek lazım, şartnameye de yoksa koşulname mi demek lazım?.. Dil birliğini sağlamak bakımından bunların düzeltilmesini istirham edeceğim.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Gelendost.

HALİL GELENDOST — Efendim, ben iki hususu öğrenmek istiyorum. Bunlardan birincisi; birinci fıkrada, «İdarece, ihalelerin en elverişli koşullarla sonuçlandırılmasını sağlamak amacıyla, istekli-lerde belirli malî ve teknik yeterlik ve nitelikler aranabilir.» deniyor; yani ihtiyarî olarak idarece isterse aranabilecek, isterse aranmayabilecek.

Şimdi bu nitelikler arasında güvenirlik vasfı var mıdır, aranacak bu kişiler arasında?.. Şöyle açıklayayım; malî gücü var, teknik yeterliği de var; fakat piyasayı birkaç defa dolandırmış, güvenilmez bir kişi olan müteahhitte bu nitelik aranacak mı?.. Bir.

İkincisi, son fıkrada «Yapım işleri dışındaki ihalelere katılacak isteklilerde aranacak nitelikler...» deniyor. Ben teknik personel olmadığım için bilemiyorum; acaba yapı işlemlerinde bu nitelik aranıyor da, diğerlerinde aranmıyor mu?.. Bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Tutum, buyurun.

CAHİT TUTUM — Sayın Bakanım, zabıtlara geçmesi bakımından bir noktanın tavzihen soru olarak açıklığa kavuşturulmasını istirham ediyorum.

Önce, hemen belirteyim ki, Sayın Bakanın bilgi, tecrübe ve beceri ile sermayenin birleşmesiyle ancak hayırlı sonuçlar alınabileceği yolundaki önerisine karşı değilim. Ancak, benim burada işaret ettiğim hassas nokta şudur:

Özel çıkarlarla kamu çıkarlarını önemli olan optimum bir noktada uzlaştırmaktır. Bu yetkiyi biz yasama organı olarak yürütmenin takdirine devrediyoruz. Benim çekindiğim budur Sayın Bakanım. Onun için şimdi soruma kısaca geçiyorum, bu yorumu yaptıktan sonra.

Dördüncü fıkrada «...ne yolda ve kimlerce verileceği» diye bir ibare var. «Ne yolda» terimi aslında hukukî bir terim değil. Herhalde orada «nasıl şeklinde mi anlaşılıyor ne yolda teriminden?.. Onu soru olarak soruyorum. «Kimlerce» derken, yine zabıtlara geçmesi bakımından, burada şahıslar «kimlerce» deyince, Bakanlığın belli kişilerince anlaşılır; makam mı kasdediliyor burada, kişi mi kasdediliyor?.. Bu iki noktanın tavzih edilmesini istirham ediyorum.

Teşekkür ederm.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tutum.

Sayın Komisyondan ve Sayın Hükümetten cevap rica ediyorum sorulan sorulara.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Tutum'a cevap veriyorum. Burada makam mevzubahis değil efendim. Yönetmeliğin amir hükümlerine göre nasıl verileceğini yönetmelik tarif edecektir zaten.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Sarıoğlu, diğer sorulara siz mi cevap vereceksiniz?...

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Efendim; Sayın Kantarcıoğlu arkadaşımız, zannediyorum buraya verdiği bilgilerin ışığı altında Ulaştırma Bakanlığı ile Gümrük ve Tekel Bakanlıklarının katılmasını istediler.

Arkadşım haklı olabilir; çünkü biz bazı bakanlıkların buraya ithalini istemiştik, mesela Ticaret Bakanlığının; Komisyon görüşmelerinde. Ancak, burada ismi geçen bakanlıklardan sonra Bakanlar Kurulunca yönetmelik görüşüleceği ve karara bağlanacağı için, ilgili bakanlıklar zaten buraya görüş vermiş olacaklardır. Spesifik olarak yazsanız dahi, zannediyorum ki, sonuçta değişen bir şey olmaz.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Hiçbirini yazmayalım...

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Efendim; şimdi arkadaşım «Yazmayalım» diyor. Yalnız burada ismi yazılan bakanlıklar; Millî Eğitim Bakanlığı yazılmıştır, Adalet Bakanlığı yazılmıştır, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı yazılmıştır. Bunlardan Millî Eğitim Bakanlığı okul alımlarından dolayı, Adalet Bakanlığı hapishanelerden dolayı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı hastanelerden dolayı; yani birtakım ağırlıkları alması sebebiyle konmuştur; ama her bakanlığı da koyamayız.

Bir terime takıldılar. Bizim için hoşa giden belki Sayın Kantarcıoğlu'nun hoşuna gitmeyebilir; ama Hükümet teklifinde de olduğu için aynen dikkate alınmıştır. Arz etmek isterim.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — «Şartname» büyük harfle yazılır mı?..

BAŞKAN — Bu şartnamelerin büyük harfle olmaması...

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Onu düzeltebiliriz; o bir yanlışlıktır.

Sayın Gelendost'un sorusu; Biraz ihtiyarî gibi, zannediyorum kendisi öyle anladılar; «aranabilir...» Şimdi efendim, bir alım düşününüz, bir gıda maddesi alımıdır, diyelimki, bir fasulye alımıdır; illa da belli şartların yerine getirilmesi birtakım güçlükler doğurabilir. «Aranır» dediğiniz zaman, belki bazı şartlar buna müsaade etmeyebilir; onun için «aranabilir» demek suretiyle kendi ihtiyarına bırakmıştır; ama herhalde de aranacaktır, bundan şüphe edilmesin.

Arz etmek isterim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

HALİL GELENDOST — Sayın Başkan, tam cevap alamadım affedersiniz. Şimdi bu nitelikler içerisinde müteahhidin güvenirliği de dahil mi?.. Bunun cevaplanmasını istiyorum.

BAŞKAN — Bir soru daha soruyorlar, buyurun.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Belgeye dayalı bir müteahhidin herhangi bir suiistimali varsa; idareyi, yapmış olduğu hizmetlerle uğraştırmışsa, esasen müteahhit siciline işlediğimiz için, biz onu ilgili dairelere duyururuz Sayın Başkanım. Ama afakî olarak «Siz güvenilir değilsiniz» diye bir ibare kullanmak usulümüzden değildir.

«Aranabilir» şeklinde ifade edilmesinin de yegâne nedeni, aranacaktır; ama her şeyde aranmasını da şart koştuğumuz takdirde bu defa çok büyük forma-

liteye boğarız. O bakımdan idareyi burada muhtar gibi koyuyoruz; ama arayacakları da bir vakıadır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Değerli üyeler, madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Maddedeki «şartname» kelimelerinin baş harfleri büyük değil, küçük yazılmak suretiyle maddeyi...

HALİL EVLİYA — Birinci fıkradaki «Koşullarla» kelimesinin «şartlarla» olarak değiştirilmesini kabul ederler mi acaba?..

BAŞKAN — Etmediler efendim; ifade ettiler...

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

17 nci maddeyi okutuyorum.

İhalenin ilanı

MADDE 17. — İhale konusu olan işler isteklilere ilan yoluyla duyurulur.

Günlük gazete çıkan yerlerde ihaleler, ihalenin yapılacağı yerde çıkan gazetelerden biri ile ve en az bir gün aralıkla yayınlanmak suretiyle iki kez duyurulur.

Gazete ile yapılacak ilk ilan ile ihale günü arası 10 günden, son ilan ile ihale günü arası 5 günden az olamaz.

Ankara merkezinde yapılacak ihaleler için mahallî gazete Resmî Gazetedir.

Günlük gazete çıkmayan yerlerdeki ihalelerde ilan, yukarıdaki şartlarla ilgili İdare ile Hükümet ve Belediye binalarının ilan tahtalarına asılacak yazılar ve Belediye yayın araçları ile yapılır. Bu işlemler bir tutanakla belgelenir.

Bu yerlerde en çok 7 gün aralıklarla gazete çıkıyorsa, ayrıca gazete ile de bir defa ilan yapılır.

Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile tespit edilecek tutarı aşan artırma ve eksiltmeler yerel gazetelerden başka tirajı göz önüne alınarak, İl'i Basın İlan Kurumunca tespit edilecek günlük gazetelerden birinde ihale gününden en az 10 gün önce yapılacak ilanla bir kere duyurulur.

Bu tutarın üç katını aşan artırma ve eksiltmelerde ise, aynı koşulla bir kez de Resmî Gazete ile ilan yapılır. Dördüncü fıkra uyarınca mahallî Gazete ilanlarının Resmî Gazete'de yayınlanması halinde miktar ne olursa olsun ayrıca Resmî Gazete ilanına gerek yoktur. İdareler işin önem ve özelliğine göre, bu ilanları yurt içinde ve yurt dışında çıkan başka gazeteler veya öteki yayın araçları ile de ayrıca yayınlatabilirler.

İdarelerin ilan yapıldıktan sonra ihaleden vazgeçmesi halinde, durum yukardaki usullere göre en az bir defa ilan edilir.

Pazarlık usulüyle yapılacak ihaleler için gazete ile ilan yapıp yapmamakta idareler serbesttir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Buyurun Sayın Bayer.

MUHSİN ZEKÂİ BAYER — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Bu madde ile zamanın siyasî devirlerinde Türk ekonomisinde, Türk siyasesinde gazete ilanları konusu diye çok önemli bir madde idi.

Biliyorsunuz Türkiye'de iki türlü basın vardır. Bir tanesi, Anadolu basını, (Ki, bu Anadolu basını ya günlük gazetelerle olan basındır veya haftalık basındır.) diğeri de büyük basın veya yüksek tirajlı gazeteler dediğimiz basın.

Şimdi maddeden gerekçesi bulunmadığı için belki Hükümetin düşündüğü konuları teyit edeceğim, belki de yeni bazı konular söyleyeceğim.

Baktım, Kanun Tasarısında madde gerekçeleri bugüne kadar Danışma Meclisine gelen kanun tasarılarındaki madde gerekçeleri gibi değil, bütünüyle ilgili. Doğrudan doğruya 17 nci madde ile ilgili özel bir gerekçe yazılı değil. Halbuki kanunların uygulamasında madde gerekçelerinin açık ve seçik yazılması lazımdır; ilerideki ihtilafları halletmesi için. Bu bakımdan bu noksanlığı da bir defa teyiden bildirmeyi bir görev saydım.

Şimdi burada çok mühim bir konu var. Türkiye'de gazete ilanları ile yapılan ihalelerde en mühim konu bir özel besleme basın meselesini ortaya koyardı ve bu besleme basın konusunu Basın İlan Kurumu Müessesesiyle halletmiştik. Şimdi burada açık ve seçik nasıl ilan yapılacağı konusu belli değil. Maddeyi okuyacağım, ben bunu anlayamadım; Hükümetten veya Komisyondan bilhassa açıklanmasını istirham ediyorum. 44 üncü sayfada maddenin devamında : «Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile tespit edilecek tutarı aşan artırma ve eksiltmeler...» Ben Bütçe Komisyonunda çalışıyorum iki seneden beri, böyle bir tahmin bedeli bulunduğunu bilmiyorum. Acaba ne zaman hangi bütçe ile olacak?.. Bunu öğrenmek istiyorum.

«...Eksiltmeler yerel gazetelerden başka tirajı göz önüne alınarak İl Basın İlan Kurumunca...»

Şimdi Basın İlan Kurumunda çalışmış sayın kardeşimiz de burada. İl Basın İlan Kurumu yok. Basın

İlan Kurumunun İstanbul'da veya illerde mümessillikleri var. Kurumun ilde özel bir şeyi yok, mümessilliği vardır.

Bu bakımdan bu konuların Komisyon veya Hükümetçe açıklanması lazım. İleride gelecek iktidarlar için yanlış anlamalara sebep olmasın veya iktidarların kendi taraftarlarına imkân sağlayacak bir ekmeklik kapısı olmasın. Hakiki basının bu suretle desteklenmesi taraftarıyım.

Bu konuların açıklanmasını istirham ediyorum Hükümetten veya Komisyondan.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bayer.

Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan, değerli üyeler;

İlan, bir işin yapılacağı yerde ilan edilmesini öneriyor. Yani o işin yapılacağı yer Gaziantep vilayeti ise, Urfa vilayeti ise veyahutta Diyarbakır'da, Siirt'te yapılacaksa, Siirt'teki vatandaşlarımızın, müteahhitlerimizin de buna muttali olmasını temin bakımındandır. Yalnız Ankara'da veya büyük gazetelerde ilan yapılmak suretiyle onları ekarte etmek istemiyoruz; ufak işlerdir. Onun dışında eğer muayyen bir miktarı aşıyorsa yalnız mahallî gazete ile ilanında kifayet etmeyeceğini; büyük bir iştir, mahallî müteahhitlerin değil, diğer müteahhitlerin de bunlara olan alakasını duyabilmek bakımından, diğer gazetelerde de ihalenin ilanını şart koşuyoruz ve bu da Bütçe Kanununun (i) fıkrasına göre her sene muayyen seviyelerin belirtilmesidir. Bunu aştığı takdirde muhammen bedel, yalnız mahallî gazetede değil, diğer gazetelerde de bu ilan keyfiyetini getirmek suretiyle Sayın Bayer'in endişesini bertaraf ettiğimiz kanısındayım.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Madde ile ilgili iki önerge var okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

483 Sıra Sayılı Kanun Tasarısının 17 nci maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini saygılarımla arz ve teklif ederim.

Mehmet AYDAR

İkinci fıkra :

Günlük gazete çıkan yerlerde ihaleler, ihalenin yapılacağı yerdeki gazetelerden biri ile ve en az bir gün aralıkla yayınlanmak suretiyle üç kez duyurulur.

Dördüncü fıkra :

Ankara ilini doğrudan doğruya ilgilendiren işlere ait ihaleler Ankara'da yayınlanan günlük gazetelerde ikinci fıkra hükmüne göre duyurulur. Ankara merkezinde yapılacak diğer ihaleler Resmî Gazete ile iki, işin ait olduğu ilde yayınlanan günlük gazetelerden birinde de bir kez ilan edilir.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Devlet İhale Kanunu Tasarısında 17 nci maddenin dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

A. Fehmi KUZUOĞLU Ali Mazhar HAZNEDAR
Lütfullah TOSYALI Halil EVLİYA

«Ankara merkezinde yapılacak işler dışında, Ankara'da yapılacak ihaleler için mahallî gazete Resmî Gazetedir.»

BAŞKAN — Sayın Aydar, buyurun efendim.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Basınımızı çok yakından ilgilendiren 17 nci maddeyi çok geç bir saatte görüşmeye başlamış olmamızı dahi bir şansızlık olarak telakki etmekteyim.

Türk basını Türkiye Cumhuriyeti Devletinin oluşturmuş olduğu demokrasi hayatında Cumhuriyetin kuruluşunda kendisine düşen, Kurtuluş Savaşında kendisine düşen, ondan sonraki siyasî hayatımızda kendisine düşen ve bugün bile kendisine düşen çok ağır görevleri, zaman zaman yöneltilmiş bulunan malî külfetleri, tazyikleri büyük fedakârlıklarda bertaraf etmesini bilmiş ve günümüze kadar kendi sorumluluğunun idraki içerisinde Türk Milletine hizmet vermiştir. Bu görevini Türk basını ifa ederken, elbette ki, Devletin himaye edici birtakım kolaylıklarına da mazhar olmuştur. Fakat, hemen ifade edeyim ki, siyasî tarihimizin bazı dönemlerinde yönetimler, iktidarlar Türk basını üzerinde, çok özel bir himaye biçimi olarak Türkiye'de kendisini gösteren resmî ilan yoluyla birtakım susturucu tedbirlere başvurmuşlardır.

1960 ihtilâlinden sonra bu husus ciddî şekilde ele alınmıştır ve 195 sayılı Basın İlan Kurumu Yasası çıkarılmak suretiyle adil bir şekilde Devletin sübvansiyon şeklindeki yardımı dağıtılmaya çalışılmıştır ve bu gerçekten başarıyla uygulanmıştır. Ancak, Türk basını kendi imkânları içerisinde geliştikçe ve bugün bildiğimiz millî basın büyük sermayeye ulaştıktan sonra, artık Devletin bu himaye edici, sübvanse edici yardımlarına pek iltifat etmez duruma gelmiştir; bir kısım organıyla.

Nitekim, Devlet bugünkü, Maliye Bakanlığının takdiri içerisinde) yüz, iki yüz, dört yüz lira olarak resmî ilanın sütun santimi için bir takdir getirirken, büyük gazetelerimizde bu ilan sütun santiminin üç-beş bin lira arasında, Türkiye genelinde ve mevzî olarak değiştiğine tanık olmaktayız. Bu nedenle de fazla yer işgal ettiği için birkaç gazetemiz artık bugün resmî ilan kabul etmez duruma gelmişlerdir.

Bunun yanında, resmî ilana fevkalada muhtaç olan ve Türkiye'de basın hayatını dengeli tutabilmek bakımından yeni birtakım düzenlemeler getirmek mecburiyetinde olduğumuz da bir gerçektir. Gerek İstanbul'da yayınlanan bir kısım gazetelerimiz, gerekse bunun yanında Bursa'da, İzmir'de, Eskişehir'de, Konya'da, Ankara'da yayınlanan ve gelişme istidadı gösteren, artık mahallî gazete olma vasfının yanında bölgevî gazete olma karakterine doğru giden, hakikaten iyi gazetecilik örneği veren yayın organlarımızı görmekteyiz. Ancak, gazete satışı ile bir gazeteyi yaşatmanın fevkalade güç olduğunu ve bunun hiçbir zaman mümkün olmadığını Türkiye'de bilen insanlar olarak, bu gazetelerimizi daha mükemmel bir hale getirmek, Anadolu basınıyla beraber ayakta tutmak mecburiyetinde olduğumuza kesinlikle inanan bir Meclise hitap ettiğimi sanıyorum.

Bu itibarla, çok yakın bir geçmişte, 1979 yılında çıkarılmış olan bir kanun kuvvetinde kararname ile 2490 sayılı Kanundaki amir hükme göre, 15 gün içerisinde aralıklarla dört defa ilan yapma mecburiyeti iki defaya indirilmiştir. Bu, genelde olduğu gibi Anadolu basınına da gerçekten indirilmiş bir darbe mütalaa edilmiştir; fakat hükümet hemen bir demarj göstermek suretiyle resmî ilan fiyatlarında bir yükseltme yolu takip etmek şekliyle bu yaptığı hatayı düzeltmek yoluna gitmiştir; ama bu dahi bugünkü ilan rejimi, resmî ilan dağıtımı üzerinde demiyorum, adet itibariyle, gazetelere intikal eden sayı itibariyle, kelime itibariyle, sütun santimi itibariyle ve yıllık gazetelere sağladığı gelir itibariyle yeterli olmadığını, bir arkadaşınız olarak, samimî bir dileğim olarak, samimî bir teşhisim olarak ifade etmek istiyorum.

Bu itibarla bu önergeyi vermiş bulunuyorum. Malumunuz resmî ilan yayınlanması konusu Tasarıda ikidir. Bunu üçe çıkarmaktayım. Tasarıda Ankara basınına fevkalâde büyük bir haksızlık getirilmiştir. Merkezde Resmî Gazeteye bu ilanların yayınlatılmış olması halinde, Ankara basını tümüyle tarihe karışacaktır. Bunu ifade etmeyi millî bir görev telakki etmekteyim.

Ayrıca önregemde parmak bastığım bir başka nokta da şudur : Resmî Gazetede ilanları yayınladığınız zaman, Resmî Gazeteyi artık arabalarla taşımak zorunda kalacaksınız. Çünkü bütün Türkiye ilanları bundan böyle Resmî Gazetede yayınlanacaktır, hacim büyüyecektir, sayfalar büyüyecektir, artık resmî bir ilandan yararlanmak isteyen bir vatandaşımız bütün yıl boyunca bu gazeteyi almak ve mahzenleri doldurmak mecburiyetinde kalacaktır. Bu, bir ölçüde kâğıt israfı olacaktır. Bunu arz etmek isterim.

Getirdiğim ikinci düzenleme: Türkiye genelinde; yani merkezde ihalesi yapılacak olan işlerin, aslında sahip olduğu iller vardır. Resmî Gazete ile yayınlanacak olan bu ilanlardan iki defasının Resmî Gazetede, bir defasının da işin ait olduğu mahaldeki gazetelerle yayınlanması teklifini getirmekteyim. Bu bir vedia olmayacaktır, Türk basınının daha evvel 2490 sayılı Kanundan kaynaklanan hakkının, belli bir ölçüde (ki, tecviz edici mahiyette olacaktır) iadesi mahiyetindedir.

Önergemin kabulünü en derin saygılarımla arz ediyor, teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Aydar.

Önergenin lehinde, aleyhinde söz isteyen sayın üye?.. Önergenin lehinde buyurun Sayın Gölcüklü.

FEYYAZ GÖLCÜKLÜ — Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım;

Arkadaşım Aydar, Türk basınının Resmî ilanlar önündeki durumuna değindi. Kendi söylediklerine tamamen katılırım.

Özet olarak bilmemiz gerekir ki, resmî ilanlar ülkemizde uzun yıllar basına bir Devlet yardımı niteliğini taşımıştır. Bütün ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de iki türlü basın vardır; millî basın, merkezi İstanbul'dur, yüksek tirajlı gazetelerdir, diğeri de, taşra gazetesi dediğimiz mahallî basındır.

Basın hürriyeti için en büyük tehlike basının tekelleşmesidir, konsantrasyon yoğunlaşmasıdır. Devlet, bu sebeple basına yardımda bulunmaktadır ki, yoğunlaşma, tekelleşme olmasın, demokratik çoğulculuk (pülüralizm) dediğimiz farklı düşüncelerin, farklı yorumların yayılması dediğimiz husus gerçekleşsin. Bu, demokrasinin en has niteliklerinden biridir.

İlan ve reklam tarifelerinin değişmesi sonucu, millî gazetelerin zannediyorum resmî ilanlara ihtiyacı kalmamıştır bugün. Bunun yanında, Devlet tarafından mutlaka desteklenmesi gereken taşra basını var-

dır; millî basın, millî gazeteler dışında kalan periyodikler vardır. İnanıyorum ki, resmî ilanlar bu basın için bir Devlet yardımı olmakta devam edecektir. Bu, basının umumî durumu.

Geliyorum maddenin dördüncü fıkrasındaki haksızlığa. Anayasamızın 10 uncu maddesinde, kanun önünde eşitlik ve ayrım yasağı hükmünü getirdik, farklı muamele yasağını getirdik.

Farklı muamele bazen gereklidir, zarurîdir; fakat farklı muamelenin bu 10 uncu madde hükmünü ihlal etmiş olmaması için bu yaratılan farkın makul ve meşru olması gerekir. Diskrimlinasyon yasağı, ayrım yasağı dediğimiz yasağın ihlalini teşkil etmeye kriter, uluslararası zeminde, uluslararası mahkeme kararlarında kabul edilen kritere göre budur; makul ve meşru olmasıdır ayrımın.

Şimdi, Ankara basınının bu yardımdan mahrum kılınması; yani Ankara basınına resmî ilan verilmeyip, bu ilanların Resmî Gazeteye gönderilmesinde makul ve meşru bir sebep var mıdır? Bence Ankara basını konusunda makul ve meşru bir sebep mevcut değildir, bu Devlet yardımından mahrum bırakılması için. Diğer illerdeki basın bu resmî ilan yardımından yararlanmaya devam edecektir; fakat Ankara basını bundan yararlanmayacaktır ki, bu da Ankara basını muvacehesinde zannediyorum haksızlıktır ve bir ayrımdır.

Bu sebeple önergenin 4 üncü fıkranın çıkarılması yönündeki hususuna katılıyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gölcüklü.

Sayın Komisyonun ve Hükümetin önerge üzerindeki görüşü lütfen?..

Buyurun Sayın Bakan.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Sayın Başkan; müsaade buyurursanız bir kere daha okuyayım da efendim :

«Günlük gazete çıkan yerlerde ihaleler, ihalenin yapılacağı yerde çıkan gazetelerden biri...» Bundan kasıt o işin yapılacağı yerdeki müteahhitlerin bilhassa buna muttalî olmasını sağlamaktır. Binaenaleyh, bunu getirmiş bulunuyoruz.

«Ankara merkezinde yapılacak ihaleler için mahallî gazete Resmî Gazetedir.» Bundan kasıt, Türkiye çapında büyük ihallelerdir, o bakımdan böyle yazılmıştır. Kanaatimce Hükümetin getirmiş olduğu teklifi öneriyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Komisyon?..

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — İlave edecek bir şey yok efendim.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Değerli üyeler; önergeye Sayın Komisyon ve Sayın Hükümet katılmıyor. Dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmiştir.

İkinci önerge Sayın Tosyalı, Sayın Kuzuoğlu, Sayın Haznedar ve Sayın Evliya'nın. Kim açıklama yapacak?.. Sayın Tosyalı buyurun.

LÜTFULLAH TOSYALI — Sayın Başkan, sayın üyeler;

17 nci maddenin 4 üncü fıkrasındaki «Ankara merkezinde yapılacak ihaleler için mahallî gazete Resmî Gazetedir.» hükmü, Ankara şehrinde yapılacak işlere ait ihaleler için dahi Ankara gazetelerine ilan verilmemesi sonucunu doğuracaktır. Bu, diğer illerde yayınlanan gazeteler için yapılan düzenlemeye aykırı bir durum yaratacak, böylece eşitlik ilkesi zedelenmiş olacaktır; Sayın Gölcüklü Hocamızın buyurdukları gibi.

Oysa fıkranın metninden çıkarılması değil, önergede olduğu üzere; «Ankara merkezinde yapılacak işler dışında, Ankara'da yapılacak ihaleler için mahallî gazete Resmî Gazetedir.» şeklinde düzeltilmesi yerinde olacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Önergenin lehinde, aleyhinde söz isteyen?.. Buyurun Sayın Kırcalı, aleyhinde.

SÜLEYMAN SIRRI KIRCALI — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Ben bu maddeyi okurken gazetelere ne kadar para vereceğimizin hesabını hiç yapmadım. Acaba hangi ildeki, hangi ilçedeki taşra gazetesi, millî gazete, büyük gazete, küçük gazete fazla ilan alır, az ilan alır, resmî ilanlar dağıtılır; bunları katiyen düşünmedim. Şu maddeyi düzenleyenlerin de çok samimi olarak bu maddeyi düzenlemiş olduklarına inanıyorum.

Biz gazetelere para dağıtma kanunu yapmıyoruz. O ayrı bir konu. Eğer gerekliyorsa Devlet bütçesinden gazetelere, ihtiyaçları varsa Ankara gazetelerine, İstanbul gazetelerine, İzmir gazetelerine para ayıralım, bunun kanununu getirelim, onu konuşalım.

Şimdi, basın müntesibi olmak illâ basına birşeyler sağlamak için uğraşmak demek değildir. Şimdi, benim anladığım kadarıyla şu madde ihalelerin en iyi şekilde duyurulmasını sağlamak için getirilmiş bir maddedir. Bizim şurada gayemizin bu olduğuna ben inanıyorum. Bununla beraber başka bir meseleyi çözümlemek demek, bu gayeden uzaklaşmak demektir.

Ancak, Sayın Aydar'ın beyanları arasında şu cidd bir söz olarak telakki edilebilir, meseleye değinmesi bakımından : Diyorlar ki, «Her gün yüzlerce Resmî Gazete almak mecburiyetinde kalacak insanlar...» Bunun doğruluğu araştırılır; ama bu arada ihaleleri, büyük ihaleleri takip eden bir kişinin yüzlerce Resmî Gazeteyi hergün izlemek yerine, bunun dışındaki pekçok gazeteyi de almak mecburiyeti doğabilir onun için mahallî gazete olarak. Bütün Türkiye'nin alanlarını Ankara gazetelerinin malı edemeyiz ki...

Onun için, hakikaten mesele üzerinde bir basın sorunu, gazetelerin finanse edilmesi sorunu dışında düşünmek gerekir. Bütün arkadaşlarımız onu söylediler, dediler ki; ihaleler gayeli olmasın, maksatlı olmasın, gizlilik içinde olmasın, açıklık verilsin, bu ihaleler pahalıya sağlanmış olmasın... Bunların karşılığını bu madde temin ediyor, sağlıyor.

O sebeple lütfen meselleyi, gazetelere şu veya bu imkân sağlanacak diye değil; madde, bu ilanların, bu ihalelerin sıhhatli bir şekilde duyurulması maksadını sağlıyor mu?.. Madde «İhalenin ilanı». Maddenin ismi bu. Maksat, bu ihalenin ilgililere duyurulmasını sağlıyor mu, sağlamıyor mu? Benim gördüğüm kadarıyla şu madde çok samimi olarak düzenlenmiş; maksadı da sağlıyor, Hükümet burada samimi olarak gayesine ulaşmış.

O sebeple önerge isabetli değildir. Bundan evvelki önergenin de zaten aleyhinde oy vermiştim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, usul hakkında bir şey ilave etmek istiyorum?

BAŞKAN — Hay hay buyurun.

MEHMET AYDAR — Çok sayın konuşmacı arkadaşım Yüce Heyetin dikkate alınmak üzere takdir etmiş olduğu bir önergenin sahibi olarak bana ve benim görüşlerime karşı çıkmak suretiyle müteakip önergede söz alıp konuşmuştur. Bu usulümüze aykırıdır. Bu, Yüce Heyetin takdir duygularını da bir ölçüde, benim kanaatime göre, zedeleyebilir. Her halde çok değerli arkadaşım bu noktaya dikkat buyurmadılar; bu bir.

İkincisi; ben kendilerinin bütün sözlerini fevkalâde önemli telakki etmekteyim. Konuştuğu her konuda her kelimelerini, her hecelerini önemli telakki etmekteyim. Lütfetsinler, bizim yaptığımız konuşmaların içerisinde sadece bir hususun önemli, diğerlerinin önemsiz olduğunu beyanlarında izhar etmesinler. Kendilerine huzurunuzda teşekkür ediyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Aydar.

Aslında Sayın Kırcalı, Genel Kurulun daha önce almış olduğu kararı küçük görecek tarzda bir ifade kullanmadı; fakat o tarzda anlaşıldı. Öyle tahmin ediyorum ki, böyle bir kasıt ve böyle bir maksat yoktu.

Buyurun Sayın Kırcalı.

SÜLEYMAN SIRRI KIRCALI — Yok Sayın Başkanım. Zaten aynı konuya temas ediyor olsaydı siz bu önergeyi burada tekrar oya koymazdınız; aynı önerge, aynı konuyu ifade ediyor diye. Bu sebeple biz de mütalaamızı bu önerge üzerinde teksif ettik efendim. Evvelki önerge bitmiştir zaten.

BAŞKAN — Evet, teşekkür ederim.

Önergeye katılıp katılmadıklarını Sayın Komisyon ve Hükümetten soruyorum?..

İKTİSADÎ İŞLER KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PAŞA SARIOĞLU — Efendim; bundan önceki bu maddeyle ilgili önerge Genel Kurulca kabul edilmiştir, dikkate alınmak üzere. Bu önerge de bu madde içerisinde diğer bir fıkrayı ilgilendirmektedir. Dikkate alınmak üzere Komisyona geri verilmesini arz ederim.

BAŞKAN — Öyle yapacağım zaten.

Sayın Bakan?

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP — Ben muhalifim efendim.

BAŞKAN — Anlıyorum.

Değerli üyeler; katılmadıkları anlaşılıyor Sayın Komisyon ve Sayın Hükümetin. Dikkate alınmasını oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Önergenin dikkate alınması kabul edilmiştir. Maddeyi önergelerle birlikte Komisyona veriyorum.

Başka bir maddeyi görüşecek zamanımız yok. Bu arada bir önerge var. Müsaade ederseniz onu okuyup, o konuda da hem görüşümü, hem sizin kararlarınızı alayım.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan Tasarının 17 nci ve diğer bazı maddelerinde hem «koşul» hem de «şart» kelimeleri kullanılmaktadır.

Her iki kelimenin aynı manada olmaları ve Anayasada bunlardan sadece «Şart» kelimesinin kullanılması karşısında, Tasarının tümünde «Koşul» uydurma kelimesi yerine «Şart» kelimesi kullanılmasını arz ve teklif ederim.

Adnan OREL

BAŞKAN — Değerli üyeler; bu şüphesiz görüşülmesi, üzerinde müzakere yapılması gereken bir konudur. Şu ana kadar kabul ettiğimiz maddelerde «Koşul» vardır, belki «Şart» da vardı Sayın Orel'in ifade ettikleri gibi.

O itibarla, Tasarının tümünün görüşülmesi bittikten ve tümü oylanmadan evvel bu konuda bir müzakere açıp, «Koşul»lar «Şart» mı olacaktır, yoksa, «Şart» ve «Koşul» karışık mı bu Tasarıda kalacaktır?. O kararlaştırılır, ona göre yeni bir düzenleme yapılır.

Sayın Orel'in önergesini Tasarının tümünü oylamadan evvel dikkate alacağız. Kanunlar Müdürlüğüne bu şekilde tevdi ediyorum.

Değerli üyeler; görüşülecek başka bir maddeye zamanımız yetmiyor. O itibarla, 1 Ağustos 1983 Pazartesi günü saat 14.00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18.50

DANIŞMA MECLİSİ
GÜNDEMİ

136 *ncı* BİRLEŞİM

28 Temmuz 1983 Perşembe

Saat : 14.00

1. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2. SEÇİM

3. OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

4. KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN İŞLER

(1) Devlet İhale Kanunu Tasarısı ve Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma ve İktisadî İşler komisyonları raporları. (1/25) (S. Sayısı : 483) (Dağıtma tarihi : 23.6.1983)

(2) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu Tasarısı ve Adalet, Anayasa ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları. (1/654) (S. Sayısı : 450) (Dağıtma tarihi : 3.6.1983)

(3) Danışma Meclisi Üyesi Mehmet AKDEMİR ve 71 arkadaşının Sağlık Personeli Hakkında Kanun Teklifi ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Bütçe - Plan komisyonları raporları. (2/32) (S. Sayısı : 297) (Dağıtma tarihi : 13.1.1983)

(4) Danışma Meclisi Üyesi Tefvik Fikret ALPASLAN ve 11 arkadaşının, Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarz-ı İcrasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Milli Eğitim, Adalet ve Sağlık ve Sosyal İşler komisyonları raporları. (2/69) (S. Sayısı : 327) (Dağıtma tarihi 1.2.1983)

(5) Danışma Meclisi Üyesi Feridun Şakir ÖĞÜNÇ ve 10 Arkadaşının, 5434 Sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci Maddesine Bir Fıkra ve 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Ek 1 inci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Bütçe - Plan komisyonları raporları. (2/27) (S. Sayısı : 330) (Dağıtma tarihi : 4.2.1983)

(6) Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin önlenmesi Hakkında Kanun tasarısı ve Adalet ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları. (1/554) (S. Sayısı : 343) (Dağıtma tarihi : 25.2.1983)

(7) Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler, Bütçe - Plan ve Millî Eğitim komisyonları raporları. (1/567) (S. Sayısı : 350) (Dağıtma tarihi : 15.3.1983)

(8) 8.7.1981 Tarihli ve 2487 Sayılı Toplu Konut Kanununun 8 inci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonu Raporu. (1/615) (S. Sayısı : 352) (Dağıtma tarihi : 22.3.1983)

(9) 3 Haziran 1938 Tarihli ve 3423 Sayılı Maarif Vekâletine Bağlı Ertik Okulları Mütedavil Sermayesi Hakkında Kanun ile Bu Kanunda Değişiklik Yapan 6 Temmuz 1962 Tarihli ve 69, 28 Aralık 1982 Tarihli ve 2768 sayılı Kanunların Başlıklarında ve Metinlerinde Geçen Deyimlerin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu. (1/627) (S. Sayısı : 356) (Dağıtma tarihi : 23.3.1983)

(10) Danışma Meclisi Üyesi Kamer GENÇ ve 10 Arkadaşının 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 39 uncu Maddesine (k) Fıkrası Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (2/68) (S. Sayısı : 363) (Dağıtma tarihi : 31.3.1983)

(11) Danışma Meclisi Üyesi Nuri ÖZGÖKER ve 34 Arkadaşının, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 6311 Sayılı Kanunla Değişik 71 inci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (2/97) (S. Sayısı : 365) (Dağıtma tarihi : 31.3.1983)

(12) Danışma Meclisi Üyesi Erdoğan BAYIK'ın Yasama Dokunulmazlığı Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Danışma Meclisi Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu Raporu. (3/391) (S. Sayısı 366) (Dağıtma tarihi 31.3.1983)

(13) 29.5.1973 Tarih ve 1734 Sayılı Yem Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet, Tarım ve Orman, Köy İşleri ve Kooperatifler komisyonları raporları. (1/606) (S. Sayısı : 368) (Dağıtma tarihi : 31.3.1983)

(14) 21.2.1967 Tarih ve 969 Sayılı Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü ile Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Genel Müdürlüğüne Bağlı Kurum - Okul ve Kuruluşlara Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanunun Adının ve 1 inci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe -

Plan ve Tarım ve Orman, Köy İşleri ve Kooperatifler komisyonları raporları. (1/594) (S. Sayısı : 369) (Dağıtma tarihi : 31.3.1983)

(15) Tahsil Edilemeyen Hazine Alacaklarının Silinmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Malî İşler ve Bütçe - Plan komisyonları raporları. (1/497) (S. Sayısı : 371) (Dağıtma tarihi : 7.4.1983)

(16) Karayolu Taşıma Kanunu Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri, Adalet ve Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma komisyonları raporları. (1/62) (S. Sayısı : 370) (Dağıtma tarihi : 8.4.1983)

(17) 2.6.1941 Tarihli ve 4060 Sayılı Yüzde Beş Faizli Hazine Tahvilleri İhracına Dair Kanun ile Ek ve Değişikliklerinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Malî İşler Komisyonu Raporu. (1/631) (S. Sayısı : 376) (Dağıtma tarihi : 12.4.1983)

(18) Danışma Meclisi Üyesi Selçuk KANTARCIOĞLU'nun Yasama Dokunulmazlığı Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Danışma Meclisi Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu. (3/491) (S. Sayısı 377) (Dağıtma tarihi : 13.4.1983)

(19) 26.10.1963 Tarih ve 357 Sayılı Askerî Hâkimler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısı ile 26 Ekim 1983 Tarihli ve 357 Sayılı Askerî Hâkimler Kanununun 2 nci Maddesinin Birinci Fıkrasının (D) Bendinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları. (1/593, 1/618) (S. Sayısı : 378) (Dağıtma tarihi : 15.4.1983)

(20) 10.4.1967 Tarihli ve 852 Sayılı Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Kuruluşu Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/641) (S. Sayısı : 382) (Dağıtma tarihi : 15.4.1983)

(21) 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun Ek Birinci Maddesine 17.3.1982 Tarih ve 2683 Sayılı Kanunla Eklenen İkinci Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu. (1/645) (S. Sayısı : 384) (Dağıtma tarihi : 18.4.1983)

(22) 6.11.1981 Tarihli ve 2548 Sayılı Gemi Sağlık Resmi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve İktisadî İşler, Adalet ve Sağlık ve Sosyal İşler komisyonları raporları. (1/628) (S. Sayısı : 388) (Dağıtma tarihi : 26.4.1983)

(23) İpekböcekçiliği Kanunu Tasarısı ve Adalet, Tarım ve Orman, Köy İşleri ve Kooperatifler komisyonları raporları. (1/580) (S. Sayısı : 389) (Dağıtma tarihi : 26.4.1983)

(24) 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa Bir Ek Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Bütçe - Plan komisyonları raporları. (1/588) (S. Sayısı : 399) (Dağıtma tarihi : 17.5.1983)

(25) 17.7.1972 Tarihli ve 1612 Sayılı Yüksek Askerî Şûra'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/676) (S. Sayısı : 401) (Dağıtma tarihi : 18.5.1983)

(26) Danışma Meclisi Üyesi Nuri ÖZGÖKER ve 21 Arkadaşının, 15.7.1950 Tarih ve 5682 Sayılı Pasaport Kanununun 25.2.1981 Tarih ve 2418 Sayılı Kanunla Değişik 13 üncü Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (2/99) (S. Sayısı : 402) (Dağıtma tarihi : 18.5.1983)

(27) Danışma Meclisi Üyesi Bahtiyar UZUNOĞLU ve 9 Arkadaşının, Ticaret Vekâleti Teşkilat ve Vazifelerine Dair 3614 Sayılı Kanuna ek 21.6.1943 Tarih ve 4442 Sayılı Kanunun 3 üncü Maddesinin Son Fıkrasının Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifi ve İktisadî İşler, Adalet ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları. (2/79) (S. Sayısı : 403) (Dağıtma tarihi : 20.5.1983)

(28) Danışma Meclisi Üyesi Selçuk KANTARCIOĞLU ve 37 Arkadaşının, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa 2595 Sayılı Kanunla Eklenen Geçici 9 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ile İçtüzüğün 36 nci Maddesi Uyarınca Gündeme Alınma Önergesi ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (2/43) (S. Sayısı : 230'a 3 üncü Ek) (Dağıtma tarihi : 25.5.1983)

(29) 29.6.1965 Tarihli ve 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 1264 üncü Maddesinin Üçüncü Fıkrası ile 1404 ve 1406 nci Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonu Raporu. (1/668) (S. Sayısı : 411) (Dağıtma tarihi : 25.5.1983)

(30) 8.6.1949 Tarihli ve 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 12 nci Maddesinin II İşaretli Fıkrasına (o) Bendinin Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Bütçe-Plan Komisyonu Raporu. (1/559) (S. Sayısı : 414) (Dağıtma tarihi : 25.5.1983)

(31) 9.5.1958 Tarihli ve 7116 Sayılı İmar ve İskân Bakanlığı Kuruluş ve Vazifeleri Hakkında Kanunun Ek 1 inci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan, Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri ve Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma komisyonları raporları. (1/625) (S. Sayısı : 444) (Dağıtma tarihi : 3.6.1983)

(32) 14.7.1965 Tarihli ve 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa 1327 Sayılı Kanunla Eklenen ve 1897 Sayılı Kanun ile Değiştirilen Ek 2 nci Maddenin (c) Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/664) (S. Sayısı : 464) (Dağıtma tarihi : 6.6.1983)

(33) Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu. (1/685) (S. Sayısı : 471) (Dağıtma tarihi : 9.6.1983)

(34) Danışma Meclisi Üyesi Halil GELENDOST ve 14 arkadaşı ile Nurettin ÂYANOĞLU ve 16 arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 32 nci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Teklifleri. (2/56, 2/73) (S. Sayısı : 463) (Dağıtma tarihi : 13.6.1983)

(35) Yabancı Dil Eğitim ve Öğretimi Kanunu Tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu. (1/702) (S. Sayısı : 467) (Dağıtma tarihi : 13.6.1983)

(36) 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 31 inci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı. (1/649) (S. Sayısı : 468) (Dağıtma tarihi : 13.6.1983)

(37) 17.7.1964 Tarihli ve 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa İki Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu. (1/675) (S. Sayısı : 469) (Dağıtma tarihi : 13.6.1983)

(38) Türk Sivil Havacılık Kanunu Tasarısı ve Malî İşler, Adalet, Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri, Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma komisyonları raporları. (1/586) (S. Sayısı : 470) (Dağıtma tarihi : 13.6.1983)

(39) Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler, Adalet, Malî İşler ve Millî Eğitim komisyonları raporları. (1/579) (S. Sayısı : 387) (Dağıtma tarihi : 25.4.1983)

(40) Dünya, Olimpiyat ve Avrupa Şampiyonluğu Kazanmış Sporculara ve Bunların Ailelerine Aylık Bağlanması Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu. (1/691) (S. Sayısı : 480) (Dağıtma tarihi : 23.6.1983)

(41) Devlet Memurluğuna Giriş Sınavı Fonu Kanunu Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/650) (S. Sayısı : 481) (Dağıtma tarihi : 23.6.1983)

(42) Olağanüstü Hal Kanunu Tasarısı ve Adalet Anayasa, Malî İşler, İktisadî İşler, Sağlık ve Sosyal İşler, Tarım ve Orman, Köy İşleri ve Kooperatifler, Millî Eğitim, Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları. (1/589) (S. Sayısı : 484) (Dağıtma tarihi : 23.6.1983)

(43) 18 Ağustos 1981 Tarihli ve 2507 Sayılı Denizcilik Yüksekokulu Kanununun Üçüncü Maddesi ile 8 inci Maddesinin İkinci Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları. (1/609) (S. Sayısı : 485) (Dağıtma tarihi : 23.6.1983)

(44) 5.1.1961 Tarih ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ile Bu Kanuna Üç Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu. (1/681) (S. Sayısı : 486) (Dağıtma tarihi : 23.6.1983)

(45) 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu. (1/700) (S. Sayısı : 482) (Dağıtma tarihi : 28.6.1983)

× (46) Türkiye Cumhuriyeti ile Avusturya Cumhuriyeti Arasındaki Sosyal Güvenlik Anlaşmasının İdarî Tatbikatına Ait Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/673) (S. Sayısı : 489) (Dağıtma tarihi : 28.6.1983)

(47) Danışma Meclisi Üyesi Recep MERİÇ ve 39 Arkadaşının, Orman Köyleri Halkının Kalkındırılması Hakkında Kanun Teklifi ile Danışma Meclisi Üyesi Doğan GÜRBÜZ ve 13 Arkadaşının, Orman Sınırları Dışına Çıkartılan Yerlerin Değerlendirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Malî İşler ve Tarım ve Orman, Köy İşleri ve Kooperatifler Komisyonları Raporları. (2/95; 2/121) (S. Sayısı : 493) (Dağıtma tarihi : 7.7.1983)

(48) Hizmet ve Seyis Erleri Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/703) (S. Sayısı : 488) (Dağıtma tarihi : 20.7.1983)

(49) 23.4.1981 Tarihli ve 2453 Sayılı Yurt Dışında Görevli Personele Nakdî Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun Birinci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı

ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/684) (S. Sayısı : 494) (Dağıtma tarihi : 20.7.1983)

× (50) Türkiye Cumhuriyeti ile Tunus Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Ticarî Kararların Tanınması ve Yerine Getirilmesine İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/665) (S. Sayısı : 490) (Dağıtma tarihi : 21.7.1983)

× (51) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İtalya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Deniz ve Hava Taşımacılığından Sağlanan Gelirlerin Çifte Vergilendirilmesini Önleme Anlaşmasının Onaylanmasına Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/660) (S. Sayısı : 491) (Dağıtma tarihi : 21.7.1983)

(52) 7 Aralık 1962 Tarihli ve 128 Sayılı Muvazzaf Subay ve Askerî Memurlara Verilecek Elbise ve Teçhizat Hakkında 4608 Sayılı Kanuna Ek Kanunun Birinci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/689) (S. Sayısı : 495) (Dağıtma tarihi : 21.7.1983)

(53) Toprak'su Genel Müdürlüğü Yatırımlarını Geri Ödeme Kanunu Tasarısı ve Bütçe - Plan ve Tarım ve Orman, Köy İşleri ve Kooperatifler komisyonları raporları. (1/677) (S. Sayısı : 496) (Dağıtma tarihi : 21.7.1983)

(54) Danışma Meclisi Üyesi Abdullah Asım İĞNECİLER'in Yasama Dokunulmazlığı Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Danışma Meclisi Anayasa ve Adalet Karma Komisyonu Raporu. (3/578) (S. Sayısı : 497) (Dağıtma tarihi : 21.7.1983)

× (55) Türkiye Cumhuriyeti ile Avusturya Cumhuriyeti Arasında Sosyal Güvenlik Hakkında Anlaşma ve Eki Nihaî Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu. (1/647) (S. Sayısı : 492) (Dağıtma tarihi : 22.7.1983)

(56) Danışma Meclisi Üyesi M. Velid KÖRAN ve 49 Arkadaşının, Kanser İlaçları ile İnsülinin İthal ve Dağıtımının Türkiye Kızılay Derneği Monopolüne Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu. (2/91) (S. Sayısı : 504) (Dağıtma tarihi : 22.7.1983)

(X) Açık Oylama